

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Krinolinos gondolatok.

Budapest, december 3.

(K.) A kifejezés Hegedüs Lóránté. Ő mondta ma a parlamentben, hogy mi ugyan smokingban járunk, de a gondolataink még ma is krinolint viselnek. Az elmés mondásban van egy igazság és egy kis rébusz. Miért viselnek gondolataink krinolint? Mért nem spencert, ami a régi divatot csak úgy jelentené, mint a krinolint? Ez rébusz. De talán Hegedüs Lóránt minden kommentár nélkül meg akarta mondani, hogy a mi gondolataink, melyek másoktól várják a megtermékenyítést, jog szerint csak női ruhát viselhetnek. Ebben is van valami igazság. De egész igazság az, hogy kolosszális nagy korkülönbség van testi és gondolatbeli ruházódásunk közt. A testünk már a smokingnál tart, de a gondolataink ma is krinolinosak.

Olyan nagy igazság ez, hogy még az sem kivétel alóla, aki ma a parlamentben kimondta. Mert Hegedüs Lóránt kihámozta ugyan más gondolatát az ódon krinolinosból, de az övé se jutott még el a smokingig. A gondolata simul már a mai korhoz, de az utolsó szót nem mondja ki, csak az utolsóelőt. Megütközik már azon a hihetetlen logikátlanságon, hogy folyton jajgatunk az ország tékeszegénysége miatt s ugyanakkor az ingó tőkére emelt bunkóval lessük, hogy talán mégis bekivánczolnak a külföldről, de azt az utolsó szót ő sem mondja ki, hogy nem lehet büntetlenül a tőkének csak egyik formája ellen agitálni s ha egyszer sikerül az országban hangulatot csinálni az ingó tőke ellen, ez a hangulat minden különösebb agitáció nélkül fog átcsapni az ingatlan tőke ellen is, amelynek csak úgy vannak erőnyei és bünei, jó és rossz tulajdonságai, tisztessége és visszaélései.

Ezt az utolsó szót a fiatal kritikus nem mondta ki, de annyi mindenestre elismerendően rajta, hogy az ingó tőke ellen indított néppárti hajszára van legalább egy-két szava s érzi, milyen nevétséges és mégis szomorú dolog, ha egy ilyen tőkeszegény ország fiai bunkóval akarják beédesgetni a külföldi tőkét. Az ő gondolata sincs smokingban, de már legalább Ferenc József-kabátot visel. S az is eléggé modern a sok krinolinos gondolat közt.

Egyébként az utolsó szó ott hiányzik leginkább a fiatal képviselő érdekes fejtegetéseiből, ahol az adóreform problémájával foglalkozott. Hiszen ott is messzebb, vagy jobban mondva, a modern korhoz közelebb jár az ő gondolata, mint azoké a lelkes hazafiaké, akiknek a legkisebb felekezeti karcolás jobban fáj a nagy gazdasági sebnél. De azért Hegedüs Lóránt is megakad az első és másodosztályú kereseti adó némely mulatságos részleténél s valami igen nagyot vár a husadót eltörléséről, aminek pedig kétségtelenül inkább örvendhetne a mézárós, mint a szegény ember. Mert ha el is törölnék a husadót, a hus ára még nem szállna le magától. Leszállhatna, ha a mézárósnak is úgy tetszenék. Mert az ár megszabása a mézárósok dolga s az árszabást nyígi a szegény ember, nem a husadót. Hegedüs Lóránt tehát legfőleg annnyival haladta meg az ódon gondolatnál megfeneklett publikumot, hogy neki már fáj a szegény ember dolga és szeretne is rajta segíteni. De az utolsó szót itt sem mondja ki, csak az utolsóelőt. A progresszív alapon való adóreformot, a problémának egészét nem veti föl. Pedig ebben a mai korban, mikor például Franciaországban több kormány birkózott már a progresszív adórendszer problémájával, mint ahány képviselő nálunk ezzel a kérdéssel komolyan foglalkozni szokott, ebben a mai kor-

ban tehát nem elég a részleteket javítani, foltozni, kihalítani, hanem az egész adórendszert kell a progresszió egyedül igazságos és azonfelül demokratikus alapján reformálni. Ma talán van egyenlőség az adóban, bár ezt is lehet vitatni. Mert igazság szerint ma is megvan a progresszió, de megfordított progresszió, melynek nyomása lefelé terjed és a gyöngébb vállakat szorítja jobban. Am nem egyenlőségre van szükség, hanem arányos elosztásra, hogy az erőkhöz legyenek mérve a terhek.

De hányan vannak, akiknek gondolata ilyen modern habitusban jár Magyarországon? Hányan vannak, kik a gondolataink ruhájára is olyan kényesek, mint a testükére? Oh mi már azzal is tuozunk, ha csak a krinolint emlegetjük. Igazság szerint (s ezt nagyon helyesen jegyezte meg Hegedüs Lóránt) előítéleteinkből, tévedéseinkből, kicsinyességeinkből, maradásunkból és léhaságainkból mi rendezhetnők azt a kiállítást, mely az egész világ itéletéből is az első díjat nyerné el. Igazság szerint (és ez is benne rezgett a Hegedüs Lóránt felsőhajtásában) a magyar állam úgy ulti meg a millenniumot, hogy a magyar gondolat még alig jutott el az ezredéves ut feleig. A magyar gondolat nemcsak a külföld mögött maradt el, de még a magyar ételle se tudott lépést tartani. Mi ma is a felekezeti, közjogi és sérelmi kérdéseknél tartunk s a legnagyobb gazdasági problémák iránt csak annyiban van fogékonyságunk, hogy azokban is van anyag a veszekedésre, marakodásra, osztályharcra, felekezeti gyűlölségre. Hogy a szociális igazságokat bevigyük az állam életébe, igazságos arányban kontingentáljuk a terheket s aztán a méltányosan és igazságosan szervezett nemzethez formáljuk az intézményeket is: oh de kevés magyar

T Á R C A.

Egy levél.

(Emlékezés Vörösmarty Mihályra.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta Porzó.

Most ötven esztendeje.

Egy bus októberi éjjel erősen zörgötték meg a mi n.-abonyi házunk kis kapuját. Voltaképen csak esti nyolc óra volt; de vidéki városkában és akkor, az esti nyolc óra már éjfélzámba ment. Szomorú és felős idők jártak az idét. A vérbe-fult szabadsághare nagy tragédiáján zokogott egy egész ország. Es járt körül a szimatoló gyanu, a fizetett kém: a győzelmében megalázott császári hatalomnak áldozatszerző gyászhuszára.

A közel Szolnoknál szétvert Hardegg- és Wallmoden vasasokból csak az utóbbi ezred ulti a város nyakában. Persze, hogy a katonai urak nem igen nézték: kertben a szénaboglyának, ágason a kukoricának, udvaron tyuknak, libának ki a gazdája. Hanem csak benyitottak, vagy ha be nem nyitottak: falon, sövényen, kerítésen másztak át, a boglya tövébe odaterítették a hamvast és úgy telegyűrték, hogy erős kezeikkel sem bírták összeszomózni a négy végét. A kukoricát se nagyon respektálták, a baromfit meg úgy sem; pedig ugyancsak éles geggéssel, vértgyóggással és sikoltozással titakozott a vitéz urak hódításai ellen. A kapitány ur meg csak szemé közé nevetett a panasztevőnek, ha ugyan össze nem száda, vagy akár meg is esapatta, mint a Talliánék udvarosát, a kántorék kocsisát, meg szemben a Simon zsidót, akiknek legszebb hizó libáit emelték el a cseh Wallmodenek, vitüzül lekanyarítva az árukdok madarak nyakát.

Tehát korán zárták be nálunk a kis kaput. Ahhoz azonban, hogy minden este több ízben zörgötték meg, már hozzá szoktunk, mert édes atyám keresett orvos volt a városban s nagy vidékén, beteg meg mindig akadt.

— Ki az? . . . kérdezte Panka s oda szaladt az ambitus végébe.

Rendesen azzal feleltek, hogy „én vagyok!” S a szaváról legtöbbször rá is ösmert a cseléd a zörgetőre és kinyitotta a kis kaput. Ez egyszer azonban idegen volt előtte a hang.

— Az isten is megáldjon lelkem, nyiss ajtót!

— Hát kiesoda, kérem?

— Fáradt utas vagyok, meg beteg is.

A Peták kutyánk mérgesen ugott. Panka, mielőtt engedett a kérésnek, a vett parancshoz híven előbb jelentést tenni benyitott a tágas ebéd-lőbe. Epp vacsora után voltunk. Édes atyám olvastott, józáien szíva esti pipáját s közben élvezettel szüresölgetve a teát, melyet néhány nappal előbb a Töszögön gazdálkodó Majthény Bálint (az ő Vali barátja) hozatott Hollandiából. Édes anyám varrt, én meg a „Sandwort és Merten” apró fametszeteit színezgettem, tekintet nélkül a családka gyertyavilágra, mely a kéket zöldnek mutatja, a rózsaszínűt meg sárgának.

— Nem ismerem rá a szavára, tekintetes uram, — mondá Panka.

Édes atyám egy percig elgondolkozott. Rossz időket élünk, rossz csillagok jártak. Mégis, a következő pillanatban apám letette a pipát, bal kezébe vette a kis tolvajlámpást, jobbába a tömzsi ólmos botot s maga ment ki. Vele akartam menni én is, de szorongó anyám visszatartott, azaz visszaparancsolt — mert maga kisorsant a folyosóra. A Peták kutyánk pedig már vonítani kezdett. Aggodalommal volt tele az ő szíve is. Mindnyájunkat valami névtelen rettegés fojtogatott. Hátha szegény legények vannak kívül, vagy ami ennél is rosszabb: valamelyik császári hyena, hogy szuronyos puskák között vigye apámat a bör-

tönbe. Mert hogy egy kicsit rászolgált ő is erre a kintűtetésre.

Az Isten tudja, ki az ott künn a kis kapu előtt.

— Kérem! . . . hallatszott kívülről.

— Ej mit! mondá édes atyám s gyors elhatározással félre rándította a rekesztő závárt s megfordítá a kulcsot.

Koros férfi alak éllel feszült be a keskeny bejárón. A lajháló ködtül izsamós bő köpönyeg lógott rajta. Szólt, de a neki vadult Peták rettentő ugatásától nem lehetett érteni, hogy mit. Annál kevésbé, mert tartozó kutyapajtási kötelességből éktelen csaholásra gyujtott rá az összes szomszéd-ságnak, tán az egész városnak valamennyi ház-őröz és csatangoló, gazdátlan ebe.

— Csiba te! . . . Mit kíván az ur? kérdé atyám s a kis lámpással a jövevény arcába világított.

Kissé előmlő testü, sötét, sűrű szakállu-bajszu férfiu állt előtte.

— Egy rövid kis beszédem volna a tekintetes urral. Én Vadász Miklós, bujdosó magyar vagyok.

Ez az én édes atyámnak elég volt. Ha az idegennek szavában kételkedett volna is. . . de ennek becsületet, szomorú arca nemcsak megnyugtató, de rokonérzetét is rögtön feléleszté.

— Tessék belől kerülni, biztatá atyám. Te meg anyjuk, valami vacsorafélet pöndöríts!

Hamarosan meg is lett a vacsora, s mire Vadász Miklós ur lehántolta magáról a nehéz köpönyegot s uti táskáját a kályha mellé lerakta, a gyorsan megterített asztalon már ott is termett a második est-ebéd.

Ez a Vadász Miklós úgy hasonlított valakihez!

Folyt a beszéd erről-arról, az öreg Helmecezy Mihályról ott a közel Törtelen, a francia köztársaság új elnökéről meg az újszászi parkról. Mind olyan tárgy, amely a vendég jövetelének célját

fej fájdul meg az ilyen problémáktól. A magyar ember talán ki is nevetné a saját gondolatát, ha egyszer nem krinolinban látta. Vagy talán rá sem ismerne. Ugyan ki ez a furcsa idegen?

És mégis meg kell kezdeni a harcot a gondolat krinolinja ellen is. Ha az a másik krinolin csak utálatos volt, ez a krinolin betegség és veszedelem. Ha azt a másikat ki kellett irtani a jó izlés okáért, ezt a jobb egészség kedvéért kell kipusztítani. De míg a törvényhozás és ennek példájához igazodva az egész ország felekezeti és közigazgatási marakodásokra pazarolja minden gondolatát, addig nincs egészség, nincs gyógyulás. A magyar gondolat szépsége, ereje és hódító képessége érdekében, de az egész ország boldogulása okáért is megint elő kell szedni az egyszerű mártírba dobott jelszót: le a krinolin!

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, december 3.

Érdekes jelentéssel kezdődött a mai ülés: *Asbóth* János letette a mandátumát. Az ülés elejére beérkezett koránkelek közt némi feltűnést okozott a bejelentés.

A költségvetési vitában ma *gróf Benzovszky* Sándor volt az első, aki igazán első szónoknak született; nemcsak azért, mert szinte nem is tart igényt arra, hogy hallgassák, olyan halkán beszélt, hanem azért is, mert mintája a kötelességtudó képviselőnek, aki mindig ott van a helyén, mikor kell.

Utána *Gajári Géza* mondott tartalmas, ügyes beszédet, amelynek nagy érdeme, hogy éppen nem volt hazabeszélés, hanem a költségvetés komoly méltatása.

A néppárti *Föder Rezső* hosszú beszédében hirdette a revíziós harc állandóságát, kijelentve, hogy az egész magyar katolikus világ nevében beszél, amely nem indul a *pac-féle* jelszavak után. A derék plébános ur tehát nem kisebb személyiséggel polemizált, mint a hercegprímással. Hogy ez a beszéd több is volt talán a polemikánál, hogy némiképpen az alsó papásgy egy részének a hercegprímás ellen való hadüzenete volt s hogy ez megfér-e az egyház-hierarchikus szervezetéből folyó kötelességekkel? — azt nem firtatjuk, mert ez az egyház belső ügye. Csak azt konstataljuk, hogy az egész magyar katolikus világ képviselőre *Vaszary* Kolos némiképpen mégis illetékesebb, mint *Föder* Rezső.

A néppárti plébános beszéde személyes kérdésben való felszólalásra provokálta *Mandel* Pált. Az ülés utolsó szónoka *Hegedűs* Loránt volt, aki-

nek érdekes és hatásos fejtegetéseivel lapunk élén foglalkozunk.

Az ülés végére is jutott egy lemondás: *Gajári* Ödöné, a csongrádi mandátumról. De ez már nem okozott feltűnést.

A képviselőház ülése december 3-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Perczel* Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: *Szöll* Kálmán, *Lukács* László, *Cseh* Ervin, *Hegedűs* Sándor, *gróf Széchenyi* Gyula.

Elnök: Bemutatja *Asbóth* János levelét, melyben bejelenti, hogy Nagy-Márton választókerület mandátumáról lemond. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Jól tette!*)

Bemutatja továbbá a budapesti kir. ügyészség felterjesztését, melyben a büntető törvénykönyv 269. §-a értelmében felhatalmazást kér arra, hogy a képviselőház összehívhatóságát bizottságával szemben sajtó útján elkövetett rágalmasz miatt a *Népszava* című lap ellen a sajtóipart megindíthassa.

Napirenden van

az 1901. évi költségvetés

tárgyalása.

Gróf Benzovszky Sándor: Soha sem voltok közgazdasági viszonyaink oly rosszak mint jelenleg. Ezt leginkább a községi pótdadók mutatják, melyek átlag 50–60 százalékra rúgnak. Főleg a mezőgazda embereknek van rossz dolguk, mert a termények árának esésével rohamosan emelkedtek a közterhek, nagyobbodtak a szegény ember bajai.

A kivándorlás fokmérője a nagy nyomorúságnak. Ezen pedig csak a közterhek apasztásával lehet segíteni.

Volt idő, amikor a költségvetés még nem érte el az egy milliárd koronát. Most már ez a nagy összeg szerepel a budgetben s jövőre bizonyára még nagyobb lesz. Pedig azt tullelni nem szabad. A tékozló magánembert gondnokság alá helyezik, a tékozló kormányt pedig vád alá kell helyezni. A költségvetést nem fogadják el. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Gajári Géza: Hogyha valahol, egy országnak a gazdaságára vonatkoztatva ieltétlenül áll az igazság, hogy már magában véve a haladásnak a hiánya is némi visszaesést jelent. És ámbár én a legjobb indulttal kész vagyok maradandó emléket őrizni még a legesekélyebb alkotásuknak is, mindazonáltal és nem egyszer, fővettem magamban azt a kérdést: vajjon a népek gyors haladásával lépést tartunk-e mi is úgy, amint azt korunk viszonyai igényelnék? Vajjon a rohamosan fejlődő civilizált nyugati államok gazdasági rendjében elfoglaljuk-e mi is az országunkat megillető pozíciót? És ha szemben ezekkel tontólóra veszem az államháztartásnak egyik ívelvét is, hogy annak egyensúlyát lehetőleg megzavarni nem szabad, akkor az a gondolat érielődik meg bennem, hogy amidőn arról van szó, hogy az ország jólétét előmozdítani hivatott hasznos befektetésekre egy alapot teremtsünk meg, akkor lehetetlen a gyakorlati életnek rovására csakis elvekel számolni.

Ne ártassuk magunkat, sem itt a Házban, sem a kormány körében, sem agrárkongresszusokon, avagy bárhol, hogy céltudatos, ugyiszóván az egyéniség erélyének jellegét viselő olyan intézmények

nélkül, mint amilyenekkel például Amerikában, Oroszországban és már majdnem minden civilizált államban találkozunk, belátható időn belül alapos javulást érhesünk el. Hisz nem lehet titok előtűnik, hogy milyen impozáns eszközökkel állanak sorompóba a nyugati államok, mikor termelőink versenyképességéről van szó s mikor a világpiaconok teret hódítani kívánunk s ezekkel szemben nekünk nem lehet azt hinnünk hogy a különben helyes lépésről lépésre való lassu haladás után, hazai termelőink érdekeit kellőképpen megvédeni képesek vagyunk mert válságos idők és egyáltalán a világpiaconok helyzetében való beilleszkedés néha nagy eszközöket s áldozatokat igényelnek s ha azokra idejekorán s önszántunkból nem áldozunk, csak annál inkább meg fogjuk azt később synyleni.

Tudomásom van gazdasági érdekeinkbe vágó egy másik, igen fontos ügyről is, amelyet szintén nagy megelégedéssel kívánok ezuttal még felhoznai. Arról lenne ugyanis szó, hogy egy hatalmas külügyi pénzeszoport hajlandó volna nemcsak a Duna-Tisza-estatornának, hanem a közelmúltban lefolyt parlament tárgyalások alkalmával hangoztatott és szükségesnek jelzett összes hajózáható- és öntöző-csatornáknak, valamint a budapesti kikötőknek is nem részletekben, hanem egyszerre való kiépítésére és ez iránt kész a kormányval reális alapon tárgyalásokba becsatlakozni. A Duna-Tisza-estatorna kiépítésének szükségese és fontossága ma már, azt hiszem, közismerteti. De *Vadnay* Andor, t. barátom, *Csongrád*-megye főispánja, a nyaront át gyönyörű és hosszú tanulmány-cikkorozatban igen alaposan ismertette el a kérdést, amelynek megoldása a mellett, hogy hosszú időre biztosítaná népünk sok ezreinek a kenyeret és ekként az alföldi szocializmus bajiában s részben elhárításában is közreműködhetnék, nagy területű termőföldek felszabadításával, öntözőcsatornákkal, forgalmi előnyeivel s ez által kivételünk emelésé révén is igazán áldáshozó volna erre az országra. En abban a véleményben vagyok, hogy a mult hetekben lefolyt parlament tárgyalások alkalmával megbizonyosodhatott a t. kormány arról is, hogy az egész iláz pártolására számítva, ha ezt a kérdést egyszerre oldja meg. De meg vagyok arról is győződve, hogy a t. kormány az egész országnak egyhangru elismerésére talál, ha ezen ügyeket mind egyszerre oldva meg, millióknak ad bizalmat ily válságos időkben az állam létentartó erejébe.

A liberáliszmus terén a kormányelnököt mindig szívesen követem, (Zaj a szélsőbalon. Halljuk! Halljuk!) minthogy azt látom, hogy az összes miniszteri tárcák mind kifogástalan és feltétlenül szabadelvűpárti képviselők kezére vannak bízva... (Zaj a szélső baloldalon.)

Pöhlér Győző: Igazi szecessziós beszéd!

Gajári Géza: ... és minthogy maga a költségvetés nyújtja az a bizalmat és megnyugtatót, amely viszonylag a mai nehéz viszonyok között és ilyen válságos helyzetben csak elgondolható és feltétlenül dokumentálja azt az örvendetes tényt, hogy az ország pénzügyeinek vezetése olyan államiértfura van bízva...

Molnár Jenő: Mit mond majd ehhez a beszédhez *Eánffy*?

Gajári Géza: Tessék tőle megkérdezni! Mint-hogy, ismétlem, az ország pénzügyeinek vezetése olyan államiértfura van bízva, akinél alkalmasabb és kiválóbb egyéniség ezen fontos kormányzati ágat még sohasem vezette...

Visontai Soma: Még a *Bimbó*-utcabán sem?

Gajári Géza: ... úgy látszik, a képviselő ur

takargatta. Az idegen kérére aztán, vacsora végétével édes atyámmal bementek a kertre nyíló hátulsó szobánkba, ahol soká maradtak együtt. Miről folyt köztük a szó, csak nagykésőre közlőte velem édes anyám. Hogy ennek a bujdosónak mi része volt a szabadságharcban s hogy mennyire vágyódik a családjá után. De hozzája nem lehet, mert veszedelemben döntene; magához meg hogy hívhatná? — mikor neki most se otthona, se tűzhelye. Hogy ezeket beszélte anyám, barna szép szeméből csak úgy hullottak a könnyek.

Majd őt is beszéltették a kerti szobába s elmaradt velök soká ő is. Magam pedig ott ültem az asztal mellett s nagyokat bámultam bele a gyertya hamvába. Még koppantani is elfelejtettem, pedig ez az én tisztem volt. Mind az bujta a fejemet, hogy ez az öreg ur kihez is hasonlít olyan nagyon? Végül elnyomott az álom. Azt se tudom, hogy kerültem az ágyba. Mire másnap fölébredtem, az idegen urnak már nem volt nyoma nálunk.

Azaz: nyoma mégis volt. Még pedig jelentős.

— Ki volt az a szomorú, jóképű bácsi? kérdezém reggelre kelve.

Anyám a szájára illesztvén mutató-ujját, csak ennyit mondott: „Csitt!”

Ekkor előállt apám és így szólt:

— Ne úgy, asszony! Nem gyermek már a mi fiunk. S ha külön kötöm a lelkére, hogy hallgasson: néma is lesz.

Ez a bizalom nekem jól esett és büszkeségemben s ébredező ifjui voltom érzetében nagyot huztam magamon. Meg aztán szörnyen kíváncsi is voltam, ki lehetett az az idegen, aki úgy hasonlított valakihez.

— Fiam, kezdé apám ünnepeisen: tudd meg, hogy az az ur, aki az éjjel vendégünk volt s itt a mi fedelünk alatt halt meg, senki sem más, mint... *Vörösmarty* Mihály.

Erre a névre nagyot dobbant az én szívem s areomat mintha láng csapta volna meg.

— *Vörösmarty* Mihály! A „Szózat” költője?

hebegem. Aki írta „Zalán futását”, a „Két szomszéd várt”, aki...

— Az, az fiam. A *Vörösmarty* István testvér-bátyja, a Pista bácsié, aki Ujszászon az *Orezy* báróké tisztartója.

Most tértem hát rá, kihez is hasonlít olyan nagyon *Vadász* Miklós! Hiszen azt az aranyos Pista bácsit, kinek házában annyiszor fordultam meg szüleimmel, nem is említették másképp, mint hogy *Mihály*nak, ő a szakasztott „daguerreotypje.” (Mert hogy akkor nem találták még fel a fotografíát.)

Atyám folytatja:

— Eppen a Pista bácsi igazította hozzánk. Tudta, hogy jó helyre ajánlja. A tetétni pusztán s Törtélen át jött. Ebben az órában pedig már ott pihen az öccse házában. Ott még jobb helyen van. S most ide hallgass, gyerekeim! Es puha, fehér kezével megismogatta omlós szőke hajnak sűrű díszében ékeskedő fejemet. Látod ezt a levelet?

Atyám a kabátja oldal-zsebéből vette ki s megmutatta:

Amolyan mártott, kék, diógyöri papírosból volt az összehajtvá s piros pecsétel leragasztva.

— Látom, felelém.

— Mivel hogy nem csak hozzám, de *tehozzád* is bizalommal van a nagy költő, mert ime: ezt a levelet *terád* bízta.

— En rá? kiáltám s a láng ujból az arcomba csapott.

— Nincs különben. S most ide nézz! Az van rá írva, hogy: *Tekintetes* *Vadász* *Miklós* *Asszony* *Asszony* *Pesten*. Hát ez a tekintetes *Vadász* *Miklós* asszony a *Vörösmarty* Mihály hitvese. Holnap a délutáni vonattal úgy is fölmegy iskolába. Ezt a levelet át fogod adni a nagy költő nevének, aki már rég nem vett hírt az ő szeretett uráról. Postán küldeni levelet nincs bátorsága, a rendőrség kitudhatná s nagy baj származhatna belőle. Rád gondoltam. Azt mondtam neki, hogy az én fiam okos fu s a kellő óvatossággal fog eljárni az átadásban.

— Oh, nagyon fogok vigyázni! felelém.

Jó anyámnak ugyan egy kis izgatottságot szerzett az én küldetésem, de apámmal végre megnyugtattuk.

Utközben merő vigyázatból annyiszor tapogattam meg a kabátom mellőse részét, nem hullt-e ki onnan a bélsébe varrt levél, hogy egy szőke urnak, aki szemben ült velem, föltűnt. Mert folyton ott zongoráztam a szívem fölött.

— Tán valami nagy kineset rejteget ott? kérdé.

Kineset bizony!... gondolám magamban.

A szőke ur nagyon nyájasan hajolt hozzám és megismogattott.

— Vajlon miféle kines az, amit ott rejteget, kis öcsém? kérdé.

— Hát az... iskolai bizonyítványomat! felelém bátran.

— Vagy úgy! mondá a szőke ur és lenéző pillantással fordult el tőlem.

Büszke voltam magamra. El is dicselkedem majd vele, ha vasárnap haza irok.

A „Magyar Középponti Vasut” pályaháza akkoriban ott állott, ahol ma a „Máv” nyugoti vonalának forgalmi épület-csoportja, s benne az én hajdani való tanítómnak, *Biró* Istvánnak az édes apja volt a kapus. Ismertem is jól a kedves öregtet s valahányszor jöttem-mentem, (érkezők és indulók t. i. egyazon kapu önzönlöttek be s ki) mindannyiszor barátságosan luzta meg az üstökömet.

Epp a szüleimet tudakolta, midőn zaj keletkezett a perronon.

Hát azt a szőke urat megkötözöve vitték el mellettkünk a drabantok. Hírhezt zsebmetsző volt, akire N.-Váradról figyelmeztettek a posti henyorítót, s azt mondta: „Servus, kifizess pógár!”

Szinte elszedültem ekkora szemtelenségtől. Már most, ha ez a gazember, mint szokták az utas tolvajok, éles kis késével felmetszi kívülről az én kabátkámat, melyben „kineset” sejtett s aztán megesalódva, apróra tépi, vagy, ami még

magyon jól ismeri a címet; én nem is tudom pontosan Bánffy új lakímét. Mindezeknél fogva az 1901-ik évi állami költségvetést általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elhagdom. (Elétek helyes és a jobboldalon. A szónokot számosan üdvözlék.)

Elnök: Az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Fader Rezső: Az ország gazdasági viszonyai nagyon szomorúak, s a költségvetés mégis azt szüngerálja, hogy virágzó az állapotok. Nem tapasztalja, hogy olyan törvényhozói működés van a képviselőházban, mely megeléme az ország keresztény jellegének, multjának és jelenlegi viszonyainak. A mezőgazdasági érdekeket nem védik eléggé, viszont a földész és kivált a határidőzletet nem korlátozzák. A vasárnapi munkaszünet általánosítására sem történt intézkedések. A postás s a vasuti alkalmazottaknál nem részesül áldásában. Mondjuk, hogy védeni kell a kis embereket. De ez csupán szóbeszéd marad.

Antisemitizmussal vádolják a néppártot, mely pedig egyebet se csinál, csak a keresztény érdekeket védi társadalmi úton is, máshol is és a keresztény jelzőt használja.

A néppárt is azt mondja amit Poda plébános mondott az *Oedenburger Zeitung* szerkesztőjének, aki antisemitizmussal vádolta a néppártot: „Wir sind keine Antisemiten, sondern Antisemitizisten“. Ezzel a felfogással minden zsidó meg lehet elégedve.

Rakovszky István: Csak a tisztességes!

Fader Rezső: A néppártot nem csüggeszti törekvéseben semmi sem s alkotmányos úton, fáradhatatlanul, teljes igyekezettel küzd tovább is a revízió mellett.

Addig nem fog helyreállni a béke a felekezetek között, amíg napirendre nem kerül a revízió. Ez meggyőződése s kimondja és vallja ezt a *Pax*-al szemben is. A költségvetést nem szavazza meg.

(Személyes kérdésben.)

Mandel Pál: Páder képviselő azt né impudálisan nekem hogy én a néppártot antisemita pártnak mondtam. Egész beszédemben ennek nincsen nyoma, nem is foglalkoztam antisemitizmussal.

Zmeskál Zoltán: Akkor nem érti a saját beszédjét (Zaj. Elnök cseppet.)

Mandel Pál: Nem gondoltam erre beszédemben és nemcsak hogy azt nem mondtam, hogy a néppárt antisemita, hanem elneveztem arra a közbeszólásra, hogy nem lenne való, amit én mondtam, miszerint más hitfelekezeti néppártba bele ne léphetnének, azt válaszoltam, hogy bocsánatot kérek, módosítom amit mondtam, nemcsak más hitfelekezeti néppártot nem toborozhatunk táborukba, pártjukba, de saját hitfelekezeti néppártot is, ha a néppártot nem tartoznak; nemcsak saját hitfelekezeti néppártot, de saját hitfelekezeti néppártot is üldözik. Ezt mondom.

Zmeskál Zoltán: Mi lövöldöztetjük zsandárokkal a keresztényeket! (Zaj. Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)

Mandel Pál: Mikor tehát azzal vádoltam a néppártot, hogy saját hitfelekezeti néppártot is üldözik, azt a néppártot nem tartoznak, ezzel nem akarhattam mondani, hogy a néppárt antisemita párt, mert azok, akikről szóltam, akiket üldöz, nem

ennél is rosszabb, eldobja a Vadász Miklós levelet? Vége lett volna a bűsületnek!

Nagyszüleimnél laktam. Egész éjszaka azzal a szóke urral álmodtam, aki egy éles kis késsel tört az életemre, majd meg gyonyos vigyorgással cepelt magával egy sötét, nyirkos pincébe, ahol meg akart vasalni.

Riadva ébredtem föl s öreg anyám szeretettel intett, hogy lám a kései vacsora mindig rossz álmokat okoz.

Hogy pedig még e bizalmas körben se ébresszek gyanút, reggel felszöktem a padlásra s ott fejtettem ki a ruhám belsejébe varrt írást.

Még csak nyolc óra mult, de én már ott állottam a megjelölt ház előtt az Ullei-úton. Egy jómódú asztalosmesternek, Alternek kertés házában lakott akkor „Vadász Miklósé“.

A ház egyik boltjában rendőri tanya, az emeleten a kerület rendőri hivatala. A kapu előtt strázsa.

Megdöbbenem. Sokat hallottam én a Bach-policájnak éles szeméről, vizsla-szimtajáról. Uristen!... ha ez a strázsa keresztüllát a ruhámon és szagáról ismeri föl a levelet?

A cseh katonai barátságosan nézett rám s megkérdezte, melyik iskolába járok?

— A piaristákhoz, mondtam töredelmesen. Ezért csak be nem csuknak?

Meg hogy kit keresek? Ijedtemben azt szajlítottam ki a számon, hogy... *Vörösmarty* Mihályt. A fejét rázta. Hogy ez az asszonyság nem lakik itt.

— Megpróbálok! nyugtom kétségbe esve s kettőszével szedve a lépcsőket, rohantam fölé. Az első emeleten kifuttam magam. Kikötöttem a kis hajkajémet, hogy ne boglyasan jelenjek meg Vö... Vadász Miklósé előtt.

semiták, hanem jó katolikusok. (Zaj és ellenmondás a baloldalon némely padjain. Elnök cseppet.)

Hogy pedig ezt csakugyan megteszik, miután oly erős vádakat emeltek ellenem, engedjék meg, hogy legalább azt az egyet igazoljam, hogy a saját hitfelekezeti néppártot is üldözik, a saját hitfelekezeti néppártot is. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Egyik képviselőtársunk például azt mondta egy másik képviselőtársunkról a saját választókerületében egy négyülésen: „Tiltakozni jöttem az ellen, hogy katolikus pap ezt a kerületet elámitotta, az önköz megbízása ellenére elveti feladta: — csak töredékesen olvasom —, és ez a pap abban a táborban van, ahol a néppártot, a nép jogait lábbal tiprók, erőszakos stb.“

Továbbá így szól: „T. barátaim, én is azt mondom, hogy ezt a papot, ki cserben hagyta pártját, meg kell kötni.“ (Mozgás a jobb- és baloldalon.)

Mikor tehát a saját lelkészéről, a saját választókerületében ilyen mondanak, ne tartsanak kérem, olyannak, hogy önöket antisemitának azért mondjam, mert a saját lelkészüket így támadják.

Molnár János: Luegert emlegette!

Mandel Pál: Továbbá ezeket mondták azon a gyűlésen: „Nem kell kimélni azt, mert ő nem kiméli a népet, ámitja, bolondítja és azokhoz szegődik, akik egyetértéssel jól nyuzni a népet.“

A katolikus lelkész tehát nyuzza a népet, mert nem néppárti? (Mozgás a jobb- és baloldalon.) En tehát csütörtöki beszédemben nem mondtam önöket antisemitának. (Zaj a baloldalon némely padjain. Elnök cseppet.) De, ha szavaimat így magyarázzák, ezzel csak egyet igazolok: Non peita exusatuo sui ipsius accusatio. És ennél fogva én nem is mondom, hogy nem antisemiták. (Mozgás a baloldalon némely padjain. Egy hang a baloldalon: Tegnap készült erre.)

Tegnap nem készült beszédre; másutt voltam elfoglalva, de arra a közbeszólásra, hogy készült volna, azt kell válaszolnom, hogy a t. képviselő urak nekem, akinek nem volt a mult csütörtökön sem időm beszédre készülni, mert csak szerdán hallottam a Molnár képviselő ur beszédjét és csak este kilenc órakor kaptam azt meg és így készülni nem bírtam. (Felkiáltások balról: Meglátszik!) ha — mondom — örökös közbeszólásokkal alkalmat nem adtak volna nekem a válaszokra, amelyeket adnom kellett, nehogy azt mondják, hogy nem tudok szólni, akkor az én beszédemnek is talán — habár fentartok mindent, amit mondtam — más lett volna az eszménete. De mindenesetre más lett volna az alakja.

Most következnek azonban a legerősebb támadás és itt van szavaim félmagyarázása, fordítása. A t. képviselő urak pénteken Buzáth képviselő ur mondta, ma pedig ismét Páder képviselő ur, hogy én azt mondtam volna, hogy a néppárt „szövetkezik“ ellenségünkkel. Hát kérem, nagy különbség van grammatikailag is, logikailag is a közt, ha az mondatik valakiről, hogy tesz valamit, vagy az mondatik hogy valaki benne van egy helyzetben, tudva, nem tudva benne valamely szövetségben. En így mondtam.

Rakovszky István: Nem mondta!

Mandel Pál: Kérem, itt van a beszédemben. Én nem mondtam soha, amit Buzáth képviselő ur állt és amit ma ismételt Páder képviselő ur, hogy tudniillik a nemzet ellenségeivel alakul szövetezik.

Rakovszky István: Hogy mondta?

Mandel Pál: Megmondom, nem tagadom el.

Molnár Béla: Adja oda Rakovszky képviselő ur a beszédét!

Alig iramodtam neki azonban a második emeletnek, midőn valaki felkiáltja hozzám, hogy: — Szi, szi! Jungi herr! Habensz brif ferlurn!

Majd leszédültem a lépcsőkről... a *Vörösmarty* levele a vendégség kezében!

— Vi hábensz birstl auszinemenz, hamsz brif fallen lassenz.

A strázsa volt, aki széles, jóakaró mosolygással nyújtotta át nekem azt a féltett, óvott, rejtegetett kincset.

No apám, anyám, ha ti tudnátok, milyen ügyesen jártam én el abban a kényes küldetésben!

Hála az égnek, nem következett belőle semmi baj.

Miután jól kijedtem magamat s a rendőrnök megköszöntem a szíveségét, fölmentem a második emeletre. Ott, a folyosón jobbra, a saroklakásban találtam Csajághy Laurát, egy szép, nyárias asszonyt, sűrű fekete hajút s mosolygó tekintetűt, az ő gyermekeivel. Láttam egy hirtelen barna fűcskát s egy szépséke kis lányt. Ugy sojlik, még egy harmadik babát is láttam.

Nagy zavarban lehettem, mert az előkelő úri nő váltig biztatott, adjam elő kivánságomat. És ekkor átadtam neki a levelet.

Hogy a borítékon felismerte a tollvonásokat: ha nem mondta is (mert hiszen akkor még nem mondhatta), de érezte a Szilágyi Erzsébet örömét: „Oh áldott, oh áldott! A keze írása!“ És csak oly mohón kaptam el tőlem a levelet, mint én a cseh katonától.

Olvasta, soká olvasta. Aztán lehanyatlott egy székre és zokogott.

Azt hiszem, segítettem neki.

Rakovszky István: Itt van a beszéd. (Odaviszi Mandelnek. Derültség.)

Mandel Pál: Meg kell jegyezmem, hogy ez a tétel is örökös közbeszólásokkal van megzavarva. Az van mondva, hogy a néppártot nem látjuk-e szövetségben ma is a haza ellenségeivel? Erre Major Ferenc közbeszólt: Hol? Azután megint közbeszólt más valaki, majd az elnök ur volt szives közbeszólni, amely idő alatt természetesen én nem szólhattam és végre, mikor rám került a sor, hogy én is szólhassak, hozzáadtam magyarázatul a kérdésnek, hogy a néppártunk programja belesodorta őt oly szövetségbe, tudva, nem tudva, melyből a hazafiatalanság súlyos vádjá nélkül nem menekülhet. (Zaj balról.) E kifejezést: tudva, nem tudva, elsodorta, nem egyértelmű azzal, hogy önköz szerződéses szöveteztek az ellenséggel. Szavaimat más-ként, mint mondtam, értetni nem engedem és amit mondtam, fenntartom.

Kubik Béla: Megbánta már?

Mandel Pál: Fenntartom, amit mondtam, és a logikai következtetést, amelyet felállítottam. Nem állítottam, hogy tudom, láttam, hogy Molnár képviselő ur aláírt egy megírott és megpecsételt szövetséget, hanem azt mondtam, hogy van egy ideális, közös érintkezési pont, mely szellemi kapcsolatot képezi az általán állított szövetségnek. Ez egy logikus következtetés és azt másként, mint logikával, bizonyítani nem lehet. Lehet, hogy én tévedek, — a magyar közvélemény majd megadja rá a választ, hogy tévedek, vagy nem? — de én állítástomat fenntartom.

Rakovszky István: Tisztelem azt a közvéleményt!

Mandel Pál: Szavaim értelme az, hogy ott, a hol a reakció mutatkozik Magyarországon és Magyarországon kívül, például hivatkoztam Strossmayerre, Stadlerre, Luegerre, ugyanazon táborban van mindig a legnagyobb magyarálat. És csak nem lehet véletlen, hogy éppen azok mindig a legnagyobb magyarálatok, legnagyobb ellenségei Magyarországnak, kik a reakció fejei. Reakció és a haza ellensége tehát mindig egy táborban vannak. (Zaj és élénk felkiáltások a baloldalon: Mi közünk hozzá!) Kivált ha többen szólanak közbe, akkor egy közbeszólást sem hallok.

Rakovszky István: Pieifer Sándor zsidó!

Mandel Pál: Logikai következtetést állítottam fel és építettem okoskodásomat a multa névze a történelemre, mely szerint, hogy a bécsi kamarilla mindig a magyar reakcióban kereste szövetségét és építettem a mai helyzetre, mely szerint ma is ott, ahol reakció van, ott vannak legnagyobb ellenségei Magyarországnak. Ebből következtettem az ideális kapcsolatot a néppárt és a haza ellenségei között, de nem állítottam, hogy akai szerződéssel szöveteztek ellenségeinkkel, ennél fogva azt a vádat, melyet az én szavaimra ráfogtak, el nem fogadhatom és határozottan visszautasítom, ha úgy tetszik, megvételssel.

(A vita folytatása.)

Hegedűs Loránt: A tétel, melyet bizonyítani akarok, az hogy jelen gazdasági válságunk fizikai kényszerítő erővel fog minket arra szoritani, hogy állami pénzügyeinket, adórendszerünket megváltoztassuk és az adórendszer megváltoztatása okvetlenül maga után fogja vonni azt, hogy választási reformot hozunk be. (Halljuk! Halljuk!)

Ez a problémám nem aktuális a szónak abban az értelmében, amint az általános vita utolsó napiban, főként a felekezeti párt alakulásának kérdése lett divatos; — erről nem szólok, mert ezen kérdést kavargatni hasznosnak nem tartom s mert felekezeti párt alakulása iránt nekem semmi érzékem nincs, (Helyeslés.) — de nem aktuális a szónak abban az értelmében sem, amint a politikai közvélemény és különösen a sajtó azzal foglalkozik, hogy pl. milyen a függetlenségi párt vezéreinek egymáshoz való viszonya. Hogy érdeklie-e ez az országot, azt nem tudom; de azt tudom, hogy engem annál kevésbé érdekelt, mert ha valaha eljőne az az idő, ami pedig ki van zárva, hogy a Háznak állandó szereplői közé emelkedjem, ez oly késő évtizedekben történhetnék, mikor a függetlenségi párt jelenlegi vezetői legfeljebb a kor-előni szóke felett loznak disputálni. (Derültség.)

Ez a költségvetés akár a hazai többi költségvetésekkel, akár a külföldi bármelyik művelt államnak költségvetésével összehasonlítva, a pontosságának s a realitásának a tipusa. Azt szokták erre mondani, hogy miért van akkor időközben az a több költsékezés és miért van az a felesleg? Van azért, mert az országgyűlés a költségvetési törvény tárgyalása után törvényeket alkot, amelyek több millióra rugó kiadásokat foglalnak magukban és ezek fedezéséről gondoskodni kell. Másodsor, ha sehol a világon nem volnának ilyen eltérések a költségvetés és a szármadással között, vannak oly mezőgazdasági országban, ahol a jövedelmek alakulása, a termelési ágak mikénti leírógazása, tehát nem emberi és nem pénzügyminiszteri munkától van föltelvezve. De harmadszor mindebből semmi baj nem származhatik. A másik kérdés az ingó tőkének kérdése...

Rakovszky István: Na, ezt halljuk!

Hegedűs Loránt: ... vagyis az a kérdés, amelyet Buzáth Ferenc képviselő ur akként csoportosított: pénzügyek, zsidó uszóra, börze, koresma, hazafiatalan kereskedelem. Hogy a kereskedelemhez a hazafiatalan szót miért függesztette oda, azt nem tudom, mert bár engem töle nagy politikai ellentét választanak el, de azért ha a fias szándékában nem kételkedem. (Helyeslés balról.)

Sehol az egész világon nem népszerű dolog a tőkét védeni, sőt nemcsak nem volna népszerű, de

Szájpadlás nélküli fogak.

Főlölségessé teszik az inylemez használatát. A szájból kivenni nem kell, nem is lehet. Számos elismerő levél. Jótállás.

Wellner Gyula

szpecialista a szájpadlás nélküli műfogakkészítésben. VI. kerület, Andrassy-út 38. szám.

nagyon unalmas lenne, ha én minden elméleti ismeretemet kiraknám a t. Ház elé, amikor még azazal is valóhatnának és ebben igazuk volna, hogy a sok angol s amerikai levegő szemeimet megrontotta és még most is érzem csontjaiban annak a nagy munkának és annak az ipari szabadságnak fellendülését, melyet odaát láttam. Mindezek helyett sem nem theoretizálok, sem egyéni dolgomról nem beszélek, mert hisz sem Buzáth képviselő ur, sem én egyénileg érdekelte nem vagyunk hanem azt mondom: vegyük a dolgot ténylegesen úgy, amint van. Itt van egy ország: Magyarország, amelyről némelyek, azt állítják, hogy az államnak minden attributumai val, (Helyeslés jobbfelől), mások pedig azt tartják, hogy az államnak csak címe és jellege van meg benne. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon Ellenmondások jobbfelől)

Kubik Béla: Államodosság az van! (Felkiáltások jobbfelől. Halljuk: Halljuk!)

Hegedűs Loránt: Itt van ez az ország, amely most teljes pénztelenségben, a tőkének teljes hiányában szenved. Senkinek sincs pénze, üzlet ninosen és az ország úgy evickél, mint egy partra vetett hal.

Rakovszky István: Harmincéves politikának az eredménye!

Hegedűs Loránt: És miért van ez? Azon körülmények közül, melyek egy ilyen derutot megelőznek, tudtommal nálunk egy sem volt meg. Sem nagy háborúnk nem volt sem alkotmányunk felforgatva nincs. (Ellenmondások a szélső baloldalon.)

Thaly Kálmán: Hát az ötvenes években?

Kubik Béla: Ex-lex!

Hegedűs Loránt: Kubik t. képviselőtársam maga sem fogja elhinni, hogy ez az üzletelenség az ex-lex következménye. (Élénk tetszés jobbfelől.)

Kubik Béla: De tel volt forgatva alkotmányunk!

Hegedűs Loránt: Sem olyan nagy ipari spekuláció, amely nálunk is, másutt is derutot von maga után nem történt. Pénzünk még sincs. Miért van ez? Egyszerűen az történt, hogy a külföld a tőkét, miután másfelé van engedve, elvonta tőlünk. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.)

Mi pénztelenségről panaszkodunk s akkor itt előállunk egy bunkóval és lessük, hogy a tőke, mint a vakondok, mikor üti fel a fejét és azután rajta ütünk. (Élénk tetszés és éljenzés a jobboldalon. Nem azt mondom én, hogy a visszaélések ne üldözzük. Hiszen üldözi azt mindenki, hanem azt mondom, hogy önközt más a tőkére nem is tudnak, mint visszaélést.)

Rakovszky István: Mert csak azt látjuk! Különösen ott látjuk a visszaéléseket Matyekovics urnán!

Hegedűs Loránt: Ha azok az eszmék, amelyeket Buzáth oly gondosan összeállított az ország közvéleményébe belemennek és megtelítik a levegőt, akkor feltértheti a kormány a tenyerét esotornák ásásában, vagy gyárak alapításában és eredményt elérni még sem fog. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Az állítom, hogy lehetséges volna ezt a terhet, amely a fogvaszási adók tekintetében a népnek nyugszik arányosabban megosztani, vagy lehetséges volna a szegényebbek terheit felnyomni a gazdagabbak, tehetősebbek vállaira, illetve, hogy financo-ki-fejlesztéssel éljek oly adózási tárgyakat találni, amelyek jobban megadózhatók, mint ezek. (Helyeslés. Halljuk! Halljuk!) Állítom azt, hogy a husadót, mint állami adót, megszüntetendő.

Ha áldozatokkal jár is, ha talán némelyeknek kényelmetlen is, próbáljuk meg, vajon nem lehet-e a husadót valamiképp vagy egészen eltörölni és pótolni akár a cigarettapapír-monopólium, akár a gyufamonopólium behozatalával. (Halljuk! Halljuk!)

Nem hiszem, hogy t. képviselőtársaim között lenne valaki, aki még küldöttséget ne vezetett volna audienciás napon egy miniszterhez. Ott láthatta, hogy mikor a küldöttségek kijöttek, mikor elvontatta a társadalomnak méltóságos, nagyságos és tekintetes bülámai, ott a sarokkanapén, a volt miniszterek hajmerező arcképei alatt ülnek. (Zajos derűtség. Igaz! Ugy van!) Ott maradt fekete alakok, sápadt asszonyok és gyermekek, akik görvélykórosak, egész csontképződésük hibás: ezek magyar állami tisztviselők özvegyei és gyermekei. (Általános mozgás.) akik trafikengedélyért jöttek. (Igaz! Ugy van!) Így állanak azért, mert otthon húst nem ehetnek. Hogy t. Ház, ez így van, hogy én nem elméletből beszélek és nem szavakal játszom, arra nézve csak a következő adatokat vagyok bátor felhozni. (Halljuk! Halljuk!) Megjegyzem, hogy nem valamely álgalambert, nem valamely nem létező probléma, amelyről szölok, hanem valóságos áll. igazi hus és vér, akomr mondaní csont és bőr. Ha veszem egy állami tisztviselő fizetését, az 42 éves korában és legjobb esetben elér 1300 frt fizetést és 400 frt lakpénzt; azonkívül más ninesen. De még van valamely, t. Ház, a szolgálati szabályzat 81. szakasza értelmében az „ur” cím megilleti. (Derűtség.) Ezen 1300 forint fizetéssel, 400 forint lakpénzzel és „ur” címmel és jelleggel felruházott tisztviselőnek, tegyük fel, van két gyermeke és egy felesége. (Zajos derűtség.) Egy van a szélső baloldalon: Csak egy!!! Összeállítom, t. Ház, ennek a tisztviselőnek a budgetjét. Nálam megvannak a részletek de ezekkel a t. Házban nem akarom utantani. (Halljuk! Halljuk!) Összeállítom a budgetjét, még pedig úgy, hogy ruhában nem veszek többet egy-egy személyre, mint amennyit az állam évenként egy-egy szolgájának szán, 60 forintot, úgy hogy csődre a legolcsóbb módot veszem, vacsorapénzzel; igaz, be kellett számínom a gyakori cselekvésváltozással járó kiadásokat; úgy veszem, hogy az illető nem dohányozhat, bort nem ihatik, egy ujságon kívül egyebet nem olvashat, színházba nem járhat. Ha mindezt tekintve veszem, akkor jut neki öt személyre, cseleddel együtt, egy napra egy forint étkezésre. Nos, ha végig méltóztatunk nézni a statisztikai kimutatásokban a hus árát, azt látjuk, hogy Budapesten — a vidéki városokról nem szólva, — egy kiló marhahus csonttal 75—80 krajcárj pesenyehusokról nem is szólva. Most ezen tisztviselő előtt — mert egy kiló

hus nem sok öt embernek, — két alternatíva áll: vagy húst nem eszik, vagy hogy egyszer húst eszik, de két napig mást sem. Ebből más nem származik, mint az, hogy a gyermekek görvélykórosan nőnek fel, vagy pedig az, hogy a tisztviselőnek egy része nem bázisodhatik meg, amint a szegény adóhivataltokok a napokban beküldték hozzám egy kimutatást kimutatást, hogy fizetésük akadályozza őket, hogy megházasodhassanak.

Most már nem is szölok arról, hogy a meg nem házasodható tisztviselőknél micsoda ibseni betegségek és micsoda olyan viszonyok állanak elő, amelyek csak Zola Fécondité-jában olvashatók. De ha mindezek így állanak, nem kell-e arra törekednünk, hogy valamiképp megvédjük róluk a husadót, addig is, míg fizetésüket meg nem javíthatjuk. (Általános élénk helyeslés.)

Méltóztatnék megengedni, hogy felhívjam figyelmüket Széll Kálmán pénzügyminiszternek 1875. áprilisban tartott beszédére...

Széll Kálmán miniszterelnök: Régen volt már, bizony nagyon kár!

Hegedűs Loránt:... melyekben érdekes adatokat szolgáltatott arra, hogyan kell az adóreformot megcsinálni. Szerintem, ha abból indulunk ki, hogy mindenkinek az adóját elengedjük sohasem csinálunk adóreformot. I. osztályu kereseti adóban 1895-ben kivettek az önmagukért szavatolókra Budapesten 1,255.000 forintot; ebből bejött mintegy 28.000 rnt és nem jött be, 12,6.000 forint. Igaz, hogy a pénzügyminiszter ur közbelépett és némelyeket kivettek az adóból, de javulást nem látok a százálekbán, mert 1897-ben kivettek 250.000 forintot és lefizetettel 30.000 forint. Azt hiszem, hogy ez a 30.000 forint nem éri meg azt a költséget, amennyit az I. osztályu kereseti adó kivételi apparátusa megkívánt. (Tetszés jobbfelől.)

Az általános jövedelmi pótdadót eltörölésével be fogjuk hozni az egységes jövedelmi pótdadót, akkor két dolgot érünk el: az egyik az, hogy a hepe-hupás aránytalan adórendszerünkben, amely vidékünkön nagyon sértő, eltűnik, másfelől pedig akkor pontos táblázat lesz arra nézve, hogy kik tartoznak adócenzus alá.

Helyesnek tartaná, hogy mihelyt az új adóstatistika meglesz, mely egységes lesz, a választókerületeknek legegyszerűsödőbb beosztása kiigazítások. (Helyeslés és tetszés.)

Ez különösen fontos, mert városaink, még pedig a legmórább vidékeken, vannak e tekintetben a legmórább helyzetben. (Ugy van! Ugy van! Élénk tetszés a szélső baloldalon.) De nem lehet azt megcsinálni úgy, hogy a képviselők száma szaporíttassék. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.)

Ami a titkos szavazást illeti, az az állami és köztisztviselőkre nézve kívánna behozni. Élénk helyeslés és a tetszés a szélső baloldalon.)

A census volna azután a harmadik pont, mely rendezendő, amelynek lassankint való rendezésével elérjük a kikérülést annak a sötétebe való úgrának, amelyről Széll Kálmán miniszterelnök ur oly helyesen, hazafias aggodalommal óvott bennünket. Mert hogyha az egységes adóreform s annak egységes jövedelmi adója megvan, akkor mindig meg lehet tudni, hogy kik azok, akikre a census kiterjeszhető.

Friss levegő szükséges, hogy még a gondolatunk és a beszédünk is megváltozzék. Mert mi smokingben járunk, cilinderünk van a fejünkön, így találkoznak az után egymással, de ha egyszer véletlenül az utca sarkán a saját gondolatunkkal találkozunk, az látjuk, hogy gondolataink még mindig krinolinban járnak (Derűtség.) és beszédeinkből középkori dárdaq csattogása hallatszik. (Élénk tetszés.) A költséget elfogadjam. (Hosszas élénk helyeslés és éljenzés. A szónokot számosan üdvözlék.)

Elnök: Bejelent, hogy **Gajári Ödön** Csongrád városi mandátumát lemondott. A legközelebbi ülés szerdán délelőtt 10 órkor lesz.

Az ülés 1/3 órkor végződik.

BELFÖLD.

Asbóth János. *Asbóth János* ismét valami feltűnő, szokatlan dolgot cselekedett. Ami nála éppen nem szokatlan és nem feltűnő. Bejelentette, hogy leteszi a mandátumát és ennek az okát is adta. Azt a megítélést vetette okul, amelyben legutóbbi beszéde nemcsak a néppárton, hanem a szabadalvópárthoz közel álló sajtóban is részesült. Ez a megítélés mostani szokatlan lépését szimpatikussá is teszi, ami nála, aki politikai különködsével sok ellenszenvet keltett maga iránt, megint csak meglehetősen szokatlan. El is ismerjük róla készséggel, hogy ez a cselekedete, amelyely politikai pályafutásának legujabb fejezetét — legalább egyelőre — bevégezte, a politikai delikatessznek és érzékenységek egészen tiszteletreméltó mértékét mutatja. Ezért ezt a lépést csak helyeslehetjük. Talán még inkább helyeseltük volna, ha korábban teszi meg: akkor, mikor először jutott ellenkezésbe mostani meggyőződése korábban szerzett mandátumával.

A nemzetiségi törvény. Pozsony város közgyűlése a tanács indítványára napirendre tért Háromszék vármegyének átírata 1818-t, amelyben közli a képviselőházhoz és a kormányhoz intézett feliratát a nemzetiségi törvénynek a hatóságokkal való érintkezés nyelvét illető módosítása tárgyában.

zetiségi törvénynek a hatóságokkal való érintkezés nyelvét illető módosítása tárgyában.

A képviselőház bizottságából. A képviselőház igazságügyi bizottsága **Fest Lajos** helyettes elnöksével ma ülést tartott, melyen a kormány részéről **Plósz Sándor** igazságügyminiszter volt jelen. A bizottság tárgyalván a budapesti királyi ügyészségnek a Házhoz intézett azt a megkeresését, amelyben felhatalmazást kér arra, hogy a *Népszava* című politikai lap ellen egyik cikkének a Ház üsszeléhetetlenségét igazoló gyalázó kitéjezései miatt sajtóperet indíthasson, rövid vita után abban állapodott meg, hogy a felhatalmazásnak megadását javasolja a Háznak. A bizottság megállapodásának a Házban való képviselő-sével **Veszer Imre** előadót bízta meg.

A **zárszámadási bizottság** **Fest Lajos** elnöklete alatt ma ülést tartott, melyen a kormány részéről gróf **Szechenyi Gyula** és **Cseh Ervin** miniszterek, a miniszterelnökség részéről **Tarkovich** államtitkár, a pénzügyminiszterium részéről **Grünstein** államtitkár, az állami számvevőszék részéről **Rakovszky** elnök és **Dárday** alelnök volt jelen. A bizottság megkezdvén az 1899-ik állami zárszámadások tárgyalását, megvizsgálta mindenekelőtt a király személye körüli miniszterium 1899 évi zárszámadásait, amelyekkel **Lévay Lajos** előadó ismertetett. S elhatározta, hogy az azok által feltüntetett tulkadásokra nézve a felmentés megadását javasolja majd a Háznak. **Konjáthy Béla** indítványára elhatározta továbbá a bizottság, hogy az egyes előadók előterjesztéseit sokszorosítottassák s a tagok közt kiosszák s csak ennek megtörténtével folytathja majd a bizottság tárgyalásait.

Gróf Apponyi Albert az interparlamentáris konferenciáról. Gróf **Apponyi Albert**, az interparlamentáris konferencia magyar csoportjának elnöke ma délután beszámolt a párisi interparlamentáris konferenciáról s a magyar csoport működéséről. Jeleu voltak a csoportbizottság ülésén gróf **Apponyi** kivül gróf **Csáky Albin**, **Perczel Dezső** házelnök, **Berzeviczy Albert**, **Fest Lajos**, **Goldis József** püspök, **Minnich Aurél**, gróf **Wenckheim**, **Sághy Gyula**, **Véssi József**, **Ghiczy Béla** főrendiházi tag, **Fassie Tódor**, stb.

Gróf **Apponyi Albert** felkéri **Véssi Józsefet** a jegyzőkönyv vezetésére, a hitelesítésére pedig **Ghyczy Bélát** és **Fest Lajost**. Gróf **Apponyi Albert** két pontról szólott. Először, hogy minő határozatokat hozott a párisi interparlamentáris konferencia és másodsor a magyar csoport működéséről. A másodiknál kezdte. Valamennyi csoport között — ugymond — a magyar jelent meg legtöbb képviselővel és a vitában is erősen részt vett. Egyhangul fogadtatott el minden indítvány, mely a magyar csoport részéről jött. Előadta a konferencia **Berzeviczy Albert** amaz indítványát is, mely az egyes nemzeteket nagyobb buzgalomra serkenti, továbbá gróf **Apponyi Albert**ét, mely a békesajtószövetség létesítésére irányult.

Ha a benyomásról kell számot adni — folytatta **Apponyi** — az koránsem örüdenetes, sőt mondhatni, elszomorító. Hiányzott az ügy iránt való meleg érdeklődés melyet ugy Budapesten, mint Brüsszelben és Christianiában észleltünk. Ennek a közönynek és lehangoltságnak két oka volt. Az egyik az, hogy az olasz király halálhíre épp ez időben jutott el Párisba, mire a konferenciára összegyűlt olaszok — kik szintén tetemes számmal voltak — hazautaztak. Ehhez hozzájárul a persa sah ott időzése és az ellene elkövetett merénylet, melyek a sajtó érdeklődését majdnem egészében lekötötték. Valamint az is, hogy ezen esetek következtében minden tervezett ünnepesség elmaradt. A nyomott hangulat okozója volt továbbá a francia belpolitika mai állása is. A pártok és frakciók közötti sürölődások, éles elvi ellentétek stb. Ez olyan állapotokat idéz elő, hogy például ha valamely párt valamit szimpatiával fogad, akkor a többi pártok feltétlenül ellenségeivé szegődnek az eszmének. Nemesak semlegesek, de mint ellenséges indulatnak dolgoznak a cél ellen. Így volt ez az interparlamentáris konferenciánál is. Ez volt az oka annak is, hogy a francia kamara elnökét, kinek a konferencián is előkölni kellett volna, — egyáltalán nem is láttuk. Hozzájárult ehhez természetesen a nacionalisztikus irány, melynek hívei egyszerűen frontot csináltak a kongresszusnak, azért ók a háboru barátai. Ez az aramat igen erős. A második főoka a lehangoltságnak az volt, hogy a hágai békekonferenciát nyomban követte az angol-boer és a kínai háboru. Ez erős gyvernek látszik az ellenségek kezében, de szerinte nem az. Nézete szerint az afrikai háboru már régen érlelődött, mielőtt még e konferencia működését megkezdte s a véletlen játéka, hogy kitűrése éppen ez időre esett. A kínai háboru vonatkozásig csak azt mondja, ami az általános nézet, hogy Kína kivül esik azon téren, melyen a civilizált államok mozognak.

Az ilyen bírálat — midőn ilyen dolgokkal hozakodnak elő — jelölletes mindenki részéről, de tagadhatatlan, hogy befolyást gyakorol a közönségre, annak hangulatára. Az ilyen aramat ellen kell erősen küzdeni, kettőzött erővel, a sajtószövetség támogatásával.

Minnich Aurél indítványozza, hogy a mai jegyzőkönyv kapcsán tejezzék ki köszönetüket és elismerésüket az elnökségnek a kitűnő képviseletért. (Helyeslés.) **Apponyi Albert** köszönetében azt mondja, hogy az elnökség csak kötelességet teljesített.

A sámai kérdés. **Lukács Gyula** országgyűlési képviselő a napokban **Fiumében** járt, hogy a tengerészetiünknek szánt budgetbeszédéhez anyagot gyűjtjön.

Több oldalról most azt jelentik, hogy *Lukács* Gyula ez alkalommal sürten érintkezett az autonomisták vezérével és, mint magyar képviselő jogosultnak érezte magát arra, hogy a fiunei kérdés elintézéséhez fonalat keressen. "Égykezete, hogy az autonomisták és a hivatalos körök közt közlekedést hozzon létre, teljes sikerre vezetett, mert fiunei tartózkodása alatt — részben az ő jelenlétében — találkoztak és konferáltak egymással, egyrészt gróf *Szapáry* László fiunei kormányzó és dr. *Mayländer*, az autonomisták vezére, másrészt dr. *Gaál* Tibor, a kormányzói tanácsos, szintén *Mayländer*del. Ezeknek a bizalmas pourparlereknak meglelt az a sikere, hogy sok, régóta vitás kérdéssel, téves nézetek eloszlatottak a kibontakozás lehetőségére nézve és a közös eljárás körvonalai fixiroztattak. *Mayländer* a tanácskozássok eredményéről részletes jelentést tett az autonóm-párt végrehajtó bizottságának, amely vezérének eljárását mindenben helyeselte. Állítólag a megindult tanácskozásokkal van összefüggésben az is, hogy a villamos kocsi magyar felírása ellen rendezett tüntetések végtárgyalását, amely a holnapi napra volt kitűzve, egyelőre elhalasztották. Egyébként *Székely* Kálmán miniszterelnök ma magához kérte *Lukács* Gyulát, aki minden szépítés nélkül megtartja tapasztalatait.

Fiuméből táviratozzák: A községtanács választóinak névsora közszemlére kitétvén, a felszólalásokat már ezen a héten elfogadják. A választás napját már legközelebb kitűzik. Híre jár, hogy az autonomista párt, mely kétségtelen többséggel kerül a reprezentanzába, ismét dr. *Mayländer* Mihályt választja meg podesztának. *Mayländer* azonban — magánelfoglaltság miatt — a podesztai tisztséget nem fogadja el. Ezután új polgármestert választanak, aki az esküt le fogja tenni. Ha ez megtörténik, remélik, hogy a kormány hajlandó lesz meghallgatni a reprezentanza előterjesztéseit az állítólagos sérelmek dolgában. Hogy ki legyen *Mayländer* utódja, arra nézve végleges megállapodás még nem történt. Legnagyobb valószínűség szerint az öreg *Ciottát* fogják megválasztani.

A koronaőr-választás.

— A Budapesti Napló tudósítójától —

Budapest, december 3.

Holnap lesz a koronaőr-választás az országgyűlés két Házának együttes ülésében. Az együttes ülést a képviselőházban tartják meg, mind a két Ház elnökének a közös elnöklése mellett. A törvényhozás tagjai régi szokás szerint díszmagyarban jelennek meg.

A választás a király négyes jelölése alapján történik meg és pedig úgy, hogy az első helyen kijelöltet rendszerint megválasztják. Egy estiben az a hír került fel, hogy a király báró *Jósika* Samut fogja el-ő helyen kandidálni. Akkor ezt mi is regisztráltuk, lapjainkra hárítva a felelősséget. Most azonban pozitív értesülés alapján írhatjuk, hogy gróf *Széchenyi* Béla lesz a király jelöltje. A választás történhetik szavazás, vagy közfelkiáltás útján. Ot évvel ezelőtt, amikor báró *Rad-vánszky* lett koronaőr, volt szavazás, sőt a második helyen jelölt báró *Kemény* Jánosra esett is szavazás több szavazat; és lehet, hogy most is lesz szavazás, ha husz aláírással ellátott iven kívánják. Az azonban kétségtelen, hogy gróf *Széchenyi* Béla lesz az új koronaőr. Ez a választás mindenképp szerencsésnek mondható és általános, nagy rokonszenvvel találkozott gróf *Széchenyi* Bélának őszintén és határozottan szabadelvű egyéniségénél fogva. A két Ház tagjai, mihelyt az új koronaőrt együttes ülésben megválasztották, szintén felmennek a budai királyi palotába, amelynek nagytermében az új koronaőr ő felsége kezébe leteszi az esküt. Ennél az ünnepélyes aktusnál gróf *Andrássy* Aladár főkamarszterest, aki még gyengélkedik, gróf *Bánffy* György főajtóállómester fogja helyettesíteni. Gróf *Széchenyi* Gyula főlovászmester jelenleg a kormány tagja lévén, a szertartásnál a kivont állampallost gróf *Festetics* Tasziló főpohárnokmester fogja tartani; az apostoli keresztet *Felseth* József címzetes püspök viszi. A szertartás rendje a következő:

Ezen eskü letételére meghatározott napon, a kitűzött óra előtt, a magyar országgyűlés mindkét Házának tagjai a királyi palota nagytermében gyülekeznek. Ő császári és apostoli királyi felségének kíséretét hívatott zászlósúrak és testőrkapitányok, a bibornok-hercegprímás, a magyar királyi miniszterek, a többi zászlós ur és az apostoli keresztet vivő püspök pedig a kiballgatási tereben gyűlnek egybe.

Mihelyt a rendelkezés megtörtént s ezt a magyar királyi főlovászmester ő felségének bejelentette, ő felsége belső termeiből a nagyterembe vonul, előtte haladván:

egy udvari főbiztos,
a zászlós urak (párosával),
a bibornok-hercegprímás,
a magyar királyi miniszterek,
a magyar királyi főlovászmester a pálcával,
a magyar királyi főlovászmester helyettese a felfelé tartott kivont állampallossal, s ennek jobbján az apostoli keresztet vivő püspök.

Ő császári és apostoli királyi felsége mellett és mögötte a kíséretet a következők képezik: a magy. kir. főkamarszterest, a magy. kir. testőrség kapitánya és a főhadsegéd.

A terebe érve, ő császári és apostoli királyi felsége a trónra lép, leül s fővegét fölteszi, kísérete pedig a trónnál megjelölt helyeket foglalja el.

Ere az eskütevő koronaőr a magyar királyi miniszterelnöknek a végzendő ünnepélyes cselekményre vonatkozó néhány bevezető szava után, az ő felsége személye körüli magyar királyi miniszter által felolvasott esküt ő császári és apostoli királyi felsége kezébe leteszi.

Ennek utána ő felsége belső termébe visszavonul. A visszavonulás a főbbi sorrendben történik. Az urak diszben, az osztrák-magyar rendjelek nagykeresztjének szalagjaival, a katonatisztek pedig szolgálati jelvényeivel is jelennek meg.

A felvonulás és az elvonulás a felső várnegyszögönél történik.

A nagyteremben jelen lesznek:

1. Ő császári és apostoli királyi felsége.
2. A magyar királyi főlovászmester helyettese.
3. A magyar királyi főlovászmester.
4. A magyar királyi főkamarszterest.
5. A magyar királyi testőrség kapitánya.
6. Ő felsége főhadsegéde.
7. Az apostoli keresztet vivő püspök.
8. A magyar királyi miniszterelnök.
9. Az ő felsége személye körüli magyar királyi miniszter.

10. Az eskütevő magyar királyi koronaőr.

11. A magyar királyi miniszterek. 12. A bibornok-hercegprímás.

13. A többi országzászlós.

14. A magyar országgyűlés mindkét Házának tagjai.

15. Magyar királyi testőrök.

16. Arciérek és magyar királyi testőrök.

Az eskütétel után az országgyűlés tagjai és az új koronaőr visszatérnek a képviselőházba, a hol megtörténik a kinevezésről és az eskütételről szóló okmányok kihirdetése.

KÜLFÖLD.

Krüger német földön.

Budapest, december 3

Szenzáció-számba megy az a ma érkezett tudósítás, amely szerint Krügerrel hivatalosan tudatták, hogy *Vilmos* császár nem fogadhatja. Habár ez előre volt látható, az általános meglepődés mégis elég nagy s leginkább az utóbbi időben nyilvánult angol-német barátságára, a kínai kérdésben való együttes megállapodásra vezetik vissza. Szerfölött érdekes e pillanatban a *Berliner Neueste Nachrichten* nek egy lepezése, melynek a révén az európai közvélemény most értesül először arról, hogy 1896-ban, a Jameson-féle betörés után Németország egy kis segítő-hadtestet szándékozott *Transvaal*ba küldeni és hogy ez a szándék csakis *Portugal* passzív ellenállásán tört meg, amennyiben ez a királyság, mely most Angliával a transvaali háborúban összejátszik, akkor Németországnak arra a kérdésre, hogy megengedné-e a német csapatoknak az ő afrikai területén való átvonulását, olyan sokáig maradt adós a válaszal, amíg a veszedelem a dél-afrikai köztársaságra nézve magától elmúlt.

Németországnak ekként *Transvaal* iránt tanusított rokonszenvét az idézett felhivatalos lap teszi hozzá a kijelentéssel is igazolja, hogy Berlinben Krügernek bizonyítékokat mutathatnak fel arról, hogy *Franciaország* — amely Krügerrel épp az imént oly lelkesedéssel rajongta körül — akkor kéz alatt felajánlotta Angolországának a *Németország ellen való kooperációt*. Ebből magyarázható — teszi hozzá a felhivatalos közlés — a német kormányának későbbi és mostani magatartása, melynek Dél-afrikában való érdekei nagyok ugyan, de nem elég nagyok ahhoz, hogy *nagyhatalmak* közt való háborút igazoljanak.

Mind ez elég világos magyarázatul szolgál Németország és Franciaország akkori és mostani magatartásának. A német nép azonban az agg

vándort épp olyan tüntető rokonszenvvel fogadja, mint fogadta a francia nép.

Herbenthal, december 3.

Krüger a következő táviratot küldte *Vilmos* császárnak:

Midőn Németország földjére lépek, szíven arra ösztönöz, hogy felségedet baráti érdekesemről és tiszteletteljes hódolatomról biztosítsam. Krüger.

Páris, december 3.

Krüger a következő táviratot kapta *Vilmos* császár főlovászmesterétől:

A császár ő felsége nagyon sajnálja, hogy a már megített intézkedések gátolják abban, hogy ez idő szerint elfogadja Krüger elnököt.

Berlin, december 3.

Höwen, transvaali elnöki titkár, tegnap azt az értesítést kapta, hogy *Krüger* nem jön Berlinbe. *Höwen* még tegnap este elutazott.

Köln, december 3.

Hír szerint *Krüger* egészen kétségbe ejtette, amikor értésére adták, hogy *Vilmos* császár nem fogja fogadni. A német kormányhoz közelálló körökben beszélnek, hogy már napok előtt el volt ez határozva, mert a német diplomácia eleve nem volt hajlandó ilyen kényes vállalkozásba belemerülni még *Krüger* tiszteletreméltó egyéniségéért sem. A berlini kudarcot *Krüger* részben *Leyds*nak köszönheti, aki minden diplomáciai szokás ellenére egyszerű táviratban jelentette be *Krüger* látogatását az udvarnál, a nélkül, hogy előzetesen tudakozódott volna, vajjon elfogadják-e. De nem ez volt a döntő motívum, hanem az, hogy *Vilmos* császár nem akar politikai komédiát játszani. Németország politikai körében természetesen tartják, hogy illetékes helyen nincs meg a hajlandóság arra, hogy *Krüger* és *Transvaal* érdekében állást foglaljanak.

Brüsszel, december 3.

Vilmos császár távirata után már szó sem lehet arról, hogy *Krüger* Berlinbe menjen. Ilyen körülmények között *Krüger* csakis *Vilma* királynő kezdeményezésére számíthat már, de az is kétséges, miután Németország támogatása ki van zárva.

Krüger Hágában fogja bevárni a haretéri eseményeket.

A berlini ut megzavarását általában *Leyds*nak rójják fel, akit nemesak ez az egy diplomáciai hiba terhel.

A *béla* kormány a tegnapi esti lígei események következtében oda fog hatni, hogy a transvaali követséget *Brüsszel*ből *Hágába* helyezték át.

Brüsszel, december 3.

A transvaali követség közli, hogy *Krüger* fogadása a berlini udvarnál már el volt határozva, de az utolsó pillanatban *Anglia* közbeavatkozott s azaz fenyegetőzött, (1) hogy Németországnak érdekei *Khinában* meg fogják szülni azt, ha *Vilmos* császár fogadja *Krüger*t.

Brüsszel, december 3.

Ugy látszik, hogy a transvaali ügyvivőség az utolsó pillanattig tévesen volt értesülve a mértékadó német körök fölfogásáról. Az ügyvivőség titkára még tegnap is azt mondta az újságíróknak, hogy a német császár egészen bizonyosan fogadja *Krüger*t és *Leyds* tegnap megerősítette ezt a hírt.

Páris, december 3.

A lapok egészen váratlanul mondják a német császár elhatározását, hogy nem fogadja *Krüger*t, habár *Krüger* környezete nem állította egészen határozottan, hogy a császár őt el fogja fogadni. *Krüger* az utóbbi napokban nagyon komoly és szomorú volt és megájtott rajta, hogy nem vár sokat német ország utazásától. *Krüger* nagyon meghatóttan bucsuzott el a francia fogadó bizottság tagjaitól. Az elnök sirt, mikor megemlékezett a francia jogadásáról s a bizottsági tagok is nagyon meg voltak hatva. *Caire* nemetellenes nacionalista községtanácsos német nyelven mondta *Krüger*nek: Isten önnel! szerencsés utat! *Krüger* hosszabb beszédet mondott, amelyben még egyszer hangsúlyozta a választott bíróság szükségességét.

London, december 3.

Az itteni sajtó nagy örömmel üdvözlö a német császárnak azt az elhatározását, hogy nem fogadja *Krüger*t. A lapok azt írják, hogy *Vilmos* császárnak ez az elhatározása a német-angol viszony bensőségéről tanuskodik.

Berlin, december 3.

A Wolff-ügynökség jelenti Kölnből: *Krüger* elnök delután a bonni egyetem számos diákját fogadta, akik rokonérzésüket fejezték ki az elnöknek. *Krüger* válaszában utalt a közoktatás emelése végett Dél-Afrikában kifejtett törekvéseire és azzal a kéréssel végezte beszédét, hogy a diákok későbbi állásaikban mindig a békét és a barátságot ápolják, hogy azok mind nagyobb talajt

nyerjenek. A fogadás után az elnök megjelent az erkölyen és a fogadó előtt egybegyűlt néptömeg élénk hoch-kiáltásokkal üdvözölte őt. Az ónémet szövetség tagjainak későbbi fogadásán Krüger elnök egy hozzáintézett beszédre válaszulva, kijelentette, hogy szívesen vallja a fajrokonosság érzelmét az alnémet és általában a német néppel; Dél-Afrikában azonban a német és a fajrokon holland véren kívül francia vér is egyetértésben találkozott. Beszéli, hogy európai tartózkodásának sikere lesz s a béke és igazság Dél-Afrikában minden időkre győzelemre jut.

Köln, december 3.

A legújabb dispoziciók szerint Krüger elnök esztörtök délelőtt utazik innen Hágába.

Róma, december 3.

Ricciardi, az olasz önkéntesek volt parancsnoka szerint Krüger el fog látogatni Rómába is, noha az angol nagykövetség mindenképpen meg akarja akadályozni ezt az utat.

Pétervár, december 3.

Krügernek Európába érkezése alkalmából újra föléled az orosz sajtónak boer lelkesedése. Az újságok nagy energiával követelik a választott bíróságot. Ugy látszik azonban, hogy Krüger Oroszországban sem fog szimpátiánál egyebet találni. Krüger január elején érkezik Oroszországba.

A *Novoje Vremja* értesülése szerint Chamberlain el akart utazni Berlinbe, de a német kormány értesére adta, hogy a német nép kedvére való tekintettel sokkal jobb lesz, ha lemond berlini utazásáról.

Brüsszel, december 3.

Liègeben hateraz tüntető betörte az angol konzul ablakait s követ hajított lakásába. A rendőrség szigorú vizsgálatot indított. Favert külügyminiszter holnap sajnálatát fogja kifejezni az angol követnek. A Petit Bleu szerint a konzul fia jelentéktelenül megsérült a karján.

HIREK.

Budapest, december 3.

— BUDAPESTI NAPLO. November 30-án új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásuk a megújításról idejelőkorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király Budapesten. A király ma reggel hat órakor Gödöllőről a fővárosba érkezett. Tíz órakor általános kihallgatást adott, amelyen a következők jelentek meg.

Gróf Desseoffy Aurél, báró Dániel Ernő, gróf Karácsonyi Jenő és gróf Zichy Géza titkos tanácsosok, Chizzola Károly altábornagy, Mahay Deszö közigazgatási bíró, Schwannek Emil műegyetemi tanár, báró Spányiné-Blaha Lujza, Loucaevics Nándor főhadbíró, Schwarcsnig János főörzsorvos, Salacz Gyula polgármester, Erney Lipót és Farlas József királyi tanácsosok. A király azután két bárelrendező bizottság küldöttségét fogadta. Az elsőnek tagjai voltak: gróf Szapáry Pál, gróf Károlyi Mihály, Rákosi Jenő, Jekelfalussy Zoltán, Vadnay Andor, Latinovics Ernő és dr. Payer Imre; a másiknak tagjai voltak: Zsenbery István, Hindy Zoltán, gróf Kluen-Héderváry Sándor, gróf Festetics Andor és gróf Kállay Tibor egyetemi hallgatók.

Az utóbbiak az Egyetemi Kórházegyesület részéről jelentek meg s arra kérték ő felségét, hogy az államsorsjáték jüvedelmének egy részét engedje át az építendő üdülőház céljára. A király kegyesen fogadta a kérést s ezt válaszolta:

— En igen hasznosnak tartom az üdülőház föl-építését. Szívesen pártolom kérésüket és biztosítom önöket atyai jóakaratomról.

Majd tudakozódott ő felsége a kórházegyesület vagyoni állapotáról és az üdülőházzal, aztán kegyesen elboacsátta az egyetemi ifjakat.

A királyi palotában ma délután harminc terítéki udvari ebéd volt. Ő felsége gróf Palfy András lovassági tábornok, a magyar testőrség kapitánya és gróf Károlyi Sándor országgyűlési képviselő titkos tanácsosok között foglalt helyet. Azonkívül jelen voltak: Szilágyi Deszö, gróf Zichy Nándor, báró Podmaniczky Frigyes, gróf Teleki Géza, Hieronymi Károly, gróf Nádasdy Ferenc, Forinyák Gyula lovassági tábornok, báró Dániel Ernő, gróf Szapáry László, báró Bohus Zsigmond és Okolicsányi Sándor hágai követ, titkos tanácsosok; gróf Zichy Aladár és gróf Erdődy Gyula kamarások; gróf Benyóczy Sándor, Emmer Kornél, Jovánka Oszkár, Pinkovich József, Simó Lajos, Szerb György, Tóth János és gróf Wass Béla országgyűlési képviselők, Liechtenstein herceg első főudvarmester, gróf Paar és Bolfras főhadsegédek, gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnagy, aradvári König Károly osztályfőnök és Hóhnél korvettkapitány szárnység.

A kíséret többi tagjai részére nyolc terítéki marsallasztalt volt.

— Adomány a Vörösmarty-szoborra. Az interparlamentáris konferencia magyar csoportjának mai ülésén gróf Széchenyi Béla 500 koronát adott át Vészi Józsefnek, mint a Vörösmarty-szoborbizottság társelnökének a halhatatlan költő emlékszobrára.

— Most érkeztem haza a külföldről, jegyezte meg Széchenyi Béla, és sietek a magam adománnyal is hozzájárulni a kegyeletes cél megvalósításához.

Gróf Széchenyi István fiának kegyeletes adományát Vészi József már átküldte Rákosi Jenőnek, a szoborbizottság intéző elnökének.

— Sub auspiciis. A budapesti egyetem disztermben holnap délelőtt tizenegy órakor avatják sub auspiciis regis doktorrá ifj. Schatz Róbert orvostudort és Schiller Bódog jogtudort Schillernek máris jó neve van tudomány körökben s tavaly megjelent a *Jórendiség eredete* című munkája méltó feltűnést keltett tudós körökben. Az ünnepségen a királyt *Wlassics* Gyula vallás és közoktatásügy miniszter képviseli.

— Köszönet az intendánsnak. A Vörösmarty-szoborbizottság munkabizottságának legutóbbi ülésén Rákosi Jenő elnök bemutatta gróf Keglerich István intendánsnak a levélét arról, hogy a *Nemzeti Színház* hogyan fog részt venni a szoboralap összegyűjtésének munkájában. A bizottság köszönetet szavazott az intendánsnak, akinek a köszönetet a következő levél adta tudtára:

Nagyméltóságú Intendáns ur, Kegyelmes uram! A Vörösmarty-szoborbizottság munkabizottságának november 30-án tartott ülésén terjesztetem elő nagyméltóságodnak azt a hozzáam intézett levélét, amelyben tudtomra adni méltóztatott, hogy a *Nemzeti Színház* mily módon kíván hozzájárulni a Vörösmarty-szobor alapjának gyarapításához. A munkabizottság, mely már többször halásan tapasztalta, hogy nagyméltóságod az elsőket közt van azok sorában, akik tanácsal, tettel, a lelkesedés istápolásával buzgólkodnak a cél megvalósításában, legújabb nemes elhatározását is nagy örömmel, őszinte háival fogadta és elhatározta hogy nagyméltóságodnak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Ezt az elhatározását annál lekezebben hozta meg a bizottság, mert ugyanezen az ülésen értesült arról, mily előzékenységgel engedte meg nagyméltóságod, hogy a Zenekedvelők Egyesülete átal december 25-ére tervezett hangversenyen az operaház néhány művésze és a fitarmonikusok is közreműködhesse. Reményünk, hogy munkánkban sikere lesz, csak megzsilárdul, amikor azt látjuk, hogy olyan fényes nevi, diszes állású, nemesen gondolkozó férfi ál melénk a munkában, mint nagyméltóságod. A bizottság ezt a jegyzőkönyvébe foglalt köszönetét örömmel tolmacsolva, maradok nagyméltóságodnak alázatos szolgája: Rákosi Jenő, a szoborbizottság intéző elnöke, *Sajó* Aladár a bizottság jegyzője.

— Molnár János utóda. A komáromiaknak már van plébánosuk; a katolikusok közbizalma *Kucsera* Józsefet, egy pusztán magasztos hivatásának élő derék papot választotta meg Molnár János utódnak. Az új plébános tiszteletére ma fényes bankettet rendeztek, amelyen Komárom város minden előkelő polgára megjelent felekezeti különbség nélkül.

— Új német rendjel. Berlinből táviratozták, hogy Vilmos császár a porosz királyság kétszáz éves ünnepének alkalmából új rendjelet fog alapítani. Az új rendjel rang szerint a fekete sasrend után fog következni.

— A katonák reggelije. A hadügyminisztériumban egyre törik a lejuket, hogy katonáknál miképpen javítsák a kosztot. De olyanformán, hogy sok pénzbe ne kerüljön az újítás, mert akkor mit nyelnének el az új ügyek, amelyeknek tudvalóleg szintén nagy terjedelmű a gyomra. Most is arról szól a hír, hogy kávékat majd ezután reggelire a legényesség. Megszűnik tehát a reggeli zupa, a rántott levesnek ez a katonai kiadása, amelynek nem mindig illatos gőze sok jó bakát eszbitott már a három kis esztendő letelte után is a kaszárnyaeletre, katonanyelven szólva: a *be-zupálásra*. És most majd ezental öreg örmesterek, megcsontosodott szakaszvezetők legfeljebb *bekávész-hatnak* az örök katonaelet bohém tengerébe a hadügyminiszter jóvoltából. Természetes, hogy konzerv lesz a kávé is, mint a többi. Egyelőre csak próbára adták ki az ezredeknél a kávékonzerveket, de bizonyára rövid idő múlva véglegesen szitk ezt a reggelit. Mert táplálék és olcsóbb is, mint a leves. Mindössze 25 fillérbe kerül egy reggeli kávé fejkenként. S ezért hadd kávézzanak a derék fiuk.

— A yorki herceg a fotográfusnál. Egy ismeretes londoni fotográfus egy angol folyóiratban jeledelmi személyiségekről cseveg, akik az ő műtermében megjelentek.

A yorki herceg — beszéli el — olyan kellemesen és természetesen ül, hogy a fotográfus a társaságban egészen feszletlenül érzi magát. Amikor legutóbb a műtermében volt, így kezdte az ő barátságos módján:

— Nagyon sietős a dolgom. „Lekapna-e”, ugygy, amint vagyok? Akármilyen állás jó, ugy-e?

— Ha fenséged meg akarja fogadni a tanácsomat, akkor azt tanácslom, hogy éppen így vétesse le magát amint van, kezét a zsebében tartva. Ez az állás egészen természetes.

— Jó gondolat — mondotta ő fensége jókedvűen — megogadom a tanácsát. Fél óra múlva egy bazárt nyitok meg, s mivel ott kezemet a zsebemben kell tartani, hát már most kezdem, hogy begyakorolhassam magamat...

— A cár betegsége. Pétervárról táviratozták a *Frankfurter Zeitung*nak: Az udvari orvosok azt tanácsolják a cárnak, hogy felépülése után ne térjen vissza Pétervárra, hanem utazzék a Rivierára. Az orvosok feltétlenül szükségesnek tartják, hogy a cár hosszabb időt töltsön enyhe éghajlat alatt s egyenesen veszedelmesnek mondják a cárra nézve a mostani időjárást Pétervárott. De hiába sürgetik az orvosok a cárt, még sem utazik a Rivierára, mert az élete olasz földön nem biztos. Az orosz kormány megindította a tárgyalásokat a római kabinetel a cár olaszországi tartózkodása miatt, de a Saracco-kormány egész határozottsággal visszautasította az orosz kormányt az a feltételt, hogy vallaljon felelősséget a cár életéért.

Livádia, december 3.

A ma délelőtt 11 órakor Miklós cár állapotáról kiadott orvosi jelentés így hangzik: A császár a tegnapi napot és a mult éjt igen jól töltötte. Hőmérsek este 9 órakor 36,6, érverés 72, ma reggel a szubjektív érzés igen jó volt. Etrvágy és erők emelkednek. Reggeli hőmérsek 36,5, érverés 68.

Pétervár, december 3.

Az osztrák-magyar követség mellett unjonnan felszentelt kápolnában gróf Kinszky ügyvivő és az osztrák-magyar nagykövetség tagjainak, valamint az osztrák-magyar gyarmat számos tagjának jelenlétében istentiszteletet tartottak Miklós cár felgyógyulásáért.

— Bál az Operában. A Vörösmarty-szobor javára nagy jurista-bált rendeznek. A gróf Szapáry Pál elnök, gróf Károlyi Mihály, Jekelfalussy Zoltán, Latinovics Ernő, dr. Payer Imre és Rákosi Jenő társelnökökből álló küldöttség ma a királynál tisztegett, hogy a bálon való megjelenés felkérje. A király a küldöttséget nagyon szívesen fogadta és megígérte, hogy ha ideje engedi, a bálon okvetlenül megjelenik. Gróf Szapáry Pál, a küldöttség vezetője kijelentette, hogy a bál napát nem határozták meg, hanem várják e tekintetben a felséges ur parancsát. A király ezt tudomásul vette, azután hosszabban beszélgetett a küldöttség tagjaival. Tudakozódott a rendezőség felől és gróf Szapáry Pálnak arra a kijelentésére, hogy a rendezőség a jogász főrendieket, képviselőket, egyetemi tanárokat, ügyvédek, bírák és közigazgatási tisztviselőkből alakult és a bál intézősége tekintettel a Vörösmarty-szoborra, a legkiválóbb előkelőségekből áll — örömet nyilváníttotta s azt a reményt fejezte ki, hogy a bál is a Vörösmarty-szobor is nagyon szép lesz. Végül ezekkel a szavakkal:

— Nagyon szívesen veszem és köszönöm a meghívást! — elboacsátta a küldöttséget. A bálbizottság elhatározta, hogy tekintettel a királynak a bálon való megjelenésére, a bálbizottságot 1000 taguvá bőviti ki. A bál minden valészínűség szerint január második felében lesz.

— Panama Olaszországban. Rómában nemsokára szenzációs tárgyalás lesz a polgári bíróság előtt. Umberto *Silvaqui*, az *Opinione* tulajdonosa és vezetője, bepörlötte a miniszterelnököt, amiért megvonta az *Opinione*től a szerződésben kikötött havi 2000 lírányi szubvenciót. A felperes azzal fenyegetőzik, hogy ha Saracco tagadni fogja a követelés jogos voltát, akkor kinos teleplezésekkel fog előhozakodni a végtárgyaláson, amelyet egyébként a miniszterelnök kívánságára a törvényszék elhalasztott.

— Magántanári próbaelöladás. Ma délelőtt 11 órakor tartotta a magyar közigazgatási jogból egyetemi magántanári próbaelöladását dr. Rényi József a központi tudományegyetem III. sz. tantermében. A próbaelöladáson dr. Mariska dékán elnöktele alatt megjelentek a jog- és államtudományi kar tanárai, báró Eötvös Lóránt, az Akadémia elnöke stb. Az egyetemi ifjuság, az Egyetemi Kör elnökségének vezetése alatt igen nagy számmal jelent meg. A nagyszabású előadás a törvényhatósági határozatokról szólt.

— Jogászbál. A jogászbál az idei farsang legelső bálja lesz: január 12-ikén tartják a Royal-szállóban. A rendezőség a védnökséget József Agost főhercegnek ajánlja. A rendezőség szombaton alakult meg s tisztikarát következőképp választotta meg: Széll József elnök, Forster Deszö, Ugron Gábor, Miklós Odón, gróf Kluen-Héderváry Sándor alelnökök, Márkus Jenő főtitkár, Szuppán Agost főpénztáros, Justh János főjegyző, Holczwart Ferenc Tomcsányi V. Pál, Wetzel György titkár, Lukács Géza pénztáros, Hísnay-Heinzelmann Béla ellenőr, Bárczi István, Csathó Kálmán, Hegedűs Artur, Torma Béla és Vasdényi Imre jegyzők. Márkus Jenő társelölvezető kérésigért a jogászbála.

— **Öngyilkossági kísérlet a Burgszínházban.** A bécsi Burgszínházba évek óta bejáratos egy *Schmidt* nevű szegény, elaggott színész, aki a művészek jótékonyaságából tengeti életét. A szorenesetlen öreg ember ma estefelől is odament, hogy összeszedegesse jó embereitől a filléreket, de a szereplők legnagyobb része már a színpadon volt. Ez annyira elkeserítette, hogy felakasztotta magát egy ültözőszobának az ajtajára. Még idejekorán észrevették és életrekellették a boldogtalan agg színészt.

— **Elopott kocsi.** A főkapitányságnál ma egyszerre két kocsilopásról tettek feljelentést. *Fel* Mátyásné majorosnő a reggel elpanaszolta, hogy amint a Dembinszky-utcában egyik bevőjéhez ment a tejei, amire kijött a házból, a kocsijának, lovának hült helyét találta. A tekerőre fényezett s gömbölyű előüléss kocsi hat plékanna volt 60 liter tejele s eléje egy barna, herélt ló volt fogva. A kára 450 forint. — A másik panaszt a 820. számú egygátú birkocsi tette. Ma hajnalban ugyanis 5 óra felé kocsijába ült a Bomba-téren egy fiatal ember s a Tömö-utca 16. számú házhoz vitte magát. Amint odaértek, az utas a komfortáblást a közeli trafikba küldte cigarettáért. A kocsi el is ment, de amikor visszatért, kocsijának meg vendégének hült helyét találta. A kocsija elé világos pejlő volt fogva s kára 1600 korona. A rendőrség a két kocsilopót nyomozza.

— **Rendőri hírek.** *Farkas* Jakab 43 esztendő szabadság Uj-utca 22. szám alatt lévő lakásán hirtelen rosszul lett, összeesett és meghalt. — *Pinceltz* volt tegnap este 11 órakor a Lehel-utca 20. sz. levő ház pincéjében. Eddig ismeretlen okból meggyalult a fács és székészlet. A kár jelentéktelen.

— **Fregoli fényes vendégjátéka** örjási sikert ért el s a tegnapi előadást sokan csak azért nem nézték meg, mert a pénztárnál már nem lehetett jegyet kapni. *Fregoli* még csak pár napig adja elő jelenlegi műsorát hogy aztán változatokban gazdag szerepeit más oldalról is bemutassa.

(x) **Eszernők** feltűnő olosón *Détschynél, József-tér.*

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!**

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányú posztó *bokavédőmet* (gramam). Kapható drapp, olív, szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész* Pál divatruházában, *Kerepesi-ut* 44. sz., a Népszínház szemében. Eladás nagyban is.

(x) **Eredeti Mikulások Kertész Tódornál.**

Vörösmarty emlékezete.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, december 3.

A Magyar Tudományos Akadémia mai ülésén adózott Vörösmarty habhatatlan emlékezetének. A felolvasó termet az utolsó padig megtöltötték a nagyszámúban egybegyűlt tagok és vendégek. A rendkívüli összes ülésen báró *Eötvös Loránd* elnököt, aki az ilést emelkedett szellemű beszéddel nyitotta meg:

Volt idő — ugymond — nem' is olyan régen, amikor ritka volt az ünnep e hazában. Még ez a kevés is szomoró. Vörösmarty első emlékünnepje 1858-ban, a Kazinczy-ünnep 59-ben, a Széchenyi-ünnep 60-ban. Csak gyászünnepnek lehettek, melyekben egy pillanatra felragyogott ugyan a régi dióség lény s lopódza ki a szobor a jövő reményének egy-egy még csak gyengén világító sugára, de a hangulat, melyet keltettek, mégis csak a fájdalom hangulata volt és a vigasztalás, melyet nyújtani akartak, csak a fájdalom közönségének és nemességének öntudatra ébredés lehetett. Nem volt akkor ország, sem országos ünnep. Ebben az időben a közös gyászra ki más hivatna volna fel nemzetünket, s ki más vállalhatta volna el gyászünnepein a rendezés szerepét, mint a Magyar Tudományos Akadémia, mely a tudomány köntöse alatt a magyar nyelvvel együtt minden magyar értesnek is menedéket adott.

De eljött a jobb kor, s ma már nemcsak közös fájdalom, — közös örömben is szabadon gyülehet össze nemzetünk. Vörösmarty második ünnepe, ez a századik évforduló már egy érzésben, szóban és tetteben egyaránt szabad nemzet országos örökönnepje lett. Akadémiaink most már másoknak engedheti át a rendezés előjogát. Legjobbban megillette ez most azt a várost, amelyben Vörösmarty első szobra áll. Szól ezután a székesfehérvári ünnepélyről amelyen az Akadémia nem küldöttség, de testületileg vett részt. De ne muljon el azért szó nélkül — ugymond — e falak között sem az emlékezetes évforduló. Itt is meg akarunk emlékezni róla, kinek munkássága Akadémiainkkal oly szorosan összeforrt s a kinek ezért is oly sokat köszönhetünk.

Ezután az elnök átadta a szót Gyulai Pálnak. *Gyulai Pál* azzal kezdte, hogy Vörösmarty diósége szoros kapcsolatban van az Akadémiaival, mely mindjárt alakulásakor rendes tagjának választotta, többször kiintette jutalmával, támaszul szolgált munkásságának s egy szomorú korszakban utolsó menedéke volt. Az a rokonszenv, melyvel az Akadémia pályája elején üdvözölte, az a fájdalom, melyet halálakor érzett, méltán megillette őt, mert egy nagy költőt veszített benne, aki e század első felében költészetünknek nemzetibb irányt adott. Behatóan méltatta ezután Vörösmarty költészetét és hatását a nemzetre és a tartalmas emlékeztetést így fejezte be:

Fest emberi emlékezet óta nem látott oly népes

temetést, mint a minő a Vörösmartyé volt. Huszezer emberről több követte a koporsót s a fogatok megszámlálhatatlan sora lepte el az utcákat. Az életét nemzetének áldozó férfi halála is a nemzeti érzelm nyilvánulására adott alkalmat. A főváros népe őt sanynaru év után e temetésen lélekeztet fel szabadabban s a nemzetiesség és hazafiság nagy költőjének fényes végítést adva, egyszersmind ki akarta mutatni érzelmeit, hogy „megfogya bár, de törve nem, él nemzet e hazán”. És élt folyvást s alig telt el néhány év, a Vörösmarty Szózata zendült meg milliók ajkán, visszakövetelve az alkotmányt, az 1848-iki alkotmányt. Vörösmarty nem csalódott, midőn erős hittel nemzete jövőjében szállott sárjába. Semmi sem veszélyesebb egyesekre és nemzetekre egyaránt, mint az eleséggedés, vagy elbizakodottság. Vörösmarty egész élete, egész költésze az eleséggedés ellen irányult, de irányult egyszersmind a széles hazafiság és elbizakodottság ellen is. Egyik költeményében így kiált föl:

Szeresd hazádat és ne mond:
A néma szeretet
Szűz mint a lélek, melynek a
Nyelv még nem vétethet.
Tegy érte mindent, életed,
Ha kell csekélybe vedd,
De a hazát könnyelműen
Kockázza ki ne tedd.

Rendületlen hűség a hazához, csüggedés és elbizakodottság nélkül, — ezt hirdeti Vörösmarty élete és költésze. Ez eszme, ez érzés lángja hessa át szívünket, ezzel legmélyebben áldozunk a hűségelet oltárán, születése százados évfordulójának ünnepén.

Az ünnepelő közönség lelkesen megjelenezte az ősz költőt, mire kezdetét vette az I. osztály gyűlése. *Hegedűs István* olvasta fel *Themistius és Dudith András* című nagyrődeki értekezését.

Az *Ungvármegyei Kör* december 9-ikén este hat órakor tartja Vörösmarty-ünnepét a Mensa Akademia nagytermében.

A vidékről csaknem minden városból érkeznek tudósítások a szép ünnepségekről.

Lelkes estje volt tegnap a *szabadkai színház*-nak. Vörösmarty emlékének szentelték az egész estét s a műsoron Vörösmarty költeményei, drámáinak részletei szerepeltek s még a zenei részle a műsornak is a halhatatlan költő megzenésített költeményeiből került ki. A lelkes közönség sorra megismételte a hazafis költeményeket, amelyeket *Farkas Ferenc, Tóth, Csendes Alice, Papp és Baróthi* szavaltak. *Gaál Ferenc* karmester és *Geiger A.* Mór zeneszerző saját szerzeményű darabjaikat dirigálták el.

A szép csoportjeleneteket *Ferenczy* rendezte. A *Szózat és Főthi dalt* a társulat egész személyzete énekelte el, s a női karból különösen kivált a társulat kedvelt primadonnájának, *Szögyi Gizának* csengő hangja. *Erseküvartot* a dalegyelet rendezett szép ünnepet. A sikerben részt vett a dalegyeleten kívül *Staud Jánosnak, Prudovits Gyulának, Moszkay Erzsikeének, Dubrovay Jánosnak, Berkesi Jánosnak és Korányi Károlynak.*

A marseillei angolok.

— Jelenet. —

Amikor Krüger bevonult Marseillebe, több angol nem akarta jevenni a kalapját. A lakosság ezen nagyon fűlhaborodott.

Egy marseillei polgár: Mit szól hozzá?

A másik: Borzasztó.

Az egyik: Tapintatlanság!

A másik: Tiszteletlenség!

Az egyik: Ilyet is csak az angolok tehetnek!

A másik: A világ legneveletlenebb nemzete!

Halál reájuk, le velük!

Az egyik: Azt hiszi, hogy csak az az egy eset történt, ami az újságban meg van említve?

A másik: Hozzan!

Az egyik: On ehtaláta. Ujabb tapintatlanságokat is követtek el... Ez már türehtelen. Ha folytatják, fel fogjuk szólítani az angol konzult, hogy hagyja el városunkat...

A másik: Mit tettek?

Az egyik: Képzelve csak. Amikor Krüger elhelyezkedett a szobájában, felvonultak a küldöttségek. Ott volt minden testület. En persze vártam a marseillei angol kolónia küldöttségét is, de csak nem jöttek. Várok, várok, egészen estig várok, de hiába. Tudja mi történt?

A másik: Mi?

Az egyik: A nyomorultak egyáltalán nem küldtek hódoló küldöttséget! Hát ez egyszerűen hallatlan. Da hört sich alles auf.

A másik: Le kell puskázni őket!

Az egyik: Várjon! (Keszű kacsajjal): Téved, ha azt hiszi, hogy fenéknig van ürítve a pohár.

A másik: Mi történt még?

Az egyik: Amikor Krüger megjelent az erkélyen, s megköszönte az ovációt, magam is ott álltam a tömeg közt. Mellettem egy furcsa ember állt, mindjárt láttam rajta, hogy valami komisz fráter.

A másik: És aztán?

Az egyik: Ne legyen olyan türelmetlen. A borzasztó csak most következik. Krüger megjelenik az erkélyen, levelesi a kalapját... képzelve, mit csinál az én emberem?

A másik: Mit csinál? Nem tudom.

Az egyik: Maga semmit se tud. Mondjon valamit: képzelve, mit ordított az a fráter!

A másik: „Elyen Krüger!”

Az egyik (ravaszul): Nem, nem.

A másik: „Le Krügerrel!”

Az egyik: Nem, barátom.

A másik: Hozgan, hát...

Az egyik (a fűlebe ordítva): Igen, itt van a kutya elásva... Semmit sem kiáltott, barátom, semmit! Utóbb megtudtam hogy angol. (Összesecapja a kezét.) Hát ha ezek után még megtűnjük ezeket az embereket a városban...

— o. —

FŐVÁROS.

(*) **A főváros kölcsöne.** A főváros százmillió kölcsöne ügyében hetek óta tárgyalnak már a kölcsönügyi bizottság s a pénzügyminiszter. Tegnap délelőtt is ülést tartott a kölcsönügyi bizottság s a tárgyaláson részt vett *Kornfeld Zsigmond*, a Magyar Általános Hitelbank igazgatója, a pénzügyminiszter képviselője. *Kornfeld Zsigmond* azt a javaslatot tette hogy várják meg, míg a pénzügyminiszter a javaslattal szívesebben lesz s akkor tárgyaljanak újra. A bizottság *Kornfeld* ajánlatát eldögtadta s a kölcsönügyi tárgyalásokat egyelőre felfüggesztették.

(*) **A nyugati pályaudvar kihelyezése.** A Magyar Mérnök- és Építészegylet választmánya tegnap este *Czigler Győző* elnöklete alatt tartott ülésén foglalkozott a nyugati pályaudvar kihelyezése tárgyában, a székesfővárosi polgármester által kiküldött szűz végrehajtó bizottságnak átiratával. A tárgy fontosságánál fogva a tagok nagy számban jelentek meg, köztük *Hieronymy Károly, Alpar Ignác, Palóczy Antal, Zipernovszky Károly* stb., s a választmány kimondta, hogy az eszme megvalósítását ugy városszerzési, mint fogalmi szempontból kívánatosnak tartja, a polgárság mozgalmat erkölcsileg támogatni kész és az ügyet sürgős jelentéstétel végett a vasuti szakosztálynak adja ki.

A főváros költségvetése.

Budapest, december 3.

A fővárosi törvényhatósági bizottsága ma rendkívüli közgyűlésen megkezdte a jövő évi költségvetés-előirányzat tárgyalását. Mint előadó *Vassilievics* tanácsos szerepelt és utána mindjárt *Halmos* polgármester szólalt föl. Érdekesen védelmezte a tanácsot az ellene hangoztatott szemrehányások ellenében és újra kiemelte azt a meggyőződését hogy a polgárság terheinek fokozása nélkül a főváros régi bajain segíteni nem lehet. Figyelemmel hallgatott tartalmas beszédben fejtekte ki nézeteit *Szalay Mihály* és különösen nagy hatása volt fejtegetéseinek ott, ahol a hivatalnokai létszám szédületes szaporításáról beszélt és ezen a téren ajánlotta első sorban az okos, körültekintő gazdálkodást.

A mai közgyűlés előtt a pénzügyi bizottság retoráján ment keresztül a két millió deficitet lezart költségvetés és így olvadt le a rémes deficit 6649 koronára. A pénzügyi bizottság jelentésével együtt a tanács is beterjesztette a maga álláspontját. Ürasszüknek mondja a költségvetés egyensúlyának ilyen helyreállítását, ahogy a pénzügyi bizottság javasolja, de elismeri, hogy még ez is helyesebb, mintha kölcsönpénzből fedoznék a hiányt. A pénzügyi bizottság által óhajtott bizottság kiküldéséhez hozzájárul a tanács, bár a közel jövőre nézve gyökeres javulást nem vár e bizottság feladatának végrehajtásától.

Halmos polgármester beszédben a két millió deficit okait fejtegeti és aztán hangsúlyozza, hogy a legközelebbi jövőben nem lehet elérülni, hogy közmunkákat ne végeztesen a főváros kölcsönpénzből. A jövőbeli szükséglet mintegy 30,000,000 korona lesz a közmunkákra. Ezt az összeget fölveszik, befépitik, de gondoskodni kell a mintegy másfél millió korona kamat-teher elviseléséről is. A kisajátítás alap mintegy öt millió korona deficitet mutat. A területek megvan-nak ugyan, de kérdés, mikor történhetik meg az értékesítés; mert hiszen az összes telkeket nem lehet tömegesen a piacra dobni.

Az adóemelésnek ő sem barátja, de meg van győződve arról, hogy ha ennek az ideje mégis elérkezik, a főváros polgársága ismerni fogja a kötelezettséget s nem riad vissza még áldozatok meghozatalától sem.

A közvéleményben átment annak a hite, mintha rossz gazdálkodás történt volna. (Felkiáltások: Ez már igaz! Derűtlenség.) Reménylen, így folytatta a polgármester, hogy ezt nem csupán a közgyűlésre méltóztatik érteni. (Derűtlenség.) Hat lehet, hogy történt rossz gazdálkodás, de ebben a viszonyoknak is nagy része van.

A fővárosnak egy pár évtized alatt kellett pótolnia azt, amit más nagyvárosok évszázadok folyamán, lassanként értek el. *Nekünk, fájdalom, nincs állandó királyi udvarlárdságunk; amit alkottunk, az mind a polgárok nemes áldozatkészségét dicséri.* A főváros, az egyesítés óta 111.259.833 koronát fektetett be közmunkákba. Így tehát joggal lehet hivatkozni arra, hogy ha a főváros terhekét is vett magára, de abból igen sokat produkált.

Foglalkozik ezután a személyzeti kiadásokkal. A nagy személyzetre egyrészt azért van szükség, mert az állam tömörked munkát áthárít a fővárosra. Az állam részéről áthárított kiadások címén évenként négy millió koronánál többet fizet olyan ügyek elintézésére, amelyek jog szerint az államot terhelnek. Nincs tehát ok a csodálkozásra, arra, hogy a főváros személyi kiadásai nagyok. Nemcsak a fővárosi személyzetet az állapotokat hanem az egész ország összes közkezei nyilvántartás az állam részéről rájuk hárított terhek elviselhetetlen sulya alatt.

Végre kijelenti a polgármester, hogy hozzájárul ahhoz, hogy harminc tagú bizottságot küldjenek ki az adminisztráció menetének a megvizsgálására. Munkásközünk mindnyájan — így fejezte be a szavait a polgármester — a főváros anyagi helyzetének a javításán. De ne ámbítsunk magunkat azzal, hogy mindezekkel segíteni lehet a súlyos bajokon. El kell készülnünk arra, hogy mint polgárok, mindnyájan meghozzuk az áldozatot a bajok orvoslására.

A polgármester beszédét általános helyesléssel fogadták.

A beszéd után öt pernyi szünet volt s akkor aztán dr. Havassy Rezső szólalt föl. Szomorúan látja, hogy a főváros lakosságának a túlnyomó része nyomászó anyagi helyzetben van. Ezt mutatja az a tény, hogy a főváros egyesítése óta sohasem volt annyi üres helyiség a házaiban, mint az év első negyedében. Négy évvel ezelőtt 881 helyiség állott üresen, most pedig 6464.

A lakásbajok megszüntetése céljából sürgősen meg kell változtatni vasuti politikánkat. Sürgető a budapesti kereskedelmi kikötő megépítését, amely az egész ország kereskedelmére jótékony hatással lenne. Kérni a polgármestert, hogy milyen stádiumban van ez az ügy. Majd a közlekedés kérdésével, a munkáskérdéssel s a személyi kiadások kérdésével foglalkozik tüzélesen.

Ez időszakra mintegy hátezer munkás van a fővárosban kereset nélkül. *A bajt még fokozza a külföldi munkások beözönlése, akiket több gyárban elsőbbséggel részesítenek az idegenből ide származott munkavezetők.*

Hogy a bajokon némileg segítsünk, több külföldi város mintájára: nagy általános foglalkoztató műhelyeket kell alakítani.

Rátérve a személyi kiadások kérdésére, kijelenti, hogy nem járulna hozzá a tisztviselők fizetésének a leszállításához, hanem igenis kívánja, hogy a tisztviselői kar munkateherében kihasználtsák. Ha nyugdíjazás vagy haláleset folytán valamely állás megszűnik, az egyszerűsítés keresztülvételét fokozatosan lehet megtenni. Arra azonban nincs szükség, hogy most egyszerűben vagy ötven napidíjjal elbocsássanak, akik évek óta hűségesen szolgáltak a csekély díjért. A költségvetést általánosságban elfogadja.

Szalai Mihály polemizálva a polgármester kijelentésével, hangsúlyozza, hogy nem most, hanem legalább 15 év óta kísért a deficit, csak hogy eddig sikerült takarogni. A tanács, Szalai szerint édes keveset tett arra, hogy a főváros ügyei fölirrigozzának; ami fölrendülés történt, az a közgazdasági viszonyok folyamán volt. De nagyon igazat ad a polgármesternek abban, hogy az állam részéről a fővárosra hárított terhekét elviselni nem lehet; ez ellen tenni kell végre valahára, nehogy az állam teljesen kiszíjolja a főváros erőit. Példákkal illusztrálja, hogy a tisztviselők munkateherét milyen kevéssé használja ki a fővárosi adminisztráció s hogy ennek következtében miként szaporítják egyre a hivatalnokok létszámát, a nélkül, hogy ezzel javulna a munkák elintézésének a módja. Sok mindenféle emeli a kiadásokat olyan nagyra, mint a milyennek látjuk. Ide tartoznak azok a külön tuvárdiak, amiket a vízvezetési igazgató és több más főbb tisztviselő kap, noha már általában is van a részére képesítálaty megállapítva. Feltűnő dolog, hogy a fővárosi tisztviselők részére tizenhárom pótlék van. Ezt a főszóalónak sikerült kibővítenie. Tényleg élvezik a tisztviselők mind a tizenhárom pótléket.

Halmos János polgármester: Egy-egy ember egyszerre?

Szalai Mihály: Nem egyszerre; olyan tisztviselő még sincs, aki tizenhárom pótléket kapna, hanem olyan van, aki ötöt kap. (Derültség.) A tanácsnál igen gyakori eset, hogy ötletek címen kapnak pótléket s az ilyen összeg 2000 koronára is rug egy-egy embernél.

Örley Lajos: Ki kap ennyit?

Polányi Géza: Nemcsak ennyit, hanem sokkal többet is. Mutathatok olyan igazgatót, aki 5000 korona pótléket kap.

Szalai Mihály: Tetemesen növekszik a kiadás azzal, hogy a hivatalokban s különösen a mérnöki hivatalban tömörked ideiglenes alkalmazottakat tartanak. A kórházi szállásoknál is, amint a legutóbbi példa bizonyítja, nagy megtakarításokat lehet tenni, ha az árlejtés feltételeit helyesen állapítják meg. Meg van róla győződve, hogy szorgos utánnézéssel el lehet hárítani a mutatózó fölölleges kiadások legnagyobb részét. A költségvetést általánosságban elfogadja. (Eljenzés.)

A tárgyalás folytatását erre holnap délután 9 órára halasztották.

SZÍNHÁZ, ZENE.

A királynál.

Irta: báró Splényiné-Blaha Lujza.

— Holnap reggel a király elébe fogsz menni!

A király elébe...

Egyre csak ez a mondas járt az eszemben és az egész valóm az, a mikor vasárnap délután meghozta az uram számomra a hirt, hogy hétfőn reggel megyek a felséges ur elébe megköszönni Nekí az a nagy kitüntetés, amelyben engem az én jó királyom részesíteni kegyes volt.

Es attól a peretől fogva nem volt többé nyugtom. A szívem egyre hangosan kalimpált és olyan örömmel vegyes félelmet éreztem, mint még soha életemben. Pedig mennyi premierem volt már!...

Vasárnap este az Asszonyháborúban léptem fel, de nem tudtam játszani; mikor haza mentem előadás után, nem tudtam vacsorázni s mikor lefeküdtem, nem tudtam aludni. Egész áldott éjszaka le nem hunytam a szememet.

— A király elébe! A király elébe!

A szívem egyre csak azt ketegye és nem engedett elaludni. Mert nagy dolog az, kérem szépen, a király elébe járulni. Még úgy magamban, *csendes nótázzással*, is próbáltam altatni magamat, de akármelyik nótába is belefogtam, mind-egyiknek ugyanaz lett a szövege:

— A király elébe! A király elébe!

Es bizony csak azt dudogoltam magamban, a míg csak rám nem virradt az életem legnagyobb napja.

Mert csakugyan az volt ez a mai.

Sokszor énekeltem és játszottam már a mi felséges urunk királyunk előtt, de beszélni még soha nem beszéltem vele. Legutóbb a bécsi operában énekeltem a felséges ur jelenlétében, amikor az ezüstlakodalmanak az ünnepejéi voltak. A *Firos ügyellárban* a *Csingilingi* nótát énekeltem cimbalom kíséret mellett. Milyen nagyot nézett a bécsi közönség, mikor ez az igazi magyar hangszer, ez az édeshangú jószág megszólalt...

Aztán meg a Nemzeti Színházban is többször játszottam a király előtt, meg egyszer a *Fekeli* bécsi színházban Budán, az *Eszes* bankóban.

Es valahányszor tudtam, hogy a király ott van a színházban, mindig odatapadt a szemem az udvari pályohyra és boldog voltam, hogy magyar nótát jut „a legelső magyar ember,” a király fülebe.

Mérhetetlen nagy volt az én büszkeségem, hogy én esattoghatom a fülebe!

Es most magamnak kell elébe mennem. . . . Mentem is, csak hogy azt ne kérdezze tőlem senki: hogyan mentem. Egyszerre csak azt vettem észre, hogy a kocsim felett van a királyi palota udvarán s megállt az egyik bejárójánál.

Akkor dobogott meg csak a szívem. Nem esodálnám, ha a felséges ur, ott benn a szobájában, már előre meghallotta volna. De tán meg is hallotta, mert amint betettem a lábamat a palotába, a király paszományos ruhájú cselédje úgy adott engem kézzel-kézre, akár csak mint ahogy a mesében meg vagyon írva.

— Talán itt vártak is már te rád, — biztattattam magamat a nagy félelmemben.

Egyszerre csak ott találtam magamat a királyi fogadóterem előszobájában. Nagyon megörültem, amikor ott több ismerősre találtam a *Vörösmarty*-szoborbizottság deputációjának a tagjai közt.

Nem sokáig kellett várakoznom. A deputációk után, egy-két kamarás ment a király elébe, aztán mindjárt én következtem.

Az ajtó megnyílt és — ott állottam a király előtt. Mit tagadnám, remegett a térdem erősen.

A király felállt az írósztala mellől és élelem jött néhány lépéssel. Megembereltem magamat és hangos szóval mondtam:

— Felsőges ur, a legmélyebb hódolattal köszönöm a magas kintüntetést, amelyben engem részesíteni kegyeskedett.

Es erre, mint egy gyönyörűséges álomban, ért a tülemhez a király szava:

— Nagyon örvendek, hogy a megérdemelt kintüntetéssel örömet szerezhettem. Megérdemelte, nagyon megérdemelte.

A felséges ur ezután nagykegyesen a művész pályám iránt érdeklődött.

— Négy esztendőtt töltöttem a *Nemzeti Színház*-nál — feleltem — azután meg huszonöt esztendőtt a *Népszínház*-nál.

— No, ez az idő nem látszik meg rajta — mondta a király.

Mikor kijöttem, hát tele volt a két szemem könnyel s ott kiinn egyszerre csak elozogtam magamat: sirtam örömben, a nagy boldogság miatt. Es ma egész nap, itthon is egyre csak sirtam: hogy — én ezt a nagy, nagy napot megértem!

A legnagyobb premiérem volt és a legkedvesebb szerepem az a pár szó, amit a királyhoz intézhettem. Nagyobb boldogság engem már nem érhet az egész életemen át.

Es hogy milyen a király?

Ha lehet férfiról mondani, hát csak annyit mondhatok róla, hogy — búbajos ember!

** Operaház. Ma este az Operaházban felújították a *Rajna kincsét*, a Nibelung gyűrűje előjátékát. Elismerésre méltó *Mészáros* igazgatónak az a törekvése, hogy a trillógiát a repertoárba beilleszesse. A közönség teljesen megtöltötte a színházat és híven kitartott az előadás végeig. Pedig a mai előadás rendezése olyan újítást hozott, amely próbára tette a publikum türelmét. A *Rajna kincsét* ugyanis felvonások nélkül adták, teljesen úgy, amint Wagner megírta és amint azt a bayreuthi Wagner-színházban adják. A nézőtér az egész estén fényhomályban van és minden kép után a tüggöny helyett a színpadra felhők ereszkednek le, amelyek közt rejtelmes sístergéssel szállanak fölfelé a színes gözök. Így is teremtettt valamelyes misztikus hangulatot ez a folytonos fényhomály, amelyre csak a színpad fénye vet néha világót. Az operát, amely 7 órakor kezdődött ilyenformán már egyneked tízkor elvégezték. A *Wotan* Ney Dávid énekelte ma is és hatalmas hangjának, kiváló énekművészetének nagy része volt az előadás sikerében. Alberichet *Takács* énekelte. Megragadó drámai erővel játszott és stilszerű énekében gyönyörűségünk tellett. Az átokárta után nyit színen felugrott a tapsvirág. *Broulik* mint *Loge*, kírít az előadás stilszerű keretéből. *Fricka* szerepét — amelyet legutóbb *Dibósné* adott — ma *Semsey* Mariska énekelte. Az Operaháznak ez a törekvő és tehetséges fiatal művésznője teljességgel megeléül alakítást nyújtott. A kisebb szerepekben *Bartolucci*, *Rotter* Gizella, *Koray*, *Várady*, *Dainoki* Szendrői egészítették ki művésziessen az előkei ensembelt. A zenekart *Kerner* István dirigálta. A közönség, amelynek csak az előadás végén nyílt igazán alkalm a tapsolásra, lelkesen megtapsolta a főszereplőket, akik többször jeentek meg a lámpák előtt. (s. l.)

** Hilgermann Laura — Vaaquez grófné helyett. Az Operaházban a *Rajna kincsé* folytatásul holnap a *walkür* kerül színpadra, amint a heti műsor ígerte. Csak hogy egyidejű kérdéses volt, vajjon előadják-e a trillógiának első részét. *Vaaquez* grófné tudniillik, akinek *Sigindét* kellett volna énekelnie, ez idő szerint a *berlini Theater des Westendben* vendég szerepel, — és noha kellő időben sürgősen visszahívták, nem volt hajlandó vendég szereplését megszakítani. Erre *Mészáros* Imre igazgató *Hilgermann* Laurának telegrafált, hajlandó-e *Sigindét* énekelni. A kitűnő művésznő, akivel különben *Mészáros* már előzőleg is folytatott vendég szereplésre vonatkozó tárgyalásokat, rögtön késznék nyilatkozott, miután *Mahlertől* három napi szabadságot kapott. Ismeretes, hogy *Hilgermann* Laura alakításainak gallériájában az ő nemes, stilszerű *Sigindéje* minő előkelő helyet foglal el és mi csak örülhetünk, hogy a kitűnő művésznő holnapi fellépése a *walkür* előadásának külön értéket fog adni.

** Sauer Emil. Mikor az ördögös zongoravirtuóz ma este a primitív spanyolnál mögöl az esztrádára kikerült, sioux-indiánus arca elfintorult és eléggé hangosan felkiáltott:

— Was? leere Bänke?!

Igen, maestro, — ez így van. Pedig ön még mindig a régi diadalm, ellenállhatatlan amorosó, — ah, tán inkább, mint valaha! — de a közönség olyan, mint az asszony: ingatag. Hogy ostromolták azelőtt a *Vigadó*t, amikor *Sauer* Emil fehér plasztronya megjelent a *fekete Bösendorfer* mellett; ma meg az elkényeztetett hódítóga a nézőtér üres pad-soraival úgy meredt, mint valami vén banyának hiányos fogora. Budapest tette valamikor nagygyá és Budapest — imhol! — hütelen. A maestro bátran nézhet a tükörbe, Európa és Amerika ezer városa bármikor kárpótolja ezért a kis esodlásért a bűvés érejeket telében pompázó Don Juán. Az, hogy egy asszony cserébe hagy bennünket, igazán csak akkor szomorú, ha erre előbb a szervezetünk adott neki példát. Hanem azért bosszantó az ilyen apróbb baleset is — és nem csuda, hogy *Sauer* kissé unottan játszott a le a műsor első számát, *Rameau* a-moll gavotte-változatát, amelyek megkivánnák a tizennyolcadik század zongoráját; ugy értem. De már *Schubert* hátrahagyott b-dur szonátáját, a *Grande Sonata* teljes odaadással festette meg a művész színes hangjaival. Minő intím búbajos négy hangulatfestmény volt ez a négy tétel, amelynek színtestékei rejtelmes, romantikus virágok himporából valók, és a sóhajokkal teli második tétel (andante sostenuto) színei tán a keresztutak kék virágának a keltyéből kerültek elő. Mikor az *allegro ma non troppo* utolsó fényugara ellobogott, — önkéntlenül behunytuk a szemünket:

olyan hirtelenl érkeztünk vissza a romantika virágából, az édesből, a bűbajosból. Aztán elemi erővel hívta ki számtalanszor a tapsorkán az ezerméret. Az est fénypontja azonban Chopin örök műve: a b-moll-szonáta volt, amelyet Sauer szuverén önkényesen, de démonilag éiragadó hatalommal játszott. Szertelen szenvedélyvel, titokzatos mélységekkel, rejtelmes szépségekkel épült föl előttünk a hatalmas mű, mintha ott előttünk rögtönöztek volna. Igen ez P. Sauer démoni művészetének a kulcsa: nem interpretál, nem reprodukál, hanem mintha lelke legmélységebb mélységéből éppen most pattant volna ki a titok, mintha most jutott volna eszébe, mintha most élte volna meg! Természetes, hogy ilyen lelki processzusnál a költőket nem kaphatjuk szórnul-szóra, — és hogy ez a b-moll szonáta, amelyet Chopin George Sandnak játszott el, máséknak hangzott, mint a Saueré. Dobjon ezért rá követ, aki akar, — magam részéről ezt a követ inkább annak az urnak a hátába szeretném vágni, aki ma este a Vigadóban nem fűtött be. (G—ly.)

** Primadonna-vásár. Ez lesz az elnevezése egy eseményeszerűleg ritka és érdekes művészestének, amely még ennek a hónapnak a vége felé a Vigaszínház színpadán fog lefolyni a *Vörösmarty* szobor-alap javára. A *Primadonna-vásárnak* Rákosi Jenő a szerzője s foglalatja lesz egy egész sereg apró monológok, kuplónak, magánjelenetek, amelyeket az illusztris szerző hosszú irói pályáján megírt. Rákosi Jenő tollának ez irodalmi csecesbecsésít a budapesti színházak elsőrangú csillagai fogják előadni. A *Primadonna-vásár*ban a következő művésznők fognak szerepelni: A *Nemzeti Színház*tól Márkus Emilia, *Hegyes* Mari és Cs. *Alsóghy* Irma; a *Vigaszínház*tól Jászai Mari és *Osella* Teréz; a *Népszínház*tól Blaha Lujza, *Küry* Klára, *Hegyi* Aranka és *Fedák* Sári; a *Magyar Színház*tól *Leódszky* Gizella s mindezekon kívül még *L. Komáromi* Mariska. A budapesti színpadok női csillagain kívül még a színházak legelőkelőbb férfi művészeit is felkerítik a közreműködésre. Rendkívül ötletesen fűzi össze az illusztris szerző a fentebb felsorolt előkelő szereplőket a *Primadonna-vásár*-ban s ez az ötlet magyarázza meg az egész művészest címét is. Egy külföldi hírneves impresszárió érzéklik ugyanis Budapestre s ez előtt produkálja aztán magát a budapesti színpadok egész előkelő művészláncát. A *Primadonna-vásárnak* aztán az a csattanója, hogy ennyi sok a ragyogónál ragyogóbb színpadi tehetségünk, de közülük egy sem akad, aki a — külföldre szerződne. A *Primadonna-vásár* kétségtelenül nagy művészi esemény-számba megy s kétségtelenül nagy jövedelmet fog hajtani a *Vörösmarty*-szobor javára.

** Ábrányiné debütája. Csütörtökön, december 6-án lép föl az Operában *Ábrányiné*-Wein Margit asszony, mint visszaszerződött tag, először a *Carmen* címszerepében. Az operai hét legérdekesebb eseménye kétségkívül ez a föllépés lesz, mely az Opera közönségének mehozza egyik rég nem látott, igazi kedvencét. Csaknem egy esztendeig volt távol a bájós művésznő, akinek a hiányát annyira megérezte a játéktrend és az opera művészi nívója. Időközben fényes sikerei voltak a pjakosabb Muza birodalmában (a *Kleopátrá* szentációs diadalra segítette a Magyar Színház színpadán), de igazi helye, hozzá méltó otthona mégis csak az a színház, ahová most mindnyájunk örömeire visszatért. A viszontlátás előreláthatólag nagyon kedves lesz, nemcsak a közönség, hanem a pályatársak részéről is, akik benne a nemes szívű, mindig kedélyes és jókedvű kollégát szeretik. Másodsor valószínűleg a *Bajazet*-ban, vagy a *Bohémek*-ben lép föl. Az Opera igazgatója *Ábrányiné* visszaszerződésével több helyet fog juttatni a vig operának, mint eddigé és néhány érdekes reprint készíti elő a téli szezon folyamán. Legközelebb a *Mignon* címszerepét fogja énekelni *Ábrányiné* asszony, Budapest elsőszór. Ennek az előadásnak a második érdekessége *Pollinó*-*Bianchi* Bianka lesz, aki *Fiúne* szerepét veszi át.

** Vörösmarty-ünnep a kolozsvári nemzeti színházban. Kegyeletes lelkesedéssel ünnepelte meg a kolozsvári nemzeti színház a *Szózat* költője születésének századik évfordulóját. Vasárnap délután a tanuló ifjuság rendezett előadást. A nézőteret mintegy 1500 gyermek, fiú és leány töltötte meg s ragyogó szemmel hallgatta dr. *Halász* Ignácnak, az egyetem tudós pro. esszórának, szónoklatát a nap jelentőségéről. Ezután a *Csongor és Tündé*-t, *Vörösmarty*nak ezt a bűbajos színjátékát adta elő a társulat s vége-hossza nem volt a tapsnak, kihívásnak. *Csongort* *Tompa* Kálmán a társulat kiváló tagja játszotta, nagy hatással. *Tünde* szerepében *Vásárhelyi* Vilma jeleskedett, míg *Ilmát* *H. Novák* Irén, a kolozsvári nemzeti színház kitűnő naivája, személyesítette, igazi művészettel. Alakítása ezuttal is mély nyomot hagyott a közönség lelkében, amely ennek a fiatal művésznőnek minden játékát nagyban méltányolja. *Lóvegy* mint Balga aratott zajos tapsokat. Alighogy ez az ifjusági előadás elvégződött, kezdetét vette az esti ünnepély. A színház megerősített zenekara ünnepi magyar nyi-

tányt: az *Erkel Hunyadi nyitányát* játszotta el majd *Tompa* Kálmán szavalt *Felszeghy* Dénesnek alkalmi ódáját, melynek végzetével a színház egész személyzete diszmagyarba öltözött énekelte a *Szózat*ot. Ezután az *Aladár* előadása következett, a női főszerepben a legnagyobb magyar színésznővel, *Jászai* Mari-*val*. A közönség lelkesedése ezt az ünnepi műsort megtoldotta még egy lelketemelő momentummal. A darab végén ugyanis addig tapsolt, amíg *Jászai* Mari újra a lámpák elé nem lépett s ihletett lelkesedéssel el nem szavalt a *Szózat*ot. Az ünnepet különben 7 órakor, leeresztett függöny mellett, egy kis házi ünnepség előzte meg: Ekkor érkezett ugyanis híre annak, hogy *Jászai* Mari kinevezték a Nemzeti Színház örökös tagjának. A színház egész személyzete összegyűlekezett a színpadon s a nagy tragikát, amint a színpadra lépett, a színház művezető igazgatója, dr. *Janovics* Jenő lelkes, emelkedett hangú beszédben üdvözölte, boldognak vallván magát, hogy éppen az a színpad az, ahol s az a társulat, amely legelőször üdvözölheti a nemzet első színésznőjét. *Jászai* könyekig meghatottan válaszolt s köszönte meg ezt a nem várt kedves óvatit.

** Offenbach a m. kir. Operában. Már adtunk hírt róla, hogy a m. kir. Opera még ebben az évadban besorozta műsorába *Offenbachnak Hoffmann meséi* című operettjét. Az operett érdekes bemutatója, mint értesülünk, *P. Bianchi* Bianka asszonnyal az ismeretes hármast fő nő szerepben, e hó 12-ikén éri meg első előadását az Operában.

** Elhalasztott művész-est. A *Budapesti Ujság*-írók *Egyesületének* december 6-ikára hirdetett művész-estjét a *Burmester* kezén támadt irándulás következtében elhalasztották. A kitűnő művész gyógykezelése néhány hétig tart s *Dollinger* tanár erre az időre minden hedegűjüktől eltiltotta. Ennek következtében az újságírók művész-estjét január 4-ére kellett halasztani, amikor a *Burmester* teljesen felépül. A már megváltott jegyek január 4-ére érvényesek.

** A Nemzeti Színház új darabja. A *Nemzeti Színház* igazgatója, mint értesülünk, megszerezte előadásra *Giacosanak*, az ismert olasz színműírónak. *Come la foglie* . . . (Mint a levelek . . .) című darabját. A *Giacos*-darab a *Nemzeti Színház* jövő évadbeli újdonságai közt fog szerepelni.

** A kolozsvári Nemzeti Színház ügye. A *kolozsvári Nemzeti Színház* ügyében, amely országos érdeklődést kelt, mint beavatott forrásból értesülünk, már a legközelebbi napokban meg fog történni a döntés.

A kolozsvári *Nemzeti Színház* jelenlegi bérlete négy hónap múlva lejár. Most *Nagy-Bölyönyi* József intendáns bérlé a kolozsvári *Nemzeti Színház*at, még pedig olyan kötelezettséggel, hogy a kormány által adott 40.000 forint szubvenciót tisztán művészi célokra tartozik fordítani és amennyiben deficit mutatkozik, azt a sajátjából köteles fedezni. Ha pedig esetleg jövedelme maradna, azt a színházi alaphoz tartozik csatolni. Minden kiadásról és minden bevételről köteles ezenkívül a kormánynak beszámolni. Eleinte úgy állott a dolog, hogy az új bérlét megkötésénél minden a régi. Később azonban illetékes helyen szóba került a szubvenció leszállítása, hogy ilyen módon biztosítható a régi évszázados színházi épület helyett az új kolozsvári *Nemzeti Színház* felépítését. Közben ajánlatok érkeztek a kormányhoz a színház azelőtti bérlőtől, hogy ők beleegyeznek a szubvenció levonásába és 26,000 illetőleg 28.000 forint szubvencióért is hajlandók a kolozsvári színházat vezetni. Erre a kormány felszólította a jelenlegi intendáns, hajlandó-e ő is ilyen feltételek mellett tovább vezetni a színházat, amire az intendáns azt felelte, hogy miután eddig is minden esztendőben deficitje volt, nem elég gazdag ahhoz, hogy 15–20.000 forintot fizessen rá évenként. A kolozsvári színház, amely már több regimert ért meg, megijedt a dolgok ilyenén fordulatától és a tegnapi napon a színház valamennyi tagja társulati gyűlésre gyűlekezett össze, amelyen az az egyhangú vélemény jutott érvényre, hogy a régi vállalkozói rendszer visszaállítása egyértelmű a művészi érdekek hanyatlásával, a színház művészi személyzetének kizsákmányolásával és azért a gyűlés megbizta a társulat három tagját: dr. *Janovics* Jenő művezető-igazgatót, *Dezséry* Gyulát és *Bónis* Lajost, hogy haladéktalanul jelentkezzenek kihallgatásra a miniszterelnöknél és a kereskedelmi miniszternél, mint a város képviselőjénél és terjeszték elő, hogy ne adják vállalkozó kezére a fényes mult és nemes tradíciójú kolozsvári színházat, A küldöttséget *Vésci* József országgyűlési képviselő mutatta be *Széll* Kálmán miniszterelnöknek és *Hegedűs* Sándor kereskedelemügyi miniszternek.

Elsőnek *Hegedűs* Sándor kereskedelemügyi miniszter fogadta a deputációt a képviselőház miniszteri szobájában. A küldöttség szócnoka dr. *Janovics* Jenő kifejtette beszédében, hogy nem személyi érdekek vezetik őket, nem személyek ellen, nem személyek

mellett kardoskodnak, hanem tisztán a színház művészeti érdekei vezetik lépteiket, Arra kéri a minisztert, ne rendelje alá a színház művészi személyzetének érdekeit esetleges anyagi érdekeknek, hanem a jelenlegi, az államosításhoz legközelebb fekvő rendszert tartsa meg, mint amelyben egy erkölcsi, mint anyagi jólétüknek egyedüli biztosítékát találják.

Hegedűs miniszter azt felelte, hogy teljes gondja lesz a színház művészeti személyzetére és bár *Bölyönyi* intendáns a pályázattól visszalépett s így vele többé nem tárgyalhatnak, a leendő vállalkozóval úgy kötik meg a szerződést, hogy az a kormánynak köteles legyen elszámolni.

Ezután a küldöttség *Széll* Kálmán miniszterelnököt kereste fel, hol dr. *Janovics* Jenő ismételte kérését.

Széll Kálmán igen kegyesen fogadta a küldöttséget s megígérte, hogy a legagódbb figyelemmel lesz a küldöttség szócnoka által kifejtett szempontokra. Ezenkívül külön is megbizta dr. *Janovics* Jenőt, hogy keresse föl *Bezerédj* Viktor miniszteri tanácsost, szini referenst és neki, mint a miniszterelnök óhajátát fejtsse ki azt a szempontot, hogy a kötéendő szerződésbe belevetessék, hogy a leendő vállalkozó igazgató a kormánynak minden krajcáról részletes beszámolást tartozik kimutatni.

Ezután *Kolozsvár* városa másik kerületének képviselőjét, báró *Feilitzsch* Arthur kereste fel a küldöttség és támogatást kérte. Báró *Feilitzsch* Arthur biztositotta a művészeket arról, hogy *Bölyönyi* személye ellen soha senkinek sem panaszja, sem kifogása nem volt és amennyiben most tudomására jutottak a társulat művészeinek kívánalmái és óhajatai, amelyekkel biztositotaknak vélik anyagi és erkölcsi jólétüket, gondja lesz rá, hogy bármiképpen dőljön is el a színház bérletének a sorsa, ezek a szempontok figyelembe vétessenek.

Kolozsvári tudósítónk a budapesti deputáció alkalmából arról értesít bennünket, hogy tévesek azok a híresztelések, mintha *Bölyönyi* József intendáns visszalépett volna a pályázattól. Az intendáns fenntartja ajánlati feltételeit, de engedélyekre is hajlandó a színház érdekeiben. Nem idegenkedik ugyanis attól, hogy a tervezett levonást megtegye a kormány a szubvencióból, de csak akkor, ha az új színház felépül. Már eddig is temérdek anyagi áldozatába került a kolozsvári színház, de még ettől az újabb áldozattól sem riad vissza, mert meg van arról győződve, hogy azt a *Nemzeti Színház* jeles művészgárdájának érdekeiben teszi.

** Operaelőadás a Magyar Hirmondóban. A *niebelung gyűrűje* zenedráma trilogia előjátéka után, melyet a *Rajna* kineise címen tegnap adtak hosszú pihenés után újból az Operaházban, ma este a trilogia első része, a *Walkür* kerül színre. Ez előadást is követelti a *Telefon Hirmondó* az előzetes lakásura s így mindazok, akik a klasszikus zenét szeretik, odahaza is végigérvélhezik *Wagner* Richard e nagyszerű operáját. — Az operát követés után a beszélő újság szerkesztője olvastatta fel legújabb értesüléseit, ezután pedig még 11 óráig *Zoldi* Marci cigánybandájának a muzsikája lesz hallható a *Hirmondó* hallgató kagylón keresztül.

A XIX. század.

— Első előadás az *Uránia* tudományos színházban. —
Budapest, december 3.

Megnőtt és erőssé lett az *Uránia*, most már felkészülhetett olyan feladatok megoldására is, mint amilyen *Pekár* Gyula XIX. század-ának színrehozatala. A szerző és a színház vezetősége nagy és kellemes meglepetést szereztek annak a válogatott közönségnek, amely a mai premíerére az *Uránia* gyönyörű nézőterére töltött. Ritka és nagyszerű színjátéknak voltunk tanúi: egy hatalmas század folyama zúgott el előttünk, az a század, amelynek mi vagyunk epigonjai. Csak egy pillanat a föld történetében, de hatásaiban belenyúlik az örökkévalóságba. A gyökere oda mélyed, ahol a názáreti emberfiának bölcsőjét ringatták, a végén pedig ott áll a misztikus szfinx, a jövődő rejtélyek adagója. E kettő közé vetítette *Pekár* Gyula száz év gondolatait és küzdelmeit, tévedéseit és szenvedéseit, mindazt, amit az emberek ezzel a vörökkel marandónok teremtettek. Ha valaki úgy *Pekár* rátermett az ilyen nagyszabású feladatok megoldására. Univerzális, mélyreható tudásának zamatot ad költői heve s mai előadásának páthosza magával ragadta a közönséget.

A XIX. század megrázó drámái három óra alatt végig elvultak szemünk előtt. Két század határmegyején állunk éppen. Okunk s jogunk van rá: visszatekinteni, mit alkottak apáink s mit folytatnak majd gyermekeink az új században. Egész kulturánk egyik határkövénél állva, mint rejtélyes világok kutatói visszatekintünk a már meghaladott utakra. *Pekár* darabjában az első kép az a keresztre feszített Krisztus, akit *Velazquez* festett meg egykoron. Szimbolikus kép: időszámításunk két ezredévének tengelye a hatalmas alak körül fordul meg. De hogyan támadt a kereszt jele nyomán ez a mi modern világunk? Egy nagy-

erőjü előjátékban választ ad rá Pekár. Színes képek vetik előnk Róma összerokadását. Eleinte még diadal-maskodik az antik szellem, de Konstantin már látja a keresztet az égen: In hoc signo vinces.

De a római világ kiélte magát, ernyedt ereibe új vért kellett önteni. A végzet bevezeti a germán néptömegeket a klasszikus márványvárosba s atól fogva gyors egymásutánban látjuk a hunok rohamait. Theodorich bírodalmát, Justinanus bizánci ragyogását s azt, hogy mint onlik össze sorvasztó büneiben Theodóra bírodalma.

A világtörténelem széles csatornáin egyre özőnk be az új gondolat, új faj. A VII. század az izlámé, amelynek túlterjedését egy hatalmas kéz, a Nagy Károlyé gátolja meg. Ez a nagyszabású férfi rakta le a feudalizmus alapjait, amelyeken Európa a francia forradalomig nyugszik. Velős és magvas rövidséggel vezet minket Pekár honfoglalásunk korán s a misztikus középkorát, a keresztés háborút, a trubadurok, Gutenberg és Kolombusz, a renaissance és Luther, a Lajosok kora és a nagy forradalom hatalmas, színes képekben perdülnek le s mint a mi századunk bölcsődala fölhangozik a *Marseillaise*.

Ez az előjáték: maga is külön darab, smelyet egy költő-filozófus rapszodikus hévvel vet elének.

Az I. felvonás ott kezdődik, ahol véresen örvénylik a história tolyama a XVIII. század mérőföldköve körül. Az első képen Camill Desmoulins lelkesíti a csöcseléket a Bastille ostromára. Látjuk a királyiá kikiáltott tíz éves dauphinet, a vendéi royalisták felkelését. Párisban a vérszomjas rémuralom bírái előtt a hét éves apró marquiset, Corday Sarollát, madame Roland-t, Mária Antoinettet és kalváriájának egész utját. Majd a korzikai bős tűnik fel a látóhatáron, először egy szalonban pillantjuk meg őt a szép kreol asszony-nál, Banbarnais Josephinenél. Előttünk emelkedik szédületesen. A francia nagy festőművészek pályájának egy pontját sem hagyták megfestés nélkül. Az egész Louvre s a versaillesi képtárak felvonulnak előttünk, hogy Pekár világitása mellett lássuk Napoleon történetét. Napoleon az Alpeseken, Alexandriában, a német, az osztrák, a magyar és az orosz harctéren vonul el szemünk előtt. Következnek hosszú sorban rokonai, fivéréi, nővérei, sógorai; mindnyájan királyok és királynék. Különösen jellemzők azok a képek, amikor Napoleon a koronázás előtt próbát tart, mikor vezérkari főnökének diktálja haditervét, mikor az austerlitzit sikon látjuk.

Napoleon tüneményes megnövekedése és tragikus bukása adja a század történetének első harmadát. E szédítően vakmerő géniusz történetét kovácsolt a maga képére és hasonlatosságára. A században később még két ilyen reprezentáns támadt: a népek szabadságának lánglelkű apostola: Kossuth Lajos és a mai Európa térképének acélkezű megrajzolója: Bismarck. Sorsa tragikumával, géniusza nagyszerűségével Napoleon vakit leginkább. Pekár oly sok oldaláról mutatta be nekünk, a maga formáiban, hatalmas cselekvő-ösztönének tombolásában, amilyen közvetlenül semmi leírás nem adhatja. Csak Napoleon volt a század első harmadában, kivüle semmi más.

Amit kulturánk új alapjainak nevezünk, a II. felvonásban tárul elének. Mi más kép az, amit itt Pekár zamatos, színes tolla s az *Uránia* képei adnak! Romantikus ihletben él Európa; halljuk Beethoven öserejü akkordjait, Schubert zenéjét; jönnek a század öpökális költői, Walter Scott, Heine, Musset, Hugó Victor, a filozófusok: Schelling, Fichte, Goethe; a tudósok: Humboldt és Fraunhofer s a tudományok a gazdaság szolgálataiba való lépése. Látjuk a régi postakocsit és az első lokomotívot, Nasmyth hatalmas gőzpörlyét. Oriásilag rohan előre az emberi elme: a tudás demokratizálódik és új ideálok felé vezet a tömegeket. Ezek itt a szemünk előtt élednek új jogi öntudatra: a júliusi forradalom, Kossuth, Petőfi, Bem, a magyar szabadságharó sötét tragédiáival, huszárainak nagyszerű rohamai, Buda bevételé, Haynaut rémuralom, Világos és az aradi vértanúk — megrendítő állomások, amelyeknek színes tragikumát természetesen a hidegebb, számító és józan politika követi.

Még egyszer felzúdulnak a század regimentjei: még egy nagy mérközés folyik a hanyatló seculumban. A harmadik felvonásban egy pillantást vetünk Eugénia császárné ledér udvarába s megértjük a küvetkezendőket. Két nép aj méri össze újra fegyvereit: a németösg rovancheot vesz nagy Napoleon győzelméjét. A szemünk előtt folyik a hatalmas párvialad, amely újformálta, most már harmadszor, Európa térképét. Az apokaliptikus viadal zord vezetője Bismarck, a század harmadik harmadának jellemző embere s a félelmetesen halgatag Moltke. Megszületik a legújabb kor leggyorsabban emelkedő világhatalmassága: a német császárság. Még egyszer hangzik az ágyuszó Európában, de a török-orosz háború epizódjai után ismét a tudomány veszi át a vezető szerepet. Minő lángelméket, az energia minő hőseit mutatja be Pekár! Stanley és Nansen felkutatták Afrika izzó vadonait és

a polus hóhéber fagyos világát; Darwin az ö elméletével sarkaitól kiforgatja s új utakra tereli a tudományokat, amelyeknek Mayer nyit nagyszerű perspektívát az erőmegtartás elméletével. Pasteur, Charcot, Helmholtz, Edison, Röntgen, Bessemer..... azután a gondolkodók és teremtők: Nietzsche, Zola, Ibsen, Tolstoj, a művészet széccsodája, Wagner zenéje... Hirtelen megvillan a színpad nagy erőnyőjének egy ösi kép: utolsó tablóján ránk mereszti rejtélyes szemét a talányt adó szfinx... Ki lát a jövőbe? Ez itt a mult volt, ragyogó, könnyel, örömmel, diadallal teljes mult, amelyet egy izzó temperamentumu s tudós költő vetett elének, Ez a bázis, amelyen mi ma állunk. A jövő a szfinx kérdése.

Itt alig említettük egy tizedét annak, amit Pekár e szép darabjában bemutat. Harmadélszáz képet vet elének három óra alatt az *Uránia* fényoszlója. Az intézet vezetőinek becsületére válik, hogy ily magas fokra emelték előadó-képességüket. Ugy az igazgatóságnak, mint a technikai intézőknek bőven kijut abból a lelkes tapsból, amelyet ma hallottunk az *Urániában*. Kellemsőbb és tanulságosabb előadásokat még nem láttunk. Pekár Gyula méltán megérdemelte azt a szép babérokoszorút, amelyet felolvasó-asztalára helyeztek.

(L. K.)

Csatai Zsófi halála.

Budapest, december 3.

A magyar színművészet vidám Muzsájának az arca elborul, a jókedvű kacagás odafagy az ajkára és mosolygó szeméből kicsordulnak fájó könnyei: meghalt egyik leghívatottabb papnöje. — *Csatai Zsófi*.

Hamarjában el sem tudjuk képzetni valónak. Ez a művészsasszony, aki a színpadi jókedvnek és vigágnak a megtestesítője volt, akiben olyan ösereje volt meg a kedvre derítő komikumnak s aki ezernyezer embert annyira meg tudott kacagtatni, hogy még a halálra ítélt sem tudott volna ellentállani az ö komikai művészetének, most maga mint halott, hideg, mozdulatlanul fekszik a ravatalon.

Vége a vigásgós tréfáknak... És csakis így volt lehetséges. Egyes-egyedül a komor, rideg halál volt képes letörni a vidámságnak ezt az erős művészbajnokot s ez a szerep az első, amelyben *Csatai Zsófi* megrikat bennünket.

Sokáig küzködött vele még az erős halál is, a míg le tudta törni. Éveken át birkózott vele, de még a retentő küzdelemből is többször került ki győztesen a vigásg művésznője s ilyenkor mindig visszavisszatért a színpadra s mi újra meg újra gyönyörködhattunk benne s áldásnak néztük a színpadon, mert eltekintve attól, hogy igazi művésznő volt, az emberiség nagy jótévi közé számítottuk, mert a poéta szavai szerint, azok a legnagyobb jótéviök a földön, akik a buslakédoakat megvigasztalják.

Es az ö művészetete vigasztalt is, mert megkacagtatott...

A magyar színpad megirandó történetében *Csatai Zsófi*nak egy fényes lap fog jutni, amelyre fel lesznek írva azok az alakok — rengeteg sok a számuk, — amelyeket *Csatai Zsófi* megteremtett. Mindegyik csupa humor, csupa pattogó jókedv és szípközös szellem volt. És ha nem voltak meg ezek a szerepekben, akkor hozzáadta azokat a maga művészegénységéből, — de fel kell jegyeznünk róla, amit a legrikább színészlől lehet csak elmondani, hogy soha szerepben nemcsak hogy meg nem bukott, de neki mindig meg volt a nagy sikere.

Az ö kezében nem volt győnye szerep; annyira erős volt mindegyik, mint a művésznő, mint maga.

A hívatás érzése vitte a színpadra. Budai születtü leány volt s a német volt az anyanyelve. Nem az anya tejjével szívta magába a magyar szót. Ugy tanulta meg később s mégis csupa magyarság volt a művészetete.

Ha a művészetben ranglétra volna, akkor azt kellene mondanunk, hogy *Csatai Zsófi* a legalsóbb fokról küzdötte fel magát az elsőök közé. Jobban mondvá, a nagy tehetsége felröpi-tette. 1878. október 1-én lépett be a *Népszínház* küttelékébe, mint egyszerű kardalosleány s a *Kornavillei horangokban* futta először a kórust. De már nagyon rövid idő multva kivették a kórustól s apró szerepeket osztottak neki. Első szerepét a *Grant kapitány gyermekei* című darabban kapta.

Nagyobb teret keresett azonban tehetségének és 1882. október 15-én a vidékre szerződött.

Csak két évig maradt ott és 1884. decemberében már újra tagja lett a *Népszínháznak*. Ekkorra már egészen kitörött a művészi egyénisége és ettől fogva egész művészpályája végéig, közel husz esztendeig, csupa művészsiker volt a pályája.

Mert amikor *Csatai Zsófi* játszott, tele volt a színpad kacagató vidámsággal. Még abban az idő-

ben is, mikor elkezdett birkózni vele a komor halál.

Utóljára a mult évad végén, 1900. június 22-én lépett fel a *Kadétkisasszony* operettben, Miss Happy szerepében.

Pár nappal később bezárultak a *Népszínház* kapui a nyári szünetre s mi az új évadra visszavártuk.

Nem fog többé visszajöni...

Csatai Zsófi ma délután egy óraker váltotta meg hosszas szenvedéseiből a halál. Két esztendő óta hordozta súlyos bajának halálhozó csiráját a művésznő és beteg volt, miközben színpadi alakítása derüssé varázsolta jóságos arcvonásait. Súlyos operáció mentette meg két évvel ezelőt a művésznőt, de a régi betegsége egy létszendetje megújult. *Csatai Zsófi* júniusban, jöllehet már barkarját sem tudta mozgatni, még föllépett, de orvosa ezután tiltotta a további szerepléstől. A szigorú tilalomra már nem volt szükség. Az új színházi szezon *Csatai Zsófi* nélkül nyílt meg a *Népszínházban*.

A nyarat a beteg művésznő Nagybanján töltötte, ahonnt már nagybetegesen tért vissza a fővárosba. Vig kedélye a beteggyáiban sem hagyta el *Csatait*. Tréfalkozott és folyton kérdésközdött a színház ügyeiről. A reményesség kitörtött vele jóságosan halála pillanatáig, hogy még majd megneveteti azt a közönséget, amely esztendőök óta nagy szeretettel tapsolt a kitünö komikának.

Beteggyáiban szeretetteljes gondoskodás környékezte. Férje, *Marosffy Sándor*, serdült leánya, *Etelka*, nővére és Lumitzer tanár állandóan körülötte voltak, de az ápolás hiábavaló volt. Ma délután egy óraker esőndesen elszenderült a művésznő Szilágyi-utca 5-ik számú lakásán. Halálának szomorú híre gyorsan elterjedt a fővárosban. A *Népszínház* és az Országos Színész-Egyesület még a délután tolyamán kitüzte a gyászlobogót.

A *Népszínház* igazgatósága *Csatai Zsófi* elhunytáról a következő gyászjelentést adta ki:

Csatai Zsófi. A *Népszínház* igazgatósága és személyzete lájaldalommal tudatja, hogy *Csatai Zsófi* asszony, a színháznak 1878. október 1-je óta, kevés megszakítással állandó tagja, aki már hanyatlo egészséggel 1900. június 21. és 22-én látott utóljára a színpadon a *Népszínház* közönsége, ma délben hosszas szenvedés után, budapesti lakásán, hova Nagy-Bányáról betegesen hozták haza meghalt. Temetése szerdán délután lesz 1/3 óraker a halottas házból (Szilágyi-utca 5. szám.)

MŰVÉSZET.

A király a műcsarnokban.

Budapest, december 3.

A király ma délben az általános kihallgatások után a városligetbe kocszított és a *Képművészeti Társulat* műcsarnokában megtekintette a téli tárlatot.

A műcsarnokban ö felsége fogadására nagy és élkölék közönség gyűlt össze. Ott voltak a társulat vezetői, a kiállító művészek, *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter, *Schlauch Lőrinc*, nagyváradi bíboros püspök, gróf *Zichy Jenő*, *Berzevics Albert*, a társulat alelnöke, *Zsilinszky Mihály* államtitkár, dr. *K. Lippich Elek* osztálytanácsos, *Ráth György* stb.

A király pár perccel egy óra előtt érkezett a műcsarnokba. A lépcsőzeten *Wlassics* miniszter üdvözölte az uralkodót, aki ezt válaszolta:

— Örömmel jöttem megnézni a kiállítást, amelyről sok jót hallottam.

Az előcsarnokban az egybegyűltek zajosán megéljenztek. Ö felsége befelé indult az első terembe s *Wlassics* miniszter, továbbá *Karlovicsky* és *Telepy* kalauzolás mellett megkezdte szemléjét.

Amint észrevette egy pár festményen a megtejték jelzést, megkérdezte:

— Vásárolnak-e sok képet?

— Még eddig alig egy pár kelt el, mondta a miniszter.

— *Tohá* itt is nehesen megy az eladás, jegyezte meg a király, — akárcsak Bécsben!

A király sorra nézte a képeket. *Kernstock* képénél megállt:

— Kicsoda ez?

— *Pichler* ellenzéki képviselő, — mondta a miniszter s hozzátette, hogy kitünően el van találva.

Mednyánszky *csavargónál* megkérdezte:

— Mitéle alakok ezek? *Talán* bányamunkások?

Karlovicsky azzal a felvilágosítással szolgált, hogy ezek vidéki züllött alakok és a művészek első figurális munkái.

— A tájképei sokkal szebbek, — mondotta a király.

Szinyei-Merse Pált a tájképe előtt bemutatták a királynak:

— Milyen vidéket ábrázol ez a kép? — kérdezte a király.

— Egy sárosmezei tájképet.

— Nagyon szép.

Majd megállt a király *Eisenhut* Ferenc nagy kaukázusi képénél és kérdezte:

— Magyar ember festette ezt?

— Igen, felség. A művész évekig lakott a Kaukázusban.

— A kiállításon van-e külföldi kép?

— Nincs felség, ez tisztán a hazai művészek kiállítása.

Ujváry Ignácnak gazdag képsorozata kellemesen lepte meg a királyt:

— On sok képet festett, — fordult a művészhez.

— Falun lakom és ott mindig dolgozom. Visegrád mellől s környékéről valók e képek.

— Azért oly ismerősek előttem. — jegyezte meg a király.

A második teremben megdicsérte a *Mednyánszky* öszi tájképet s így szólt:

— Mostanában divat ilyen képeket festeni.

Lippich szolnoki főispán arcképe előtt a minisztertől örömmel hallotta, hogy Szolnokon a tavasszal új művésztelep nyílik meg éppen a főispán kezdesére.

Kriesch Aladár *Egervár védelme* képénél így szólt:

— Ugy-e ez millenniumi kép?

Hegedűs László *Éva* képére megjegyezte:

— Ennek a nőnek nagyon vörös a haja. Van-e ilyen vörös haj?

— Bizonyosan van, ha a festő így festette, — mondta *Telepy*.

Zemplényi Tivadar *Ducsok* képénél ezt kérdezte a művésztől:

— Ez a besnyői templomban készült?

— Igen, felség!

Réti István öreg honvédeire megjegyezte ő felsége:

— Ugy-e bár, esti hangulat van a képen?

Majd a *Ballo* Ede képeihez érve, a művészhez így szólt:

— Ezek igazán szépek, szorgalmasan dolgozhattok rajtuk. Emlékeztetek a Horovitz képeire.

— És mikor a művész megköszönte a király elismerését, ő felsége így szólt:

— Mégis sokkal nehezebb ez a festés, mint az új módor!

A király általában kemény megjegyzéseket tett a szecessziós izü képekre s egyre nyíltan azt mondta:

— Az ilyen képet nem is kellene kiállítani!

Nyilasy Sándor cigányánál a miniszter így szólt:

— Ez az a nép, amelyet nem lehet letelepíteni.

— *József főhercegnek* sem sikerült — szólt mosolyogva a király.

Sokat *toptak* *Alesuthon* s végre is elkergették őket.

A felség ur a kiállított képek sorában azután meglátta *Márk* Lajosnak *Lehullott a regő nyárja* ... című festményét, amely tudvaleg az a jelenet ábrázolja, amikor megboldogult Erzsébet királyné az ezredéves kiállítás király-pavillonját kísérte el egy őszi délután elhagyja, miközben egy cigányzenekar a királyné nótáját, a *Lehullott a regő nyárját* huzza.

Ő felsége mélyen megilletődve állott meg a kép előtt. A jelenlevők néma csöndben voltak, nehogy egy lélegzettel is zavarják a királyt szemlélődésében. A felség hosszasan, meghatóan nézte a művet, majd a kitűnő művészhez fordult, akit *Wlassics* miniszter mutatott be, és a megilletődés igaz hangján mondotta:

— Nagyon szép! Igazán nagyon szép! köszönöm!

A művész elmagyarázta a kép tárgyát a felségnek, aki újból hangsúlyozta elismerését, kiemelve, hogy a képen levő alakokat mind megismerte.

A felség távozóban még egy hosszú pillantást vetett a képre, amely a királyné legutolsó magyarországi tartózkodását örökítette meg és körutja folyamán is vissza-visszanézett.

A szobortermében *Zala György* vette át a vezetőst. *Holló* Barnabást mutatták be először a királynak.

— Kit ábrázol az ön szobra?

— *Bocskay* Istvánt, felség. Ez a felség által adományozott tíz szobor egyike.

— Igen sikerült, jegyezte meg a király. De ugy-e bronzba öntik?

Köllő Miklós *Kossuth-szobráról* azt tudakolta, hogy nagyban föl van-e már állítva valahol.

— Igenis, Marosvárhelyen, mondotta *Zala*.

Megdicsérte a *Ligeti* mellszobrait és *Margó* dombozművét. Az ötödik teremben *Szenes* Fülöp képeit és *Háry* Gyula gyűjteményét dicsérte meg.

— Nagyon finoman vannak csinálva! — mondta a király s apróra megnézte a kisebb képeket is. A hatodik teremben *Katona* Nándor és *Kacziány* Ödön képeiről szólt elismerőleg.

A hetedik teremben *László* Fülöp művészhez ezekkel a szavakkal fordult:

— Nagyon örülök, hogy látom. Hogyan van?

— Köszönöm, felség — felelte *László*. Boldog vagyok, hogy képeimet felségének bemutatathatom.

A király XIII. Leó pápa arcképét nézte hosszasan, amelyre *Wlassics* miniszter megjegyezte, hogy e festményt a művész a magyar államnak ajándékozta.

— Nagyon finoman van festve, szinte átlátszó a pápa alakja — mondta a király, mire *Schlauch* bíboros megjegyezte:

— Az életben még átlátszóbb.

— Lehetetlen — szólt ő felsége. — Gondolom, nehéz volt megfőteni. Mire a művész így szólt:

— Ő szentsége hét ízben ült modell. Néha néha két óra hosszat és mi alatt főttem, igen élelénk társalgott, sőt még poltikáról is beszélt.

— Az nagyon érdekes lehetett — szólt mosolyogva a király, aki ezután még megjegyezte, hogy a pápának szemei igen élénkek és szépek.

Trani grófnő arcképe előtt a király így szólt:

— Ugy-e, nem akart a képhez ülni?

— Bizony felség, nehezen ment, míg ő felségét reábirtam, hogy kétszer üljön nekem, válaszolt *László*.

Majd *Munkácsy* Mihály két képét nézte meg a király és tudakozódott, hogy hol fogják elhelyezni a mesternek a *honfoglalás* című nagy képét.

A kilencedik teremben megmutatták *Jókai* Mórénak *Vastagh* György által főtött arcképét.

— Ez a mostani felsége a költőnek? — kérdezte a király. Ugyebár nagyon fiatal!

Vastagh Györgynek *Türr* Istvánt ábrázoló képe a király így szólt:

— *Türr* tábornok nem akar öregedni.

Wlassics miniszter közbeszólt:

— Annyira nem öregszik, hogy folyton harcias ölkéket ír *Krúger* mellett.

— Most megit! — szólt meglepetve a király.

Kéző Kovács László mutatták be ezután ő felségének, akinek naplányos, remek tájképe föltűnt a királynak.

— Nagyon nehéz lehet a napot megfőteni — szólt a király.

A tizedik teremben *Kann* Gyula vette át a vezetőst és bemutatta a saját, valamint a *Kőrösi* Albert és *Horvay* Károly építészeti tanulmányait.

Az építész kiállításánál *Wlassics* miniszter felhívta a felség ur figyelmét a boldogult királyasszonyról elnevezett *Torontál-Erzsébetlak* telepek község kis református templomának tervlati képeire. A falusi templom egyszerű formáival is igen tetszetős és művészi és kivétele csak 10 000 forintba kerül. A felség meglepve kérdezte: hogy lehetséges ez? A miniszter erre bemutatta a felségnek a jelenlevő *Bálint* és *Jámor* építészeket. A felség mindjárt oda fordult hozzájuk:

— Önök építették a párisi kiállítás magyar házát is. Igazán örülök. Igen sok szépet hallottam fölőle, igen nagy sikerük volt.

Most a *Bálint* és *Jámor* által kiállított lipótvárosi új zsinagoga tervét szemlélte meg behatóan a felség.

— Igazán szép — mondá *Bálint*hoz fordulva. Ez a templom igen nagy lesz?

— A kupola átmérője 33 méter, felség, felelte *Bálint*, a római Szt.-Péter templom kupolája 40 méter átmérőjű és így ez egyike lesz a világ legnagyobb kupoláinak.

— És mikorra tervezik az építést? — kérdé tovább a király.

— Ha a viszonyok kedvezően alakulnak, ugy már a jövő év folyamán megkezdik az építést.

A felség elégedetten intett és sorra nézte e tervezethez tartozó összes rajzokat.

— Mindez nagyon szép, mondá és folytatta körutját a tárlaton.

Ezután *Korb* Flórist, a király eskü-női palotájának építőt mutatott be ő felségének. A király hosszasan nézte saját házának hű képmását és így szólt:

— Nagyon tetszik nekem a palota. Mikorra lesz kész?

— A jövő novemberre, felség — felelte az építész.

— Csak aztán tulkiadás, ne legyen — vágott közbe *Wlassics* miniszter.

— Azt magam sem szeretném, — szólt mosolyogva a király — mert a ház nem csak az enyém, hanem az egész családomé.

Az építész erre megnyugtató fölvilágosítással szolgált egy a királynak, valamint a miniszternek is.

Fél három elmúlt, mire a szemle véget ért. Ő felsége megszállította *Benczur* Gyulát is, akinél tudakozódott, vajjon Erzsébet királyné képe Bécsben van-e már és örömmel fogadta az értesítést, hogy a művész a képet elküldte *Széldray* grófnénak. A király ezután az egybegyűltekhez fordulva, így szólt:

— A kiállítás egészben nagyon jól sikerült. Sok szép dolgot láttam és igazán meg vagyok elégedve.

Ezzel a király a je' en voltak éljenzése közt kocsira ült és visszahajtatott a várba.

VIDÉK.

— (Honti dolgok.) Abból az alkalmából, hogy *Kaffka* László miniszteri tanácsos most másodsor jár Hontmegyében, az ottani közigazgatás megvizsgálása végett, ismét nagyon érdekes és sok részben megdöbbentő adatokat kapunk a hontmegyei adminisztráció egyes részleteiről. Így hiteles okmányok vannak előtűnk, amelyekből kiderül, hogy hogy a megyei árvaszakmél hatvankét árvának összesen 19 263 korona 57 fillérenyi pénze az 1861. évtől jogva, tehát negyven év óta hever. Az árvak közül sokan nagyapák lettek, sokan meghaltak, sokan kivándoroltak azóta, hogy nyomoruságuktól megszabaduljanak, de nem volt rá mód, hogy kis örökségüket megkapják. A pénz megvan, bűnös elidegenítés nem történt, hanem olyan hanyagság, akkora lelketlenség, amely igazán eljjesztő. *Kaffka* megvizsgálta a szolgabírói, jegyzői irodákat, meghallgatta a panaszokat. Ezekben is iurasa állapotokat talált néhol. A dalmadi jegyző irodája, mely egyszersmind postai hivatal, anyakönyvi helyiség, tele van aggavta agancsokkal fegyverekkel; az iróasztalon revolver hever, hogy elhiggyék a felek, hogy a jegyző ur lelővi azt, ki neki ellent mer mondani. Erről panaszt is emeltek *Kaffka* előtt. Láta a roppant rendtelenséget az adókezelés körül: fizetnek a szegény emberek eladott birtokuk után, mert a jegyző nem ér rá átvetetni az adóját, de azért az új evőt is megőrja; ha a testvérek közt osztály jön létre, egy-egy fizeti azt, amit eddig ketten fizettek. Haláleset, leltár, ezek alapján adók rendezése, nem történik rendesen. Ha a szegény paraszt panaszra menne a jegyző ellen, ki teszi magát a mindentható jegyző bosszújának. *Teszéren* is tartott vizsgálatot *Kaffka* már másodízben a jegyző irodájában. Az első alkalommal észlelt hiányokról értesítette a jegyzőt s felettes hatóságát is, s midőn most november 15-én újra megjelent, fölülvizsgálni, vajjon a hiányok orvoslottak-e? tapasztalatát e szavakban fejezte ki:

A község mostani állapotai, a múltkorinaknál mindenben sokkal rosszabbak, rendtelenebbek s arra mutatnak, hogy javulás azok rendezése körül nem történt. Három jegyzőt a miniszteri vizsgálóbiztos menesztett; eddig három feylelmi vizsgálat elé állított. *Kaffka* megjelenését mindenütt örömmel és bizalommal fogadják, s a vármegek lakossága töle az állapotok alapos megfőszto-gatását reményli.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ A bíróság köréből. Gajzágó Manót, a büntető járásbírósság eddigi vezetőjét és *Haupt* Aibin törvényszéki tanácselnököt néhány nappal ezelőtt kölesönösen áthelyezték. A két táblai bírő már elfoglalta új működési helyét s Gajzágó Manó ma már elnököl egy főtárgyaláson.

§§ Csattanós történet. Az *István főherceg*-számloda értérmeben csak a villák és tányérok csőrömpölése hallatszott. Egy öreg ur udvariasan nyújtotta a tálat a szemben ülő fiatal asszonykának, aki édes mosolygással honorálta az udvariasságot.

— Edes! — sugta az öreg.

Az asszonyka mosolygott.

A derűs jelenet meghatóta a jelenlevőket.

— Milyen gyöngéd az öreg!

— Milyen édes a kiscske!

A harmonikus családi képben egyszerre változás állott be, egy goromba fiatal ur odalépett az asztalhoz s ugy arcul teremtette a vén kopasz, hogy az majd lefordult a székről.

Szenziáció volt, a pincérek ész nélkül szalárgáltak, az asszonyka kisetett, aztán jött a rendőr.

A büntető járásbírósság előtt ma az öreg urról kiderült, hogy ő Cs. B. olajterkeskedő. A pofozó urról, hogy ő hites férje a csábítón mosolygó asszonynak, akit a vén olajos eicsábitott s aki ma a pofonért akart elégtételt. A bíróság azonban fölmentette a férjet, aki megfenyegette az öreget:

— Még egyszer próbálja meg az ur, ugy lelővöm, mint a verebét.

§§ Szabadlában. *Ferencz* *József* braganzai herceg kárára elkövelet váltóhamisítási és uszora-büntényben a törvényszék már befejezte a vizsgálatot s a két fogva levő vádlottat *Farga* Antal magánzóst és *Lukács* *Lefkovits* Máttyást magánokirathamisítás és uszora-büntette miatt helyezte vád alá. A védők dr. *Visontai* Soma és dr. *Vaisz* Sándor kérvényt adtak be a törvényszékhez, hogy a két fogva levő vádlottat a vizsgálat befejezése való tekintettel helyezze szabadlábra. A törvényszék büntető tanácsa *Bakonai* bíró elnöklettel

alatt ma foglalkozott ezzel az ügygyel s úgy határozott, hogy a vádlottakat hat-hatezer korona biztosíték letétele mellett szabadlábra helyezi. A védők ezt az ítéletet nyomban deponálták, mire Vargát és Lukácsot szabadlábra helyezték. Bűnügyükben a főügyészség december hó végén lesz.

§§ **Gyermek a ládában.** A szemetes láda titka lett a kis Wohlschein Bélából. Oda rejtette el a családja, amely nyűgnek tekintette a hat éves fiúcskát. Anyja, Wohlschein Julosa legkellemesebb leánykori emlékei közé sorozta a kis Bélát, különösen amikor férjhez ment s el kellett titkolni férje előtt a kis fiút. Kiadta előbb vidékre, majd amikor megsokalta a fizetést, hazahozta a gyermeket. Hogy a szomszédok előtt eltitkolják a fiút, a kamarában levő szemetes ládába zárták. Itt kinőttek szegénykét a nagynyanya, nagynénjei. Hónapok multak el, végre is megneszelték a szomszédok a rejtve őrzött titkot s jelentést tettek a rendőrségnek. A házkutatás véget vetett a kis fiú borzasztó sanyargatásának s a rendőrség a gyermeknehelybe helyezte el. Együttal büntvizsgálat indult meg a gyermek anyja, nagynyanya és két nagynénje ellen gyilkosság kísérletének büntette miatt s az ügyészség le is tartóztatta őket. A vizsgálat nagy részét a fogházban töltötték el, s mikor a vizsgálat be volt fejezve, az ügyészség ebben a régen húzódozó ügyben elhagyás büntette miatt emelt vádat az időközben szabadlábra helyezett terheltek ellen azon az alapon, hogy Wohlschein Julosának házasságán kívül született s az ő gondozására bízott gyermeket nem részesítették a köteles gondozásban. Özv. Wohlschein Ignácné nevében dr. Török Sándor, a leányai nevében pedig dr. Szalitzer Gyula ügyvéd kitótagot adtak be az ügyészség vádjai ellen. Ma tárgyalta ezeket a kifogásokat a büntetőtörvényszék vádának s hosszas tanácskozás után — Wohlschein Matild kivételével, aki időközben meghalt — valamennyi vádlottat vád alá helyezte elhagyás büntette miatt.

§§ **Százados és vívomester.** Az az asfér, amely Szegeden Reiner Károly 46. gyalogezredbeli százados és Agrima Gyula szegedi vívomester között a mult hóban történt, tegnap nyert bírói elintézését. Reiner, mint annak idején közöltük, nyugodtan ment haza éjszaka, amikor elébe ugrott az ittas vívomester s rákiáltott:

— Mit fixiroz engem?

Reiner szó nélkül megfordult és otthagya Agrimát. Ez azonban utána rohant, mire Reiner most már elődította magától s a városbáza irányába tartott, hogy rendőri segítséget keressen. Agrima még mindig követte s a korzón lenyegelőleg ugrott elébe ezekkel a szavakkal:

— Hogy mert engem megérinteni.

— Figyelmeztetem — intette a százados — hogy tartsa magát tisztességes távolságban, különben kénytelen leszek védekezni.

Közben védőleg nyújtotta ki balkarját, amibe belekapaszkodott Agrima és leszakította róla a kabát ujját. Erre Reiner kardjával alaposan helyben hagyta a vívomestert. Agrima másnap provokálta a századosot, aki becsületbíróságot ajánlott fel, ebbe azonban nem volt hajlandó Agrima bele menni, hanem inkább fenyegető levelet írt Reinernek, melyben lefordja gyávanak s figyelmezteti, hogy körlevelekben hirdeti minden ismerőse előtt a gyávaságát. Reiner másnap dr. Papp Róbert ügyvédje után jeljelentette Agrimát a járásbírósnál, ahol azért is kérte megbüntetni, mert azt bírtesette róla, hogy gyomron rugta, ami nem felel meg a valóságnak. A szegedi járásbírósa ma tartotta meg ebben az ügyben a tárgyalást, s Agrimát becsületsértés vétsége és közséden ellen való kihágás miatt nyolc napi elzárásra, nemkülönben hatvan korona pénzbüntetésre ítélte.

§§ **A börtön halottja.** A váci körúti gyilkosság tettese, Kotász Zsófia cselédléány, akit a törvényszék néhány hónappal ezelőtt tízezer esztendői fegyháza itélte, ma meghalt a börtönben. Kotász Zsófia megdöbbséggel kegyetlenséggel pusztította el urmóját, aki szobaurakart tartott s azokból élt. A cselédléány kirabolta Bram Julia asszonyt s e tettét a törvényszék előtt be is ismerte. Beismerése alapján hozták ellene a súlyos büntetést, melyet a felsőbb bíróságok is helyben hagytak. Mára tüzték ki a jogerős ítélet kihirdetését, s megkeresték a gyűjtőfogház igazgatóságát, hogy Kotász Zsófiát délelőtti kilenc órára állítsa a büntető törvényszék elé. A tanács Lenk Gyula táblai bír elnöklésével éppen összeült, a mikor a fogház igazgatósága telefonon jelentette, hogy a bűnös leányzó ma reggel a rabkórházban meghalt.

§§ **Kalálra gásoit gyermek.** Nagy szerencsétlenség érte az év nyarán dr. Csiffér Emil gleichenbergi fürdőorvost és családját. Az orvos kilenc éves Jozsef nevű fiát a Fürdő-utcai Riegler-féle papírkereskedés előtt elgázolta Dosa butorkereskedő Tanács Lajos nevű kocsisa. A szerencsétlenül járt su sérülései következtében pár óra múlva meghalt. A törvényszék a kocsist gondatlanságból okozott emberölés vétsége címén helyezte vád alá s büntőgyót ma tárgyalta a Gazdász táblai bír elnöklelte alatt ítélték tanács. A törvényszék a végtárgyalás után a vádlottat felmentette, mert nem nyert beigazolást, hogy a szabályszerűenél gyorsabb hajtásban ment volna és mert a nagy kocsiközlekedés mellett a legnagyobb gondossággal sem kerülhette el a katasztrófát. A felmentő ítélet ellen dr. Hodász alügyész felebbezett.

EGYESÜLETEK.

(A Ferencvárosi közjótékonyági Egyesület) választmányi ülést tartott tegnap dr. Neumann Arminné elnöklelte alatt. A napirend előtt Radocza János országgyűlési képviselő megemlékezve az elnököl betegségéről, amely miatt az alakuló közgyűlésen nem vehetett részt, méltaita az egyesület hatáskörében kifejtett lelkes működését. Az egyes szakosztályok legközelebb megkezdik működésüket. Az egyesület 8-ikán szombaton délután három órától est 8 óráig a Terézvárosi Kaszinó dísztermében (Andrássy-ut 39.) szegény gyermekek felruházására katonazenével és előadásokkal egybekötött gyermek-tombola-ünnepélyt rendez. Belépőtíj a tombolajegygyel együtt egy korona. Jegyek a kaszinó titkári hivatalában kaphatók.

(A Liptóvárosi Jótékonyági Egyesület) december 2-ikán tartotta a lipotvárosi Polgári Kör nagytörményben évi közgyűlését Mezei Mór országgyűlési képviselő elnöklelte alatt. Az évi jelentés szerint az 1899. évben az egyesület 1241 tanulót ruházott fel 6214 koronával költséggel. Elismerését tejezte ki a közgyűlés lovag Falk Zsigmond iránt, aki az egyesületi nyomtatványokat ingyenesen szállítja. Fok Gyula jelentette, hogy az idén rendezendő felruházásra 600 koronát gyűjtött. A kerületbeli iskolák szegény tanulóinak felruházására a közgyűlés 6000 koronát állapított meg.

(A Földművelők Országos Egyesületének) gazdasági szakosztályában tegnap Szily Pongrácz képviselő elnöklelte alatt nagyszámú érdeklődő jelenlétében tartotta meg Fischer Gyula A kisgazda hitelé című felolvasását.

Nyilttér.

Az Általános takarékos és hitelszövetkezet

V. József-tér 13. szám.

V. évtársulata 1901. január 1-én kezdődik. Beiratások már most eszközölhetők. Kölcsönökre való előjegyzés költségmentesen egyidejűleg elfogadjatik.

Az igazgatóság: Silberberg Károly elnök. Wertheimer Albert alelnök (Wertheimer és Frankl cég főnöke). Engi Hugó (Engi Bernát és Társa cég főnöke). Oesterreicher Márton, Weiss Vilmos (Kann és Heller cég főnöke). A vezérkár: Gutmann Zsigmond.

Az e rovat alatt közöltettek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TAVIRATOK.

A kínai háború.

Washington, december 3.

Egy Pekingből idérkezett távirat jelenti: A német és az angol követ ma értekezett Conger amerikai követtel. A német követ egy óra hosszat, az angol követ két óra hosszat maradt Congernél. Az üsszejövétel célja nem ismeretes, de általában azt hiszik, hogy Conger táviratot kapott kormányától a közös megállapodás bizonyos pontjait illetőleg s ennek közlése végett kérte magához a követeket. Li-Hung-Csang az udvartól táviratot kapott, mely szerint beleegyeznek Juechennnek, Sanzi kormányzójának kivégzésébe. A németek igen tevékenyek. Naponta ötven-száz főnyi osztlályok cirkálnak a környéken s ritkán térnek vissza néhány boxer és fegyverek nélkül. A tiencini amerikai konzul jelenti, hogy a szomszédságban a boxer tevékenysége fokozódik.

Tiencin, december 3.

Itt híre jár, hogy a négy német század 35 mér-földnyire nyugatra Paotingfútló igen komoly helyzetben van. Nyolc francia század három napra való eleséggel segítségükre indult november 23-án Paotingfútló. Paotingfútló nyugalom van. Az orosz kormány utasítására az oroszok a Sanhaikvanból Pekingbe vezető vasutat átadják a németeknek. Az átadásra vonatkozó aktákat ma írták alá.

Berlin, december 3.

Waldsee tábornagy jelenti Pekingből tegnapról: A Gayl (eddig York) különítmény, miután a német zászlót kitűzte a Ming-strokon és több szomszédos falut a keresztények meggyilkolása miatt megbüntetett, egyes oszlopokban visszaverték Pekingbe Jangfang, Sanhoesün, Tangsan, Niulnans községeken át, melyek mind vagy egy napi járásra vannak Pekingtől északra. A kalgáni expedíciónak messzeható sikere volt és az expedíció több ezer emberből álló rendes kínai csapatokat Csiliből Sanziba ütött, ahova vad fulamodással menekültek. York ezredes holttése Pekingbe érkezett. Az ideiglenes temetés szerdán lesz.

Lemberg, december 3. Itteni lapok közlik, hogy varsói hírek szerint Imeretinski herceg kormányzóznak Dragomikov kiev kormányzó lesz az utódja.

Az új angol parlament.

London, december 3. A parlament ma egybeült. A szokásos szertartások után Gullyt ismét megválasztották elnöké. Holnap a képviselők le-

teszik az esküt. Csütörtökön felolvassák a trónbeszédet.

Reinach pöre.

Páris, december 3. Az esküdtészek előtt ma újra tárgyalták Henry ezredes özvegyének Reinach elleni pörét. A teremben csak kevés közönség volt. Reinach, valamint a tanuk megjelenése, akik közt ott volt Cavagnac, Mercier, Florentin és Roger, semmi incidenst sem idézett elő. A tárgyalás kezdetén a főállamügyész képviselője azt indítványozta, hogy a bíróság jelents ki magát illetéktelennek, minthogy egyedül a rendőri büntető bíróság illetékes ebben az ügyben. A bíróság azután illetékesnek mondotta magát, mire a főügyész képviselője e határozat ellen semmisségi panaszt jelentett be. A tárgyalást ezután félbeszakították.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 3. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) A külföldi piacok a mult hétről begyadtságot jelentettek s ennek következtében az itteni piac barátságosabb irányzattal nyílt meg. A beállott fagy és a budapesti szilárdabb árfolyamok némi vásárlási kedvet idéztek elő s buza 3, rozs 2, tengeri 1 fillérral javult. Zab megtartotta tegnapi árfolyamát. Nagyon csekély élénkség mellett eltekelt: buza tavaszra 7.75—7.81, rozs tavaszra 7.62—7.63 koronán. Tengeri május—júniusra 5.22 K. köttetett s végül 5.22—5.24 K. állott. Zab tavaszra 5.88—5.90 K. A készárúk piacán a fogyasztás részvételese következtében nem volt említésre érdemes üzlet, az irányzat valamivel szilárdult s szükség esetén buzátér s rozstér a szombati árnaknál öt fillérral többet kellett volna fizetni. Buza Budapesten is öt fillérral emelkedett s az irányzat általában kedvezőre fordult. Zárlatkor maradtak: buza tavaszra 7.70—7.77, rozs tavaszra 7.62 K. Egyébként változatlan.

New York, december 3. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)

Gyapot: New Yorkban helyben 10.1/10 (10.1/4). Jan.-ra 9.83 (9.78). Márciusra 9.78 (9.68). New-Orleansban helyben 9.87/10 (9.13/10). — Petrolum: Stand white New Yorkban 7.25 (7.25). Stand white Philadelphában 7.20 (7.20). Refined in Cases 8.55 (8.55). Credit Balances at Oil City 1.07 (1.07). — Zsir: Western steam 7.42 (7.50). Robe és Brothers 7.60 (7.65). — Tengeri irányzata szilárd. Decemberre 44.1/2 (43.1/2). Januárra 43.1/2 (42.1/2). Májusra 42.1/2 (41.1/2). — Buza irányzata szilárd. Piros ószi helyben 78.1/2 (72.1/2). Decemberre 76.1/2 (76.—). Januárra 77.1/2 (76.1/2). Márc.-ra 79.1/2 (78.1/2). Májusra 79.1/2 (78.1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 2.1/2 (2.1/2). — Kávé: Iair Rio 7. sz. 7.1/2 (7.1/4). Dec.-re 6.15 (6.20). Márciusra 6.20 (6.40). — Liszt: Spring Whea. c'ears 2.70 (2.70). — Cukor: 3.1/2 (3.1/2). — On: 28.— (27.62). — Réz: 17.— (16.1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 3. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)

Buza irányzata szilárd. Decemberre 70.1/2 (70.—) Januárra 70.1/2 (70.1/2). Tengeri irányzata szilárd Decemberre 36.— (36.1/2). — Zsir: Decemberre 6.97 (6.97). Januárra 6.72 (6.72). — Szalonna short clear 6.65 (6.70). — Sertésus: Decemberre 11.— (11.—). Januárra —.— (—.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Napló: Kedd, december 4. — Római katolikus: Krizológ et. — Protestáns: Borbála. — Görög-ország: (november 21.) B. A. folaj. — Zsidó: Kislev 12. — Nap két: 7 óra 16 percek. — Nyugzik: 3 óra 52 percek. — Hold két: délután 2 óra 30 percek. Nyugzik: 4 óra 37 percek reggel.

A földmívelésügyi miniszter fogad délután 5 órakor. Sub auspiciis regis doktorrá avatás az egyetemen d. e. 11 órakor.

Koronaór választás a képviselőházban d. e. 10 órakor. A gyógyszerészek nyugdíjintézetének közgyűlése. Az Athléta-bizottság alakuló ülése este 7 órakor az Athléta-kaszinóban.

A tejtörvény egyesületének igazgatóválasztmányi ülése a Köztelek kistermében d. e. 10 órakor.

Közös hadseregbeli utóellenőrzési szemle d. e. 9 órakor a Mária Terézia lakánycsarnokban a 41-401 60-ik gyalogezredhez tartozó legénységgel.

A Nemzeti Szalon kiállítás délelőtt 9 órától este 9-ig.

Szórakozó helyek.

New York-kávéházban minden este nagy katonazené. Hanusz kávéház Király-utca sarkán, esténként a magy. kir. honvédeknek hangversenye.

Ferenczi kávéház. Csáka nemzeti zenekarának hangversenye. Tátra kávéház. Király-utca Tordajo női zenekárnak hangversenye.

Házam kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekárnak hangversenye. Monopol kávéház Váci-körút 37., minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folcsó Caprice kiváló új műsor. Somossy Orfium válogatott műsor. Union szálloda, díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerékpár-terem.

Futser György éttermeiben Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

KÜLÖNFÉLÉK.

Szürküllet.

Égnek a lámpák lenn az utcán,
Borongva jó a szürküllet.
Ah mily sivar, bús ez az alkony
Ténélkül.

Foszlik a füst, a kőd setéten
A nedves háztetők felett. . .
Ah mily szép volna ez az alkony
Veled.

Farkas Imre.

† **Zenekedvelő növények.** Ujabb időben nem a német, hanem az amerikai professzorok vezetnek a szobatudóságban. *Teitgen* bostoni tanár most azzal az új és meglepő felfedezéssel lepi meg a világot, hogy olyan virágot is ismer, amely a zene hangjaira — kitartha szírhait; a virág véletlenségből modern zenét hallgatott és mikor az első diszsonanciát meghallotta, szírmái abban a pillanatban összecukódtak. *Teitgen* természetesen nem azért professzor, hogy tovább ne kutasson; tanulmányainak eredménye gyanút kiondja, hogy a növények minő érzékenyek a zongora hangjai iránt, a rózsza meg első sorban a szimfóniát szereti, szóval: a hangversenytermek a jövőben meglegházi lesznek a virágoknak. Ezek után tehát valószínű, hogy az amerikai növénytudósok mineralógus kartársra nemcsakára neurasztikus ásványokról fog értekezni, ami földtani és kőrtani szempontból mindenesetre érdekes. Nem is lesz utolsó dolog, ha a bálban azt mondja egyik ékszerrel megrakott hölgy a táncosának:

— Kérem, lassabban táncoljunk, mert — a nyakésem ma nagyon ideges . . .

Teitgen felfedezéséből két dolog egészen bizonyos. Először, hogy a professzor nagyon keveset séta a szabad levegőn, a szoba falai közt pedig a tudósok hajlandók a fantáziálásra; másodsor meg nagyon sokat és nagyon rosszul zongorázhat valaki ott a házban.

† **Az esőcsepp nagysága.** *Faideau*, párisi meteorológus, hosszu ideig foglalkozott az esőcsepp nagyságának a meghatározásával és arra az eredményre jutott, hogy a legkisebbnek az átmérője *egyhuzsd* milliméter, a legnagyobb három és fél-négy milliméter. Az esőcseppek nyáron nagyobbak, mint télen, s így a déli vidékeken is nagyobbak, mint a hideg északon Ennek a körülménynek következő az oka: Abban a pillanatban, amelyben a vízpára a levegőben esővé sűrűsödik, rendkívül apró, egymáshoz nagyon közel levő cseppek keletkeznek, amelyek a nehézségi erőnek engedve, földre esnek, és ezalatt a legnagyobb cseppek a parányvonzás folytán egyesülnek egymás-

sal. Az esőcseppnek a nagysága az esés magasságától függ, vagyis hogy mekkora távolságból teszi meg az utat a felhőből a földre. A föld közelében levő levegőrészek nyáron melegebbek, mint télen és e miatt nyáron a felhő csak magasabbra keletkezhetik, ahol a hőmérsék elősegíti a páráknak összesűrűsödését. A magasabbról hulló cseppeknek természetesen több idejük van az egyesülésre. Hideg időben a felhő a föld színéhez közel képződik és így alig egyesülhetnek a cseppek nagyobbakká. Az esőcsepp leesésének sebessége, *Faideau* szerint, a csepp nagyságától és a levegő áramlásától függ; a félmilliméteres átmérőjű esőcseppek négy milliméter-, a négy milliméteres átmérőjű cseppek pedig tizenegy és fél milliméter-végsebességgel hullanak le.

† **A kékszakkú szabó.** Nem mindennapos pört tárgyalt egyik londoni bíróság a múlt héten. A vádlott *Hall* Frigyes szabó volt, aki kedvének változása szerint a *Hall*, *King*, *Scott*, *Charter*, *Palmer*, *Watson*, *Wilson*, *Baines* neveket használta. Panaszok gyanánt egy tuat izgatott hölgy állt a tárgyalóteremben. *Hall* stb. Frigyesnek valamennyi hölgy esküdt felesége volt, akiket a modern kékszakkú néhány hónapi házasság után otthagyt a faképnél. A nők barátjának az volt a szokása, hogy népies londoni képeslapokban is apróhirdetéseket tett évek hosszu sora óta között:

Ügyes, mutatók külsejű, huszonkilenc éves iparos, kinek ezer korona vagyona van házasság céljából némi pénzzel rendelkező *vidéki* zakácsnő vagy szallás ismeretét keresi. Kor, vallás, szépség mellékes. Cim a kiadóban.

Természetesen halomszára jöttek az ajánlatok. El is utazott a szabó valamennyi zakácsnőhöz és szobalányhoz, s amelyiktől másképp nem sikerült pénzt kicsalni, a legnagyobb nyugalommal elvette az illetőt és pár havi idillikus élet után „feleségének” pénzt zsebrevágva kerekelt oldott. Oly ügyesen bujkált Anglia legkülönbözőbb vidéikein, hogy hat év alatt egyszer sem vésztett rajta. Legutóbbi házasságával, illetve megszökésével azonban pórul járt, mert *Lane* Ágnes nevű tizenkét éves kinyomozta őt és tizenegy érdektársával együtt közös akciót indított a kékszakkú szabó ellen. Érdekes, hogy *Hall* a bíró kérdéseire a lehető legnagyobb cinizmussal felegetett és mosolyogva jegyezte meg, hogy fölösleges mindenféle hosszas faggatás: ő ugyanis beismert mindent. Ítéletre még nem került a sor.

† **Akiknek nem kell a vasut.** Régióta tervezik már Tirolban, hogy az idegenforgalom emelésére kiépítik a *stubi* vasuti vonalat, amely a *Brenner-Strassén* venné kezdetét és a fensik elérésével *Natters* és *Mutters* magaslataival létesítené a közlekedést. *Natters*-ben a község mindent megtett, hogy az állomásnak a

lehető legjobb helyet jelölje ki míg *Mutters*-ben a lakosság valóságos ellenséges magatartást tanusított. A községi koresmában a község előjárósága határozottan kijelentette, hogy nincs semmi szüksége vasutra. A tanácskozásban a falu asszonyai is résztvettek, akik az élénk és hangos vita folyamán unisono kijelentették: „Nincsen szükségünk vasutra; hát minék ajándékozott meg az *Uristen* a lábakkal.” És *Mutters* lakosai gyözedelmeskedtek. *Mutters község* nem kap állomást.

† **Krüger-enekdótár.** Párisi lapok két érdekes epizódot eleventenek föl *Krüger* apó életéből. Ismeretes, hogy az agg elnök itéletében a boer nép föltétlenül megbízott mindig és épp ezért nagyon gyakran szerepelt békebíró gyanánt. Egy alkalommal két pörösködő boer, akiknek közös birtokuk volt és a földet kétfelé akarták osztani, ítéletet kért *Krüger*től, hogy melyik kapja a birtok egyik, és melyik a másik felét. Az elnök, házának erese alatt, pipájából felhőket fuja, fogadta a két vitás felet, meghallgatta őket, aztán így szólt az egyikhez:

— Te a birtokot a te fölfogásod szerint osztod majd két részre, — a másik felé fordult: — Te pedig a két rész közül azt választod, amelyik neked tetszik.

Természetes, hogy az egyik boer a lehető legpontosabban osztotta el egyenlő részekre a földet.

Egy reggel éppen kávéját itta *Krüger*, mikor bemegy hozzá egy öreg boer és a következő párbeszéd fejlődik ki közöttük:

— Pál bátya — szólt a boer — régi ismerősöd vagyok; adhatnál valami állást a kormányban.

— Hm! Tudsz-e olvasni, irni?

— Olvasni igen, de irni nem.

— Ez baj, kedves barátom, így nem segíthetek rajtad. Ha nem tudsz irni, — csak miniszter lehetne belőled, most pedig véletlenül egy miniszteri állás sincs üresedésben.

† **Ókori színházi pör.** A legújabb *delfi* ásalások nagyon érdekes okmányt hoztak napvilágra, amely egy *Krisztus* előtt 112-ik évi színházi pör adatait tartalmazza. *Panaszos* az athéni színészek egyesülete volt, amely a korinthiszi szimulészeket vállalta be. Ezeknek az utóbiaknak nem volt állandó letelepedési helyük, hanem városról-városra vándorolva tartották előadásait. Az athéni színészek azért pörölték be sajátos kollégáikat, mert azoknak működésével kapcsolatban érdeklődők megsértését látták, minthogy a korinthisziak egy másik színészegyesülettel is egyezsége léptek, bár az athéniakkal való szerződésük szerint ezt nem volt szabad tenniük. Évekig folyt ez a pör, mikor mindkét egyesület kiküldötte megbízottait egy makedon bíróság elé, de ez sem tudott közöttük igazságot tenni, mert mesének mondták mindenféle igazságot a korinthisziak, s mikor a thebai

REGÉNY.

A rajongók.

— REGÉNY —

Irtá: STEPNJÁK.

Szemére húzta kalapját s leszaladt a hegyoldalon. A gyalogósvény tekervényesen haladt le a cserjék között, melyek a hegyoldalt befedték. Rövid távolságnyira a bokrok elmaradoztak, s *Andrej* az utfordulón meglátta a kopasz lejtőt. Igen meredek volt, hanem a talaj agyagos és puha. Milyen élvezet lenne, mint valami követ lehajtatnia magát, s kiszögellésről-kiszögellésre ugorva, végre egy erős ugrással leérkeznie a lábához. Ordögöngs merész szelleme már-már rávitte s készült az első legkisebb ugrásra. Egy hirtelen gondolat megakadályozta, hogy végrehajtsa a veszélyes tervet. Hátha kifocamítja a lábát? Mi lesz akkor az utazásból? Visszalépett s óvatosan szaladt le az ösvényen.

Átmenvén az *Arvo-patakon*, néhány házesoport mellett haladt el s csakhamar széles gyakorlótérre talála magát, amelyet ujoncok begyakorlására, ünnepnapokon pedig népmulatságokra használtak. Ennek a tulsó végén kezdődött a tulajdonképpeni város. Itt-ott már hallatszott a kezdődő napimunka zaja. Az utca közepén teljesen felszerszámozva, de szekér nélkül (ami Svájcban elég gyakori látvány) haladt egy nagy pejlő. Kocsis sehol sem volt látható. Az állat lépése oly határozott volt s oly mulattatóan tudatosnak és tudósának látszott, hogy *Andrej* nyakát megvergetve, mosolyogva megkérdezte tőle a legrövidebb utat haza.

A ló tovább ment a nélkül, hogy csak rá is hederített volna, önmagával oly megelégedetten

folytatva utját, mint valami tekintélyes uri ember, aki irodájába megy.

— Helyes, — gondolta *Andrej*, amint tovább ment, — hogy is tétélezheted fel francia lórol, hogy oroszul is értsen, saját maga nyelvén kellett volna megszólítanom.

Oly vagnak, oly könnyűnek érezte magát, mint valami zuhanyfürdő után. A legkisebb esékelységein is mulathatott volna.

Husz perc múlva a város másik végén volt, s éppen saját lépcsőjén mászott fel. Ajtajához érve, csodálatára fényt vett észre alatta, az ajtót pedig nyitva találta. Úgy emlékezett, hogy eloltotta a lámpát s bezárta az ajtót, mielőtt elment.

A titok megoldását nem kellett messze keresni. Amikor szobájába lépett, egy férfi sötét alakját látta a lámpa lobogó fénye mellett az ágyon feküdni. A lámpa mellett állott *Andrej* s azt a sötét alak felé emelte.

— Ah *Vaska* — szólt, amint megismerte barátjának rózsaszínű nadrágját — különben a maga nemében tökéletes páratlan példány, amelyet *Vaska* — másképp *Verbetzky* *Vazilij* tévedésből kapott fel valami sötét üzletben — öreg felöltőjét s végül jólelkü napbarnított arcát, amelyet majdnem eltakart sűrű gesztenyeszínű haja.

Vazilij késő éjjel kapta meg *Léna* üzenetét, s rögtön eljött kérdezősködni a levél után. Mint-hogy *Andrej* nem találta otthon, várt rá s akközben elaludt. Éppen az ágy mellett ott feküdt a földön a könyv, amelylyel megpróbálta az időt elverni.

Andrej nem akarta fölkelteni barátját, körülnézett, módot keresve, hogy mindkettőjük helyet találjon.

Nem maradt más hátra, mint tábori ágyat ütni, s így leterített a földre egy nagy felvágatlan újságlapot. Egy téli kabát kitűnő lesz matracnak, s takaróul a nihilista nélkülözhetetlen plaidje. Hanem a vánkos? *Vazilij* feje alatt két fa holmi volt, amivel a háziasszony látta el lakóját. *Andrej* arra az igen jógon meggyőződésre jutott, hogy belőlük vendégének egy is tökéletesen elég. Fogta magát, s kezével barátja feje alá nyulva, elvette

a másikat. *Vazilij* álmában ilyenképpen megzavarva, önző tiltakozásában néhány tagolatlan hangot morgott. De úgy látszik, nemcsakára belátta, hogy tévedésben van, mert anélkül, hogy szemét kinyitná, engesztelő hangon motyogott valamit, s mikor *Andrej* letette fejét, nem zavartatta magát tovább.

Andrej levetkőzött, maga mellé tette óráját, nehogy valahogy elkéssen. Alig érintette feje a párnát, már is aludta az igazak álmát.

HARMADIK FEJEZET.

A határon.

Susser *Sámuel*, bizalmas nevén *Vörös Smul*, főcsempész és koresmáros *Ischkyben*, a litván-orosz határon — mint rendesen, a legnagyobb ügyességgel szolgálta ki vendégeit. Eber szeme rögtön észrevette, ha valamelyikük megszomjazott, gyakorlott keze pedig soha csak egy csöppel sem töltött több sört, mint amennyi elég ahhoz, hogy a pohár teljen lássék s lehetőleg üresen maradjon. Hanem most másutt járt az esze; a szt-pétervári gyorsvonatot követte, amint éppen az utolsó mér-földeket szágulda a határ előtt.

Ma reggel sürgőnyt kapott *Stirn* *Dávid*től. Ez zsidó diák volt, aki a zsarnokság ellen a goj (keresztény) összeesküvőkhöz csatlakozott s most a „határt tartotta” számukra. A megszokott konvencionális nyelven tudatta, hogy három társsal az esti vonattal érkezik, akiket át kell szállítania a határon.

Három személy, fejenkint tíz rubel, nem is rossz üzlet. Igazában *Vörös Smul* már többet számítgatott fáradságáért. Sorozás ideje volt, s ilyenkor különös övintézkedéseket tettek a határon, nehogy *Izrael* fiai megszükkjenek a katonaság elől. Ilyen időben csak többre számíthat a becsületese csempész. Hanem olyan emberrel szemben, mint egy *Dávid* ur, vigyázniya kell az embernek. Különben nem éppen rossz ember *Dávid* ur.

(Folytatása következik.)

törvényszék mégis elítélte őket, egyszerűen kimondták hogy Thébát nem fogadják el illetékesnek. Hogy pedig egyesületükön a pénzbiroságot ne tudják megvenni, az összes pénz, arany- s ezüstkoszorukat magukhoz vették. A szenátus ítélete tudott végre nagynehezen rendet csinálni s a korinthosziak a pénzbüntetést megfizették.

† A naturalizmus diádala. Párisban ismét felélesztették a *Porte-Saint-Martin* színházban Zola dramatizált regényét, *L'Assomoir* (A pálinka). *Guitry*, aki *Coupeau* szerepét adta, közbámulatot keltett verisztikus játékaival és ruházataival, de mégis akad néhány francia újság, amely azt írta *Guitry*-ról, hogy nem munkás volt a darabban, hanem oly válogatott volt az öltözeke, mint egy világhíró. A színész elhatározta, hogy majd meggyőzi szigorú kritikáit az ő igazáról, és ez sikerült is neki. Színpadi ruhájában jártkált napokon át Páris külvárosaiiban, különösen a gyárak körül, szóba elegyedett a gyári munkásokkal és ezek közül egyetlenegy sem vette benne észre a színészt. Majd fogadtat ajánlott *Jules Huret*-nek a *Figaro* munkatársának, hogy *Suzanne Després*, az *Assomoir* másik főszereplőjének társaságában bejárja Páris munkásnegyedét és egyetlen egyszer sem látnak benne és *Després* kisasszonyban mást, mint munkást és munkánőt. Így is tettek. A színész kék munkás-zubbonyban kopott külsővel, a hölgy pedig a párisi gyári lányokat jellemző egyszerű, de izléses ruhában bolygáltak heteken át a munkásnegyedi vendéglőkben, a gyári kantinokban, paroláztak a munkásokkal, egy pilanatra sem estek ki szerepükből. Meg is nyerte *Guitry* a fogadtat. Neveve mesélte, hogy mosdatan szájakból oly megjegyzéseket is el kellett hallgatniok, hogy örökösen *Després* kisasszonytól félt, akinek nem egyszer végtelenül kínos volt a lénséges nép szabad nyelve.

† Huszfogyasztás a párisi kiállítás alatt. Nagyon érdekes az a statisztikai kimutatás, amelyet a Mészárosok és hentesek lapja közöl francia adatok nyomán arról, hogy mekkora volt a párisi mészárszék forgalma és hogy általában mennyi húst ettek a kiállítás alatt. E szerint a naponkénti vágatás 1210 ökörrrel, 450 tehénrel, 13929 juhval, 398 sertéssel, 1425 borjuval nagyobb volt, mint különben lenni szokott. A huszbehozatal többlete a kiállítás alatt tíz és fél millió frank értéket tett ki. A legnagyobb volt a napivágás akkor, midőn Franciaország huszonkét ezer polgármesterének rendezték a bankettet Párisban. Akkor egy nap alatt 5044 ökört, 1041 tehenet, 23384 juhot, 3725 sertést és 2099 borjut vágaták, amiből természetesen még óriási mennyiségű hentesáru is árult.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

Az Osztrák-Magyar Bank állása november 30-án a következő volt: Bankjegy-orgalom: 1422 927.000 korona (+ 13.512.000 korona). Érés let: 1.216.895.000 korona (+ 2.272.000 korona). Váltótárca 388.244.000 korona (+ 2.215.000 korona) Lombard-üzlet: 60.511.000 korona (+ 2.247.000 korona). Adómentes bankjegytartalék: 125.112.000 korona (— 11.555.000) korona.

Fizetésektelenségek. A *Grossman S.* férőruha-kereskedő cég, amely már 30 év óta áll fenn, ma bejelentette fizetésektelenségét. A passzívák 136 000 koronát tesznek és pedig árukért 88 000 korona, a pénztartozás 48 000 korona. Az aktívák eddig ismeretlenek. A cég egy izbe néhány év előtt, már kénytelen volt hitelei ő engedékenységére apellálni. Most is egyezkedés után akarja ügyeit rendezni. — A *bécsi Creditoren-Verein* a következő fizetésektelenségeket jelenti: *Isak B. József*, *Belgrád*, *Kukic Jovan*, *Belgrád*, *Popescu Zamfir Crajova*, *Cohen Jakob Bukarest*, *Rapaport Horác Bukarest*, *Bernáth B. (Berta) Szatmár*, *Szentgyörgyi József* bórkereskedő *Budapest* (Gránátos utca), *Maun Izák* vegyeskereskedő *Zenica*, *Schönberger Adol. Keckemét*, *Kakujai Ferenc Arad*.

Értékpapír piaconkon többi időben észlelhető jobb hangulat, melynek folytán első sorban a 4% magyar koronajáradék és egyes részvények árfolyama jelentékenyen emelkedett a piac legfrissebb változását *Fuchs H. céget* (IV. Keckeméti-utca 1.) arra indította, hogy üzletbarátait lapunk hirdetés részében a javult helyzetre figyelmeztesse és azoknak értékpapírok vételét ajánlja.

Vásárosoknak. (Vámos és *Bruzsi* hatósági közvetítői üzleti jelentése.) Elénk üzletmenetről adhatunk számot; a vadüzlet különösen mozgalmas volt. Husfélék közül vidéki marhahus változatlan árakat jegyez. Vidéki borju, hozsán mérve, levonás nélkül 80-90 fillér. Birka ára nem változott, kilója 40-60 fillér, minőség szerint. Pörkölt sertés 76-80 fillér, szalonna nélküli sertésus kilója 72-80 fillér. Süldő 70-100 fillér. Pecsénye-malac 110-130 fillér. Vadüzlet igen élénk. Szarvashétn kilóját 60 fillérrel, dámvadét

80 fillérrel, őz kilóját 120-130 koronával helyezték el. Vadsertés keresett; kilója nagyság szerint 50-60 fillér Vadszárnyasok közül: técsán 5-6 K., fogoly 220-240 korona páronként; fenyves madár csomója 140-160 korona. Vaj jól fogy. az árak nem változtak. Prima vágott lud 80-88 fillért jegyez. Vágott kaosa 84-104 fillér, vágott pulyka 80-90 fillér kilogrammonként. Poulard parja 140-160 korona. Elő baromfiában kellemes a hangulat és a magyar árunk igen jó a keletje. Rántani való csirke 1.—1.40 korona, sülti való 1.50-2.— korona; tyuk 1.0-2.20 korona minőség szerint. Burgonyafélék a következő árakon találunk elhelyezésre: róza burgonya 2.80-3.— korona, sárga 3.20 korona, jéhr 1.40-2.60 korona métermázsája kocsirakományokban.

Szészárak. A kontingens nyersszesz ára *Budapest*ben pénzben 42.— korona áruban 42.50 korona. *Bécsben* 41.—, illetve 41.40 korona.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 207 darab juh, — kecske. Jegyzett árak: Elsőrendű nyírott ürü — 1.40 — 1.60-ig kivételesen — 1.1 kg-ként, (vagy — k-tól — k-ig páronként), középminőségű ürü (nyírott) — 1.10 — 1.10-ig, kivételesen — 1.1 kg-ként, vagy — k-tól — k-ig páronként, anyajuhok — 1.10 — 1.10-ig kivételesen — 1.10 — 1.10-ig, vagy — k-tól — k-ig, középminőségű gypjas — 1.10 — 1.10-ig kivételesen — 1.1 kg-ként, vagy — k-tól — k-ig páronként, kosok legjobb minőségű — fillér páronként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok — fillér páronként — korona, szerbiai juhok páronként — korona, romániai juhok páronként — korona, kiselejtett juhokért páronként 13.—14.— korona, kecskék — korona páronként. A kis felhajtás ellenére a csekély hetizükséglet folytán az irányzat lanyha volt. A készlet el fogyott.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-őrvárosi sertés-konsumvásár árjegyzése 1900. évi december 3. Készlet 1000 darab. Erkezett 2500 darab. Összesen 3500 darab. Eladott 1500 darab. Maradt 2000 darab. Napi árak: 120-180 kilogramm súlyban 70-76 koronáig. 220-350 kilogramm súlyban 70-84 koronáig. 300-350 kgr. súlyban 72-86 K.-ig. Öreg nehéz páronként 400-500 kilós 80-94 koronáig. Malac 50-100 kgrig 76-92 korona. A vásár hangulata lanyha.

Bécsi vágómarhavásár. December 3. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A st.-marxi központi vásár-csarnokban ma megtartott vágómarhavásárra felhajtott: 3537 darab magyar fajtájú, 690 darab galiciai fajtájú, 37 darab bukovinai fajtájú, 886 darab német fajtájú, összesen 5147 darab szarvasmarha.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, december 3.

Jó kínálat és javult véte kedv mellett 30.000 métermázsás buza került eladásra. Az áru többnyire másodrendű minőségű volt. Az árak 5-7 1/2 fillérekkel magasabbnak. Az irányzat szilárd.

Eladott:

Buza. Tiszavidéki: 200 mm. 80 k. 7 K. 67 1/2 f. 100 mm. 80 5 k. 7 K. 45 f., 500 mm. 79 k. 7 K. 60 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 50 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 78 6 k. 7 K. 55 f., 500 mm. 78 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 78 5 k. 7 K. 57 1/2 f., 700 mm. 78 3 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 78 3 k. 7 K. 55 f., 200 mm. 78 5 k. 7 K. 37 1/2 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 50 f., 200 mm. 77 8 k. 7 K. 60 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 76 5 k. 7 K. 32 1/2 f., 100 mm. 78 k. 7 K. — f., 100 mm. 72 5 k. 7 K. 02 1/2 f., 800 mm. 78 k. 6 K. 82 1/2 f.

Pestvidéki: 300 mm. 76 k. 7 K. 20 f., 100 mm. 76 5 k. 7 K. 10 f.

Zentai: 4900 mm. 74 k. 7 K. 15 f.

Raktáráru: 1900 mm. 75 k. 6 K. 85 f.

Érdégyi: 1000 mm. 77 7 k. 7 K. 35 f.

Fehérmegyei: 540 mm. 77 5 k. 7 K. 50 f., 540 mm. 74 8 k. 7 K. 17 1/2 f., 500 mm. 77 5 k. 7 K. 45 f., 300 mm. 78 5 k. 7 K. 57 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 57 1/2 f.

Bánsági: 3000 mm. 75 7 k. 7 K. 02 1/2 f., 400 mm. 76 k. 7 K. 05 f., 700 mm. 75 5 k. 7 K. — k.

Békereki: 4400 mm. 75 5 k. 7 K. 05 f.

Duna: 2100 mm. 74 k. 6 K. 82 1/2 f., 1750 mm. 73 5 k. 6 K. 60 f., 3000 mm. 74 k. 6 K. 90 f.

Törökbácsi: 600 mm. 74 k. 7 K. — f.

Karagyi: 100 mm. 76 5 k. 7 K. 40 f.

Műva három hónapra.

Buza: 100 mm. 6 K. 80 f.

Árpa: 500 mm. 5 K. 70 f.

Készpénztétel mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktözsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	Kilogramm áru		Kilós	Kilogramm áru		
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig	
Tiszavidéki	0	75	7,20	1,15	70	6,50	7,15
"	"	76	7,11	1,30	80	7,00	7,70
"	"	77	7,30	7,40	81	—	—
"	"	78	7,40	7,50	82	—	—
"	"	79	6,18	7,15	72	1,50	7,40
Fehérmegyei	"	79	7,15	7,30	80	7,00	7,35
"	"	77	7,20	7,40	81	—	—
"	"	78	7,40	7,60	82	—	—
"	"	79	6,95	7,15	79	7,40	7,40
Pestvidéki	"	76	7,00	7,15	80	7,50	7,50
"	"	77	7,10	7,30	81	—	—
"	"	78	7,35	7,45	82	—	—
"	"	79	7,10	7,20	78	7,45	7,50
Bánsági	"	74	7,10	7,10	78	7,45	7,50
"	"	75	7,10	7,20	78	—	—
"	"	76	7,20	7,30	80	—	—
"	"	77	7,30	7,45	81	—	—
"	"	78	6,90	7,15	78	—	—
"	"	79	7,05	7,15	78	—	—
Bécseni	"	74	7,05	7,20	80	—	—
"	"	75	7,25	7,35	80	—	—
"	"	76	7,25	7,30	81	—	—

Egyéb gabonafajták	Kilós	50 kilogramm áru		
		K.-tól	K.-ig	
Róza	uj elsőrendű	70-72	6,70	6,90
"	másodrendű	—	6,60	6,70
Árpa	elsőrendű	60-62	6,75	6,80
"	áprati való	60-62	6,50	6,75
"	körbőcsere való	64-66	—	—
Zab	bánsági	30-41	6,35	6,45
Tengeri	másodm	—	4,80	5,10
Répe	uj káposzta	—	—	—
"	bánsági	—	—	—
Kéts	—	—	5,80	6,40

A határvidéki iolyamán a következő kötések

Kötések:
 Buza áprilisra 7.45-7.47
 Buza októberre 7.66
 Róza áprilisra 7.18-7.20
 Zab áprilisra 5.57-5.59
 Tengeri máusra 4.91-4.93

Déli egy óra a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Buza áprilisra . . . . . 7.47 pénz 7.48 áru
 Róza áprilisra . . . . . 7.20 " 7.21 "
 Zab áprilisra . . . . . 5.59 " 5.60 "
 Tengeri máusra . . . . . 4.92 " 4.93 "
 Répe augusztusra . . . . . — " — "

Délután tel. 5 Óra zárul:

Buza áprilisra 7.47-7.48
 Buza 1901. októberre 7.65-7.66
 Róza áprilisra 7.19-7.20
 Zab 1901. áprilisra 5.58-5.59
 Tengeri máusra 4.92-4.93
 Répe augusztusra 12.95-13.05

A budapesti értéktözsde.

Az előtözsde elejétől végig igen szilárd magatartást tanúsított. Az összes értékek emelkedtek s szilárdan zárultak.

A helyi piac megélénkült, miközben a forgalomba került értékek koronákkal javultak.

A déli tőzsde magas külföldi jelekkel élesztő hatása alatt igen szilárd volt s legnagyobb árfolyamok mellett zárul.

A helyi piac is igen szilárd volt.
 A valutapiac változatlan.

Az előtözsde kedvező.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 679.50-682.25. Osztrák hitelrészvény 674.50-675.50. Osztrák-magyar Államvasut 689.50-672.—. Jelzálogbank 441.50-—, Leszámitolóbank 433.—. Rimamurányi vasút 498.25-499.75. Városi villamos 283.50-284.— korona.

A déli tőzsde.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 680.—-682.50. Osztrák hitelrészvény 678.50-676.50. Osztrák-magyar Államvasut részvény 670.25-671.50. Koronajáradék 91.25-91.45. Jelzálogbank 441.25-442.25. Leszámitolóbank 433.—. Rimamurányi vasút 497.75-500.—. Déli vasut 115.—. Közúti vasut r. t. 597.75-598.25 korona.

Forgalomba került: Koronajáradék 91.75-—, Kereskedelmi bank 2568.—, Salgótarjáni r. t. 644.—-646.—. Villamos vasut r. t. 284.50 korona.

Utótözsde. A 4 órai zárlatok maradt:

Osztrák hitelrészvény 678.—. Magyar hitelrészvény 788.—. Leszámitoló bank részvény 433.—. Rimamurányi vasút részvény 500.—. Osztrák-Magyar Államvasut 671.—. Közúti vasut részvény 597.—. Villamos vasut részvény 284.— korona.

A budapesti terménnytözsde.

A terménnyüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terménnyüzlet árjegyzőbizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: luerna magyar 39.—45.— korona. vörös aprószemű 55.—57.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánsági — korona, vörös közepesemű 60.—63.— korona, nagysemű 67.—70.— korona. Disznók: budapesti 59.—59.60 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszenyítőt vidéki — korona, városi 4 darabos 45.—46.— korona, 3 darabos 47.—47.50 korona, üstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 15.—15.50 korona 120 darabos — korona, 100 darabos 16.—16.50 korona, 85 darabos 17.—17.50 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.25-14.50 korona, 100 darabos 15.25-15.50 korona, 85 darabos 16.25-16.50 korona. Szilvái: szilvavómai 18.25-18.50 korona, szerbiai 16.25-16.50 korona, azonnali való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

Az előtözsden nagyon kedvező volt a hangulat. Később Berlinre gyöngébb.

Déli tőzsdén is gyenge maradt.

Zárlat korlátolt.

Bécs, december 3. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjáradék 115.60. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegy 140.—. Magyar vasuti kölcsön ezüstben 89.20. Magyar keleti vasuti Állami kötvény 117.75. Magyar leszámitoló- és pénzügyi bank 432.—. Rimamurányi vasút részvény 499.50. Magyar koronajáradék 91.45. 4%-os Magyar földterem. kötvény 91.—. Magyar hitelbank részvény 679.50. Magyar nyeregyeni kölcsön sorsjegy 168.—. Kassa-oderberg vasuti részvény 350.50. Magyar kereskedelmi bank 25.70 Magyar cukoripar —.

Bécs, december 3. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3%-os papírjáradék 98.35. 4%-os osztr. aranyjáradék 116.40. 1800-iki sorsjegy 125.—. Osztrák hitelsorsjegy 399.50. Angol-osztrák bank 270.—. Bécsi bankjegyzetlet 467.50. Osztrák-magyar bank 1691. Déli vasut 113.50. Dunagőzhajózási részvény

748.—, Dohányrészvény 293.—, Császári és királyi arany 11.36. Német bankváltók 117.60. 4 2/3%-os ezüstjárdék 98.—, Osztrák koronajárdék 94.40. 1864-iki sorsjegy 199.—, Osztrák hitelintézet részvény 677.50. Unionbank 649.—, Osztrák Länderbank 410.—, Osztrák-magyar államvasút 671.—, Elbavölgyi vasút 473.50. Alpesi bányarészvény 459.—, 20 frank arany 19.16. Londoni váltó 240.40. Bécsi Tramway Litt B. 250.—, Bécsi Tramway Litt A. 243.—, Lipót köb 387.—, Az irányzat szilárd.

Bécs, december 3. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a záratok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 677.—, Magyar hitelrészvény 680.50. Angol-Osztrák bank 280.50. Bécsi bankgyegetlet 468.—, Union bank 450.—, Länderbank 410.—, Osztrák-magyar államvasút részvény 670.—, Lombard 113.50. Elbavölgyi vasút 476.—, Északnyugati vasút részvény 464.—, Dohányrészvény 294.—, Rimanurányi vasút 600.—, Alpesi bányarészvény 459.—, Májusi járdék 98.35. Magyar koronajárdék 91.45. Török sorsjegyek 108.50. Német birodalmi várka 117.65. Napoleon d'or 19.18.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 3. (Zselei tudósítás.) A rajnavesztifaljai iparkörletekben való nagyarányú munkáselbocsátásokról szóló hírek, valamint a horvádszövetség részéről legutóbb történt értesítések és továbbá az a foltézés, hogy a tőzsdereviz reformja belátható időben nincs kilátásban, a mai tőzsdéi forgalom gyöngye irányzatát idézték elő. Huta- és részben bányarészek jelentékenyen csökkentek. Bankok is engedtek. Állampapírok ártartók, spanyolok szilárdabbak, a gentiniek Londonra emelkedtek. Vasutak közli lübecki gyöngéb, továbbá Northern-Pacific és Kanada bányádt. A második tőzsderevizben nem javult az irányzat. Magánleszámitolási kamatláb 4 1/4 százalék.

Berlin, december 3. (Zselei.) 4 2/3%-os papírjárdék —, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 99.30. Elbavölgyi vasút —, Magyar koronajárdék 91.90. Osztrák-magyar államvasút 143.50. Nassa-oderbergi vasút —, Bécsi váltóár 84.95. Magyar vasuti beruházási kölcsön 101.10. Alpesi bányarészvény —, Disconto-Commandit 180.25. Általános villamosági Edison 214.50. Gelsenkircheni 193.25. Laura-köb 206.—, 4 2/3%-os ezüstjárdék —, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 97.—, Osztrák hitelrészvény 213.—, Déli vasút 26.30. Károlyi Lajos vasút 101.50. Orosz bankjegyek 216.40. 4 1/2%-os új orosz kölcsön —, Török dohányrészvény —, Olasz járdék 95.25. Magyar hitelbank —, Dynamit Trust —, Harpeni 181.40. Az irányzat csendes.

Berlin, december 3. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 97.—, Magyar koronajárdék 91.90. Osztrák hitelrészvény 212.50. Osztrák-magyar államvasút 143.50. Déli vasút 26.40. Északnyugati vasút —, Elbavölgyi vasút —, Orosz bank-

jegy készpénz —, Buschtieuhradi 216.40. Orosz bankjegyek —, (Ultimo.) Lombard —.

Hamburg, december 3. (Zselei.) 4 2/3%-os ezüstjárdék 97.75. 1860. sorsjegy 135.—, Déli vasút 26.25. 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 98.70. Osztrák hitelrészvény 212.60. Osztrák-magyar államvasút 143.50. Olasz járdék 95.—, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 97.10. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, december 3. (Zselei.) 4 2/3%-os papírjárdék 98.20. 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 99.—, Magyar koronajárdék 92.05. Osztrák-magyar bank 121.40. Déli vasút 26.40. Elbavölgyi vasút 119.—, Londoni váltóár 204.15. Bécsi bankgyegetlet 118.80. Villamos részvény 129.—, 3 1/2%-os magyar aranykölcsön 70.—, 4 2/3%-os ezüstjárdék 97.75. 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 97.05. Osztrák hitelrészvény 211.90. Osztrák-magyar államvasút 143.—, Északnyugati vasút 116.—, Bécsi váltóár 84.90. Párisi váltóár 813.75. Unionbank —, Alpesi bányarészvény 230.30. Az irányzat szilárdult.

Frankfurt, december 3. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arfolyamok január. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 212.40. Osztrák-magyar államvasút —, Déli vasút —, Osztrák aranyjárdék —, Olasz járdék —, Laura-köb 204.—, Harpeni 130.80. Discont —, Alpesi —, Bécsi bankgyegetlet —, Az irányzat csöndes.

Páris, december 3. (Zselei.) Osztrák-magyar államvasút —, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 99.15. Osztrák Länderbank —, 3 1/2%-os francia járdék 101.57. Ottomanbank 537.—, 3 1/2%-os francia járdék 102.65. Alpesi bányarészvény —, Déli vasút —, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 99.25. Párisi bankrészvény 105.8. Olasz járdék 95.35. Francia törleszt. járdék 100.22. Osztrák földhitelezési részvény 1221. Török dohányrészvény 315.—, Az irányzat egyenlően.

Budapest-köbányai sertéskereskedelmi oszarnok jelentése.

December 3. A sertésüzlet irányzata változatlan. A) Hízott sertések ára l. A) Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (párónkint 400 kilogramm felüli sulyban) — fillérg. Öreg közép (párónkint 300-340 kilogramm terjedő sulyban) — fillérg. Fialat nehéz (párónkint 320 kilogramm felüli sulyban) 97-98 — fillérg. Fialat közép (párónkint 251-320 kilogramm való sulyban 96-97 — fillérg. Fialat könnyű (párónkint 250 kilogramm terjedő sulyban) 98-98 — fillérg. II. Magyar s z e d e i t: Nehéz (párónkint 260 kilogramm felüli sulyban) — fillérg. Közép (párónkint 240-260 kilogramm sulyban) — fillérg. Könnyű (párónkint 200 kilogramm terjedő sulyban) 30nr — fillérg. III. Romániai: Nehéz (párónkint — kilogramm felüli sulyban — fillérg. Közép (párónkint 250-320 kilogramm terjedő sulyban) — fillérg. Könnyű (párónkint 200 kilogramm terjedő sulyban) — fillérg. IV. Romániai eredeti (Stachl)

Nehéz (párónkint 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérg. Könnyű (párónkint 250 kilogramm terjedő sulyban) — fillérg. V. Szerbiai: Nehéz (párónkint 260 kilogramm felüli sulyban) 92-94 — fillérg. Közép (párónkint 240-260 kilogramm terjedő sulyban) 90-92 — fillérg. Könnyű (párónkint 240 kilogramm terjedő sulyban) 88-85 fillérg.

Sertéslelészám a 1900. december 1. napján volt készlet 35.944 darab. — 1900. december 2. napján felhajtott 1112 darab. 1900. december 2. napján elszállított 559 darab. 1900. december 3. napjára maradt készletben 36.506 darab.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, december 3.

A maximum délelőli terjeszkedve és erősödve az egész kontinenst elborította és a depressziókat keletre és északnyugatra szorította vissza. Az idő ennek folytán Európázerte — és így nálunk is — szárazabbra, derültebbre és hidegebbre fordult.

Küldés: Derülés és száraz idő várható fagygal.

Vizállás.

Table with columns for location (Duna, Tisza, etc.), date (Dec. 3), and water level (Dec. Dec. 3, 1. etc.).

1000 ember!!... Török József gyógyszerárában, Király-utca 12. szám

Legujabb házi tanácsadó öngyved. Gyakorlati útmutató minden peres és peren kívüli ügyekben...

Szőlőoltványok és európai gyökeres szőlőgyökér... Szőlőművelésben teljes jótállással...

Ki akar pénzt!!!... magtakarint, az jól oleadn vaskórolj 1 Csapn 30 kr. postaköltséggel jár...

Kincstári vadászterületek bérbeadása. Az alább felsorolt vadászterületek a f. évi december hó 13-án d. e. 10 órakor az elősorolt hivataloknál tartandó zárt ajánlati, illetve az 1, 2, 4. tétel alattiak nyilvános szóbeli tárgyaláson 1901. január hó 1-től számítandó 10, a 4. tétel alatti pedig 3 évre bérbeadhatók.

AGULAR DAVID fia... Titkos betegségek ellen... 25 évi, részben katonasorvosi (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legmoleggeben ajánlható

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Kedd, 1900. december hó 4-én.

A walkür.

A „Nebelung gyűrűje” című zenedráma-trilogia első része, 3 felvonásban. Zenéjét és szövegét írta Wagner Rikárd. Fordította Csiky Gergely.

Személyek:

Siegmond	Broulik	Helmwige	Györgyné
Hunding	Szendrei	Gerhilde	F. Pevny
Wotan	Ney D.	Ortlinde	M. Rotter
Sieglinde	Hilgermann L.	Waltraute	Szilágyiné
Brünhilde	Diósy H. B.	Schwertleite	Semsey M.
Fricka	Semsey M.	Sigfruno	Kánn M.

Kedzete 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. december hó 4-én.

A böleső.

Színmű 3 felvonásban. Iria Brieux. Fordította: Gábor Ignác.

Személyek:

Marsanne	Bercsényi	Chantrel	Mihályfi
Marsanne-né	Lendvayné	az orvos	Ivánfi
Grietur	Császár	Apáca	Domjén
Laurence	Márkus	Louise	Kezzeri

Kedzete 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. december hó 4-én.

A mikádó.

Japán operett 2 részben. Szövegét írta W. S. Gilbert. Ford. Rákosi Jenő. Zenéjét szerz. Arthur Sullivan.

Személyek:

A mikádó	Szilágyi	Pitti-Sing	Blaha S.
Nanki Poo	Ledofsky	Peep-Bo	Gombaszögi
Katisha	Margó	Poo-Bo	Boros
Kókó	Szilágyi	Pis-Tush	Mátrai
Yum-Yum	Szojzer		

Kedzete 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház eladására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedésben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. december hó 4-én.

Tartalékos férj.

Böhözt 3 felv. Írták Guthi Soma és Rákosi Viktor.

Személyek:

Bukovics	Gál	Dorottya	Varsányi
Töröz	Nikó	Hölyg Tóni	Hegedus
Timár Zoltán	Penyvesi	Popovka	Szerényi
Eva	Lenkai	Ponty ur	Rónaszéki
Csillám Olivér	Góth	Fruzsina	Makrészyné
Prencés	Vendrei	Oszkár	Gyöngyi

Kedzete 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. december hó 4-én.

San-Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Irták Edward Morton, Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Matkai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Rózsa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	Mi-Kui	Tallian
Bobbie, fia	Raskó	Sziu	Nyiri C.
Dudley	Pedák	Pin-Szing	Vasvári
Yun-Ho	Németh	Szi-Kiang	Szécsi
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Kínai császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

Kedzete 7 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Kedd, 1900. december hó 4-én.

Másodszor:

A XIX. század.

Előadás 3 felvonásban, egy előjátékkal. Irtá és felolvassa: Pekár Gyula.

Kedzete 1/3 óraker.

FOLIES CAPRICE.

VI. Révay-utca 18. sz.

Ma szenzációs ujdonság! 9 1/2 óraker:

Üsd vissza!

Eredeti bohózat. Irtá egy „Tanbetyár”. Rendező: Rott S. — Személyek:

Braun Izsák, néptanító	Steinhardt G.
Löwenstein Efrám, iskolásné elnök	Pfeifer M.
Özv. Kratochwill Benjáminné	Schindlerné G.
Márosi Zenóbia, nevelőnő	Ferenczy Zs.
Kopitl Gyula	Rott S.
Springer Naftali	Fürst B.
Kohn Arpád	Ormai A.
Hórvát Gyuri	Peterdy Gy.
Löwy Taksony	Jaulusz B.
Schwarz Emőd	Echten K.
Kratochwill Poldi	Lengyel G.
Rosenthal Huba	Bayer M.
Finkelstein Dóri	Bosnyák K.

Történet napjainkban, egy vidéki felekezeti iskolában, előadás alatt.

Cigányzene a pompásan berendezett télikertben.

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat.

Téli kiállítás

a városligeti új műcsarnokban. 1900. december 1-től 1901. január 15-ig.

Nyitva délelőtt 9-től délután 4 óráig.

Csütörtökön 6-tól 11-ig sétahangverseny.

BUFFET.

Belépődíj egy korona.

Vasárnap délután 1 órától 40 fillér.

Csütörtökön, december 6-án

a Vigadó nagytermében

a „Budapesti Ujságírók Egyesülete” segélyalapja javára

Jászai Diósy

Mari H. Berta

Alberti Mayer-Mahr

Werner Mór

Burmester

Willy

nagy művész-estélya. — Concert popolaire.

Jegyek 6, 4 és 2 koronával Méry Béla zeneműkereskedésében (Andrássy-ut 12. Telefon.) kaphatók,

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-ker. Az előadás kezdete 8-ker. Ma nagy előadás. Hatásos siker! Fenomenális! Pont 9 óraker.

FREGOLI!!

vendégjátéka, az ő nagyszerű különféle átváltoztatásaiban, ugymint az összes művészek.

Jegyek ezen igen érdekes vendégjátékokhoz kaphatók a Mulató nappali pénztáránál 9—1 óráig és délután 3-tól és este a pénztáránál, ugymint Weiss A. nagytűzde Károly-körút 26., tűzde Andrássy-ut 38 és 26. szám alatt egész napon át.

Putzer György pinçe-éttermeiben Deák-tér.

Ma és minden este Rózsa Bandi és Súly Pista zenekarokkal hangversenyeznek. Kifünő konyha, tiszta borok. — Tisztelettel Putzer György vendéglos.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha Nyitva éjjel 3 óráig. az Erdélyi Mintavendéglőben, VI., Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

A NEW-YORK KÁVÉHÁZBAN

Southernben étterem: honvéd-zene.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A magyar kir. földmívelésügyi miniszter ur rendelkezése a tiszai m. k. állami kotróraj részére az 1901, 1902. és 1903. évekre szükséges vasárk, kenő és világító anyagok, kötelneműek, festékek és faanyagok szállításának biztosítása céljából a tiszai m. kir. állami kotrók vezetésére hivatalos helyiségében (Tisza Lajos-körút 12. sz.)

1900. december 14-én délelőtti 10 óraker zárt ajánlati versenyárgyalás tartatik.

Az ajánlati feltételek a kötendő szerződés s az annak kiegészítő részét képező általános feltételek, ugyszintén a használandó ajánlati iv a m. k. kotrók vezetésénél a hivatalos órák alatt d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig megtekinthetők. Az ajánlati feltételek és az ajánlati iv kívánatra a vezetéség által meg is küldetnek.

Szegeden, 1900. évi november hó. A tiszai m. kir. állami kotrók vezetésége.

STERNBERG ÁRMÉN és TESTVÉRE

es. 6. kir. udv. hangszergyár BUDAPEST, központi fórárt és karácsonyi kiállítás: Keresepi-ut 36 szám. Zongora-termek: Kossuth Lajos-utca 22. (Károly-körút sark) Zeneola.

A magyar színművészet

Szerkesztette: B. Virágh Géza.

Gyönyörű díszmű 250 képpel.

Előszóval ellátta: Rákosi Jenő.

A legjelesebb írók cikkeivel és az összes színészek és színésznők önéletrajzával.

Ára díszes vászonkötésben 5 frt.

Megrendelhető a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában

Pesti művelt társalgó.

Néklözhetetlen kézikönyv mindazok számára, kik a társas életben szerepelni akarnak és a társaságokban magukat megkedvelteit ösztölik. Tartalma: Illemszabályok. — A régi társasok nevének jelentése. — Francia négyes rendezése. — Pas de quatre. — Pas de painée. — 50 társasjáték szabályai. — Szerenstör. — Találkák. — Tréfás kérdések és feladványok. — Szeszélyszikrák (Anekdoták). — Whist-játék. — Komoly költemények. — Szerelemi költemények. — Humorisztikus. — Felköszönések. — Emlékeztetők. — Névretör emlékeztetők. — Színművek. — Egyszerű virágnyelv. — Szerelmes levelek. — Házasági ajánlatok stb. — Szerző: Egy pesti arzáln. Hetedik, átdolgozott kiadás. Rákosi Jenő. Ára 2 kor. 40 fillér. Kapható Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) könyvkereskedésében (Budapest, Andrássy-ut 21.) a pénzügyes beállítására vagy utánvét mellett.

Karácsonyi eladás!

A Feldmann Sándor-féle volt cégnek (Bécsi-u. 6.) a megmaradt rakatárát gyapjú és mosókefélékben készpénzfizetés mellett megvettem és most mindezeket az árakat, valamint számos más cikkeket, amelyekhez olcsón jutottam, az újonnan megnyitott üzletemben (Bécsi-utca 6. sz.) oly jutányosan eladásra bocsátom, hogy érdemes lehet mindenki részére ezen kedvező körülményről meggyőződni.

Flanellek és barchentek (mosható) gyönyörű szép színek és mintákban most átlag mtje 15, 18 kr. Női ruhakelmék, duplaszélés, a legdivatosabb színekben, méterje most ... 25 kr. Női posztó, duplaszélés a legjobb színekben, méterje most ... 48 kr. Finom costum-kelme, 120 cm. széles, a leg-elegánsabb színekben, méterje csak ... 70 kr. Flanel-Blousok gyönyörű szép színek és mintákban, jól mosható anyagból szépen kiállítva és darabja most csak ... 1.10 Valódi prágai glacé-börkeztűk kezesség mellett, 4 gombos finom bőr, minden színben 1.30 helyett most csak ... 87 kr. párja

VAJDA MÓR

újonnan megnyitott Áruház BUDAPEST, BÉCSI-UTCA 6. SZ.

Rud- és pózna-Acetylen lámpák

valamint kézi-, kert-, istálló-, kecsi-, oldal-, Spritzbogen-, vállalkozóknak éjjeli munkára való Acetylen lámpák kaphatók

BÁRD JÓZSEF-nél, Budapest, VI. ker., Gyár-utca 48. sz.

Putzer György pinçe-éttermeiben Deák-tér.

Ma és minden este Rózsa Bandi és Súly Pista zenekarokkal hangversenyeznek. Kifünő konyha, tiszta borok. — Tisztelettel Putzer György vendéglos.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha Nyitva éjjel 3 óráig. az Erdélyi Mintavendéglőben, VI., Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

A NEW-YORK KÁVÉHÁZBAN

Southernben étterem: honvéd-zene.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A magyar kir. földmívelésügyi miniszter ur rendelkezése a tiszai m. k. állami kotróraj részére az 1901, 1902. és 1903. évekre szükséges vasárk, kenő és világító anyagok, kötelneműek, festékek és faanyagok szállításának biztosítása céljából a tiszai m. kir. állami kotrók vezetésére hivatalos helyiségében (Tisza Lajos-körút 12. sz.)

1900. december 14-én délelőtti 10 óraker zárt ajánlati versenyárgyalás tartatik.

Az ajánlati feltételek a kötendő szerződés s az annak kiegészítő részét képező általános feltételek, ugyszintén a használandó ajánlati iv a m. k. kotrók vezetésénél a hivatalos órák alatt d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig megtekinthetők. Az ajánlati feltételek és az ajánlati iv kívánatra a vezetéség által meg is küldetnek.

Szegeden, 1900. évi november hó. A tiszai m. kir. állami kotrók vezetésége.

STERNBERG ÁRMÉN és TESTVÉRE

es. 6. kir. udv. hangszergyár BUDAPEST, központi fórárt és karácsonyi kiállítás: Keresepi-ut 36 szám. Zongora-termek: Kossuth Lajos-utca 22. (Károly-körút sark) Zeneola.

Putzer György pinçe-éttermeiben Deák-tér.

Ma és minden este Rózsa Bandi és Súly Pista zenekarokkal hangversenyeznek. Kifünő konyha, tiszta borok. — Tisztelettel Putzer György vendéglos.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha Nyitva éjjel 3 óráig. az Erdélyi Mintavendéglőben, VI., Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

A NEW-YORK KÁVÉHÁZBAN

Southernben étterem: honvéd-zene.

Kollarits Józs. és Fiai

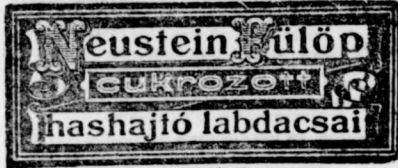
cs. és kir. udv. szállító

„Ipsilanti-hoz“ Budapest, IV., Váci-utca 32. szám.

Tisztelettel felkérjük a nagyérdemű közönséget vászon, asztalnemű, kész fehérnemű és tűs választékú mosó divatárúkból rendezett jutányos

karácsonyi kiállításuk

szíves megtekintésére.

NEUSTEIN-féle ERZSÉBET labdaccai

NEUSTEIN-féle ERZSÉBET labdaccai

szükség esetén

NEUSTEIN FÜLÖP

szőlő- és gyöngygyártás

WIEN, I. PLANKENGASSE 6.

TÖRÖK IÓZSEF győztes, Király-utca 12. szám.

Kereskedők!

Iparosok!

rendelők meg Bacekay M. Tivadar

Vegyészeti titkok

című, most megjelent vegyészeti kézikönyvét.

Ezen könyv segítségével bármely par vagy üzlet jövedelme tetemesen növelhető.

A könyv 2 korona 50 fillér kedvezményes áron megrendelhető

a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában.

A cigány jósnő.

A kártyahúzás és a kártyavetés művészet. Nyegdek kártyák kiadása. Ár 1 kor. Kapható Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) könyvkereskedésében (Budapest, Andrássy-ut 21.) a pár díjazott beklédés vagy utánvét mellett.

MA 1 mètre

Lodenszövet

a legszebb színekben, jó minőségű, csak magánfeleknek

Weiner Mátyás 17 krajcár.

divatruházában
Budapest, Andrássy-ut 3.

Legszebb Legjobb Legolósobb

1 össehajtható vasgőz 5 db kivethető matracok	10.-	1 aol' sorony ágybél	5.-
1 rongg paplan	1.80	1 tengerrifa matrac	4.50
1 " prima	2.80	1 afrique	12.-
1 cachmir paplan	3.40	1 alak kőper függöny	3.-
1 setin	3.80	1 tunis	1.50
1 atlasz cachmir	4.80	1 gyapju	4.50
1 selyem atlasz paplan	8.50	2 ág. 1 szelaterítő bouret	5.50
1 fodros selyem at. papl.	13.50	2 " gyapju	12.-
1 jó vászon paplan lepedő	2.-	1 nagy szobaszőnyeg	2.50
1 ág. 1 szelaterítő bouret	1.80	1 " " " " " " " "	1.-
1 finell ágylakó pokróc	2.50	1 ágylakó I.	0.85
1 gyapju	1.50	1 tapestry ágylakó	1.50
1 jó lópokróc	1.50	1 mir. jó futószőnyeg	40
1 töl. pokróc	4.80	1 " " mintázott	75
1 szép ízl. szőnyeg	7.50		

GICHNER JÁNOS
paplan, matrac és kárpitoztru gyáros, szőnyeg, függöny, vasbőr stb. nagy raktára
Budapest, VII., Erzsébet-körút 20.
Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldik. Vidéki megrendelések postautóval eszközölnek, nem tétlő Árúkielcsérlések, vagy a pénz visszadátik.

IDEG ÉS NEMI BETEGSÉGEK

radicalis gyógyításra legjobban ajánljuk

Dr. Mitzger

kiváló gyógyhatásairól elismert intézetét

Budapest VI., Teréz-körút 44. I. em.

GUMMI-

és hűthető különlegességek.

valódi francia és angol gyárakból, teljesebb hirtos és ártalmatlan. Tucatja 1, 2, 3, 4, 5, 6 formájú. Pesantum omlós. Van 150 fillér 2.50 fillér. Kapható a Magyar Orvosi Múzeumban

Budapest, Kerekesi-ut 32.

20 éves kórta alatt szemből. Árjegyzék ingyen, zárt borbélyban. 10 fillér megrendelésért 20% engedmény.

„MAGYAR KÖNYVTÁR.“

Szerkesztő: RADÓ ANTAL. Kiadja: Lampel R. (Wodianer F. és Fiai.)

A novemberi füzetek a következők:

191. **Rudyard Kipling.** A Dsungel könyve. II. sor. Képekkel. (Mikes Lajos). Kipling legszebb állatmeséi: A kis Maugli története és A fehér foka.
192. **Ovidius költeményeiből.** (Paulovics). Az Átváltozások és a Naplár legszebb részeit költői hű fordításban.
193. **Jókai Mór.** Tallérossy Zebulon levelei Mindenváró Adámhoz. (Várdai Béla kitünő jegyzetével). A Tallérossy legszebb leveleinek első gyűjteménye. Jókai humorának és szatirájának kincsesháza.
194. **Verga.** A farkas. Népráma. (Radó Antal). Az olasz verizmus egyik legértékesebb terméke, mely Európaszerte nagy sikert aratott.
195. **Német elbeszélők tára.** I. sor. (Alexander Erzsi). Heyse, Hoffmann és Mackay egy-egy érdekfeszítő elbeszélése gondos, hű fordításban.

Egy-egy szám ára 80 fillér.

Minden füzet egyenként kapható. Teljes jegyzék minden könyvkereskedésben ingyen kapható. Az eddig megjelent 195 szám részletfizetésre is kapható. Megrendelhetők:

Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)
cs. és kir. udvari könyvkereskedésében
Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 21. szám és minden könyvkereskedésben.

4 1/2 kg. Cuba kávé 6.93 forint

és 1/4 kg. Császárkávéteát 1.60 forint

küld minden más költség nélkül.

Fratelli Deisinger

cég

kávébehozattal üzlete,

FIUME.

ARLAP INGYEN

Női betegségeket,

mint általában kifolyást és méhbejt fel-tünő gyorsan gyógyítja az általam előállított Lysoferrin.

Ezen befejező por kitűnő hatással bír idült a uferőlyőlyásnál, anyaméhnyújtásnál és anyaméhnyújtásnál, valamint minden más tartós női bajnál. 1 doboz ára 3 korona és egy dupla doboz ára 5 korona.

Erőmegújító-elixír,

hatékony a mai napig utól nem ért szer mindennemű győngyösi bajoknál, de különösen elgyengült férfiak (impotencia) ellen kitűnő szer, valamint vérszegénység, apátör, ideggyengeség, valamint nők magtalanságánál és önkénytelen magánélésénél. Egy kis üveg ára 3 korona és egy dupla üveg 5 korona.

Kitűnő szer gonorrhoeák, kifolyásoknál s húgycsőgyulladásnál, még ha elavultak is, gyorsan és biztosan gyógyítanak, már néhány bevitel után a Capsulae bevitelét elengedni, hogy a leghevesebb folyást megszüntesse. Egy üveg Injeccio Lysoferrin 2 korona és 1 doboz Capsulae 2 kor. Postai megrendelések gondosan eszközölnek. — 5 koronán felüli megrendeléseknél csomagolási nem számítatik. Számos hálaírat van kiknek fontosságú szerepük segítették.

Mint egyedül valódián kapható:

Erős Aladár gyógyszerárban
a Szent Jánoshoz Nagykikindán 6. szám.

SANTAL EGGER

Kipróbált

orvosiilag ajánlott jó szer hólyag és egyéb bántalmaknál és minden oly esetben, hol az orvosok Santal-olajat, Copaiavát, Cubeabát ajánljak. Santal Egger tiszta keletindiai santal olaj tartalma miatt meglegő gyors és biztos hatású az ifjúság bántalmánál, miért még az orvosok is kedvelik és gyakran rendelik, 1 üveg ára 3 kor., a pénz előleges beklédése után bérmentve 3-40 kor., 2 üveg 6-40 kor., 3 üveg 9 kor.

Csak a Dr. Egger féle készítmény kerülhet forgalomba.

Főraktár: **Nador gyógyszerár.**
Budapest, Váci-körút 17.

4651. 1900.

Faeladási hirdetmény.

A soóvári m. kir. erdőhivatal közhírré teszi, hogy a kerületéhez tartozó, az eperjesi vasuti állomástól mintegy 10 kilométernyire fekvő, a kakasfalvi m. kir. erdőgondnokság kezelése alatt lévő erdeiben az 1901. évben kihasználás alá kerülő következő fakészletek fognak árverés útján eladatni.

I. vágássor, 3 tag, 2. osztag.
(Várpatok.)

1362 köbm. tölgy épületfa kikiáltási ára ..... 15869 kor. 40 fill.

1275 ürköbm. tölgy vegyes tűzifa kikiáltási ára ..... 1246 kor. — fill.

I-ső csoport összege 17115 kor. 40 fill.

VI. vágássor, 26 tag, 7. osztag.
(Kis-égés).

895 köbm. tölgy épületfa kikiáltási ára ..... 10377 kor. 60 fill.

696 ürköbm. tölgy vegyes tűzifa kikiáltási ára ..... 617 kor. 44 fill.

II-ik csoport összege 10995 kor. 04 fill.

Az írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli árverés **folyó évi december hó 11-én** d. e. 10 órakor fog a soóvári m. kir. erdőhivatal hivatalos helyiségében megtartatni.

A kikiáltási ár 10%-ának megfelelő bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdése előtt a m. kir. erdőhivatalnál benyújtandók. Az ajánlatban az ajánlott vételár számjegyekkel és betűkkel kiírandó, továbbá határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azokat magára nézve feltétlenül kötelezőknek elfogadja.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Ajánlat ugy az egyes csoportra külön-külön, valamint a két csoportra együttesen tehető.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint a részletes beclési kimutatások a soóvári m. kir. erdőhivatalnál megtekinthetők.

Budapest, 1900. évi november hó.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Olesó butor-eladás.

2 szekrény, 2 ajtos fényezett	30	1 ebédlőszék, 6-német stíl	3.50
2 ágy, fényezett	22	1 írósztal, 3 fiókos	16
1 éjjeli szekrény, fényezett	8	1 hálószoba, matt diófa	100
1 mosdó, 2 ajtos, fényezett	14	1 hálószoba, faragott	130
2 szekrény, 2 ajtos, diófa, matt	30	1 garnitúra crépe- vagy bourette-behuzat	55
2 ágy, magas, diófa, matt	26	1 garnitúra selyem-behuzat	80
1 éjjeli szekrény, diófa, márványtal	8	1 garnitúra plüss-behuzat	80
1 kredenc, 4 ajt. fülkés, faragott, márv.	46	1 szalonsztál	10
1 diván, magas támla szőnyeggel	40	1 consol márványtal és tükör	26
1 ebédlő-asztal, diófa, matt	12		

Nagy választék egyszerű, valamint a legdiszesebb kivitelű butorokban.

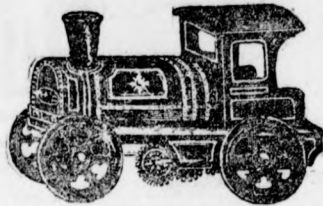
Dósa Kálmán fővárosi asztalos és kárpitos butortelepe
Budapest, Erzsébetter 18 Sas-utca sarok, I. emelet.
Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A jog, törvény és igazság fénykorában

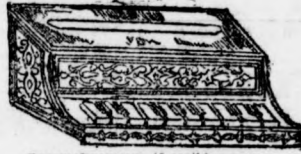
is tisztelettel kérem a nagyérdemű közönséget, hogy bevásárlásainál üzlettem felkeresni méltóztassék, mert elvem még mindig jó minőségű árut jutányos árért kiszolgálni.

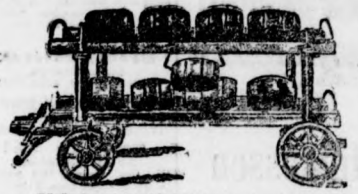
Francia baba mozgatható testrészesel, sejtombhajjal és mosható finom azzal darabja
31 cm. 42 cm. 60 cm. 72 cm.
50 kr. 1 frt. 2.50 frt. 3.95 frt.

Felhuzható vasut, mely magától szakad, erős pléből, festve, darabja 1 korona.

Gyermekzongora 10 szél-hanggal, igen cinos kivitelben, darabja 1 korona.

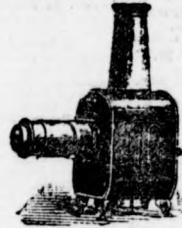
Sörös-kocsi hordókkal 50 kr., hordzáló 2 erős lá keréken és szerezésműve szintén 50 kr.

Elszakíthatlan képeskönyv igen jó versekkel 50 kr.

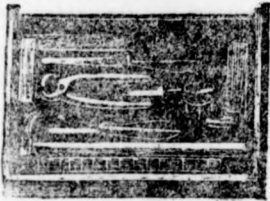
Csont domino teljes játék 1 frt.

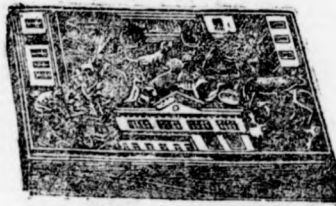
Laterne magika, kődfénylőképek, 6 különféle képpel, az egész 1 frt.

Teljes konyhaberendezés fából vagy erős cinkből, mely nem árt ahas az egész dobozzal 1 korona.

Szerszám gyermekekneknek dobozban 50 kr.

Házi vagy vadállatok házákkal együtt fadóbozban 50 kr.

Ugró és ugató kutya dréja 50 kr.

Látképes levelezőlappak album 200 képnek 1 frt.

Sakkjáték, teljes készlet 1 frt, nagyobb 1 frt 75 kr. Gyermekek-sparherd, szép, nagy, erős kék edénynyel együtt csak 50 kr.

Videkre 5 koronán felül utánvételt; 5 koronán alul csak úgy, ha az összeg előre beüldetik. Pontos és jó kiszolgálásról régi jó hírnevem kezeskedik. Számos megrendelést és látogatást tisztelettel kér

FELDMANN ANTAL versenybazára BUDAPEST VII., Kerepesi-ut 50.

T. cz.

A 4%-os magyar korona-járadék néhány nap óta mutatkozó emelkedő irányzata joggal értékpapír-piacunk élénkítésének és egy általános áremelkedés előjelének tekinthető, mert a pénzbőség igen tartósnak bizonyul és kamatláb-viszonyok napról-napra javulnak, minek következtében a közönség érdeklődése ismét értékpapírok vétele felé irányul.

Többek között nagyon óvatos tőkepenzesek és előkelőbb pénzügyi körök ismét értékpapírok vétele iránt érdeklődnek és elérkezettnek tartják az időpontot, hogy tekintettel a jelen igen alacsony árfolyamokra is, tőkebefektetés céljából értékpapírokat vásároljanak, mert egyes intézetek és iparvállalatok üzletmenete teljesen kielégítő, minek következtében **bizton elvárható**, hogy a folyó évi osztalék **semmi esetre sem lesz csekélyebb** a tavalyinál, mi által a befektetett tőke sokkal kedvezőbben kamatozna, mint takarékbetét esetén.

Tőkebefektetés és spekuláció céljaira legalkalmasabb:

Osztrák hitelrészvények, Magyar hitelrészvények, Osztrák-magyar államvasuti részvények, Rima-murányi vasmű-részvények,

melyek jól értesült előkelő pénzügyi körök által emelkedő árfolyamok mellett folyton vásároltatnak és melyekre nézve a jövőben még további jelentékenyebb áremelkedés várható.

Ezen a külföldi tőzsdéken is jegyzett értékpapírokon kívül piacunkon több ilyenmü részvény található, melyek feltétlen biztosság mellett **6—8% kamatozási nyujtanak** és ezáltal vételre legjobban ajánlhatók.

Kívánatra szivesen hajlandó vagyok azon részvényeket, melyek tetemes **emelkedőképességgel bírnak**, megnevezni és erre vonatkozó **kimerítő értesítéseimmel szolgálni.**

Tőzsde-megbizások csekély fedezet mellett **lelkiismeretesen és legjutányosabban eszközöltetnek.**

Kitünő tisztelettel

FUCHS H. váltóháza

Budapest, IV., Keoskeméti-utca 1. sz. (Alapítottatott 1866. évben.)

Minden szó egyszeri beiktatása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

A hirdetőkre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

APRÓ HIRDETÉSEK

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válaszaért kért díj. Tudakozásokról a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Hirdessen mindenki mindent.

Hirdessen mindenki mindent.

Hirdessen mindenki mindent.

Hirdessen mindenki mindent.

Olcson vásárolni mindent Drágán eladni mindent

Alkalmazást kapni Munkaerőt találni

Potom pénzben veheti most már mindenki használt a nyilvánosságnak, mert elbörtölték a hirdetői bélyeget.

Például: Ez a hirdetés csak 32 fillérbe kerül:

Ez 42 fillérbe: Nevelőnk

Ez 44 fillérbe: Butor

Ez 56 fillérbe: Szabóné

Ez 60 fillérbe: Irodaszolgálat

Ez 72 fillérbe: Házteljesgél

Apró hirdetőket

Breuer bélyékek

Engelmann Mór

Franke Pál

Eckstein Bernát

Fischer J. D.

Goldberger A. V.

Haasentel és Vogler

Leopold Gyula

Messe Rudolf

Mezei Antal

Schwarz József

Tenczer Gyula

Sikráy Samu

Keraberg Rozália

Utzög kerestetek

Elárúsítók

Jó forgalmu

Élő

Gazdasszony

Tanárjelölt

Uj korszak

Egy tisztességes

Csemege-üzlet

Egy kitűnő

Csinosan

Ebédkosztot

Erzsébet

Pállinkamérés

Erzsébet-téri kiosk

Várlak!

KERESLET.

Házikasszony

Idősb tanítóné

Körvadásznak

Gazdasági könyvelő

Zálogban

Elárúsítók

Utzög kerestetek

Elárúsítók

Jó forgalmu

Élő

Gazdasszony

Tanárjelölt

Uj korszak

Egy tisztességes

Csemege-üzlet

Egy kitűnő

Csinosan

Ebédkosztot

Erzsébet

Pállinkamérés

Kiadó szoba.

Középkor

Kiadó szoba.

Fehérnemű.

Szépen

Élő

Aranyműves

Cimbalom

Butor

„Kétszóba”

Gyorsírat tanítók.

Jó forgalmu

Élő

Gazdasszony

Tanárjelölt

Uj korszak

Egy tisztességes

Csemege-üzlet

Egy kitűnő

Csinosan

Ebédkosztot

Erzsébet

Pállinkamérés

Kiadó szoba.

Középkor

Kiadó szoba.

Fehérnemű.

Szépen

Kiadó szoba.

Középkor

Pénztárnokok

Két darab

Harisnyák

Karácsonyra

Palackor.

Uj korszak

Egy tisztességes

Csemege-üzlet

Egy kitűnő

Csinosan

Ebédkosztot

Erzsébet

Pállinkamérés

Kiadó szoba.

Középkor

Kiadó szoba.

Fehérnemű.

Szépen

Butor

hitekre

Varga Ignác

hitefőnök

BUDAPEST,

IV., Koronaherceg-utca 2,

butoroktatásban.

Uj bor

Csák Urak!

Kann Ignác,

Bécs, II. Obere Donauer 7.

Veszek

FRIED A.

Szegény legények.

Legjobb

Hoffmann Adolf

Karácsonyi

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

„MIRJAM”

Közép-osztály.

Rothberger Jakab,

Nevelőnk

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab

Rothberger Jakab